

60 LAT BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ W GÓRZE

Mirosław Żłobiński

**60 LAT
BIBLIOTEKI
PEDAGOGICZNEJ
W GÓRZE**

Góra 2011

Wydawca
Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli
i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze

ISBN 978-83-60063-15-6

Nakład 200 egzemplarzy

© Mirosław Żłobiński

**Pamięci
Zofii Stepan**

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	5
Wykaz skrótów	6
Wstęp	7
Początki Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śląskiej (1951-1959)	11
Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa (1960-1975)	21
Filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie (1975-1990).....	47
W Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym / Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego w Lesznie (1991-1998)	63
Filia Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej (1999-2000).....	77
W Powiatowym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli / Powiatowym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze (2001-2010).....	81
Aneks	107
Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w latach 1951-2010	108
Inni pracownicy Biblioteki Pedagogicznej	109
Odwiedziny i wypożyczenia w latach 1960-1962	110
Odwiedziny i wypożyczenia w latach 1994, 2001, 2010	111
Wykaz zaprenumerowanych przez Pedagogiczną Bibliotekę Powiatową w Górze czasopism na rok 1962	112
Wykaz tytułów czasopism prenumerowanych przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Lesznie – Filia w Górze w roku 1975	113
Wykaz czasopism prenumerowanych przez Ped. Bibl. Woj. – Filia w Górze w 1989 roku	115
Wykaz czasopism prenumerowanych przez Bibliotekę Pedagogiczną w Górze Śl. w 1992 roku	117
Prenumerata czasopism na 1998	118
Wykaz czasopism prenumerowanych w roku 2001	119
Prenumerata 2010	121
Antoni Czerwiński	122
Bogdan Kosmulski (1941-2004)	126
Ryszard Kucharski (1929-2003)	128
Życie wśród książek [Zofia Stepan 1953-2009].....	131
Zespół Samokształceniowy Nauczycieli-Bibliotekarzy	139

WYKAZ SKRÓTÓW

APL	– Archiwum Państwowe w Lesznie
APW	– Archiwum Państwowe we Wrocławiu
b.d.	– brak danych
DBP	– Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
G	– nauczyciele gimnazjów
L	– literatura piękna
LO	– nauczyciele liceów ogólnokształcących
MEN	– Ministerstwo Edukacji Narodowej
MOiW	– Ministerstwo Oświaty i Wychowania
MPGKiM	– Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
N	– nauczyciele lub literatura naukowa i popularno-naukowa
Ns	– nauczyciele studiujący
ODNiKU	– Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego
P	– literatura pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczna lub nauczyciele przedszkoli
PBP	– Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna
PBW	– Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
PCDN	– Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli
PCDNiPPP	– Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego
PODKO	– Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Kadr Oświatowych
POM	– Powiatowy Ośrodek Metodyczny
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
PZPR	– Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
SP	– nauczyciele szkół podstawowych
SZ	– nauczyciele szkół zawodowych
WOM	– Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
ZNP	– Związek Nauczycielstwa Polskiego

WSTĘP

Z datą 1 kwietnia 1951 r. zachował się pierwszy wpis w książce inwentarzowej Biblioteki Pedagogicznej. Jest to data wskazująca na powstanie tej instytucji. Z dużym prawdopodobieństwem trzeba zaznaczyć, że faktycznie biblioteka musiała powstać wcześniej, ale na pewno w 1951 r.

W 2001 r. minęło 50 lat od powstania Biblioteki Pedagogicznej. Początkowo zamierzano uroczystie obchodzić ten jubileusz, ale wówczas nastąpiły zmiany organizacyjne i kadrowe. Biblioteka weszła w skład Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze. Jej kierowniczka Zofia Stepan zmieniła pracę i odeszła do biblioteki szkolnej do Gimnazjum nr 2 w Górze. Z okazji tego jubileuszu powstał jedynie cykl artykułów opisujących historię biblioteki, opublikowany na łamach „Górowskich Zeszytów Oświatowych” (nr 1 s. 97-103, nr 2 s. 89-96, nr 7 s. 71-78, nr 11 s. 131-141). Początkowo miał mieć dwu autorów. Planowano, że okres sprzed 1975 r. opíše Mirosław Żłobiński, a okres po tej dacie – Zofia Stepan. Zawirowania kadrowe doprowadziły, że jedynym autorem pozostał Mirosław Żłobiński. Ta publikacja oraz artykuł „Biblioteka Pedagogiczna w latach 2001- 2005” („Górowskie Zeszyty Oświatowe” 2006 nr 26-28 s. 107-129, il.) tego ostatniego autor po przejrzeniu i poprawieniu dostrzeżonych błędów stały się podstawą tej monografii.

Wcześniej działalnością biblioteki zajęła się Ewa Orzechowska-Świątek pisząc pracę magisterską „Organizacja i działalność Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śląskiej w latach 1951-1995” na Uniwersytecie Wrocławskim pod kierunkiem prof. Anny Aleksiewicz. Ostatnio powstały dwie kolejne prace magisterskie i jedna licencjacka dotyczące biblioteki.

Celem tej książki jest pokazanie funkcjonowania Biblioteki Pedagogicznej w ciągu 60 lat jej istnienia i upamiętnienia osób, które w niej pracowały.

Do mniej więcej 1960 r. używano nazwy „Góra Śląska”, choć faktycznie nazwa urzędowa miasta to „Góra”. Znajduje to odzwierciedlenie w dokumentach i w tej publikacji.

Dokumenty zachowane w bibliotece stanowią źródło wcześniej wymienionych artykułów, prac magisterskich i licencjackiej oraz tej monografii. Mają one różną wartość. Pierwsze lata funkcjonowania biblioteki są słabo udokumentowane, brakuje wielu sprawozdań, nawet kwerenda w Archiwum Państwowym we Wrocławiu, bo tam znajdują się archiwalia wytworzone przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką we Wrocławiu, niewiele pomogła.

Podstawą pracy są sprawozdania ukazujące działalność Biblioteki Pedagogicznej w Górze. Poczynając od 1960 r. zachowały się sprawozdania opisowe; brakuje takich sprawozdań z 1963 i 1968 r. W kolejnych latach ich struktura się zmieniała, a ich wartość poznawcza się zwiększała. Najwartościowsze pochodzą z okresu 1971-1975, potem wraz z przejściem górowskiej biblioteki w skład Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie nastąpił regres. Nie wymagano sprawozdań opisowych, jedynie wypełnionego „Sprawozdania jednostkowego

z działalności bibliotecznej i informacyjnej biblioteki naukowej, biblioteki fachowej, biblioteki pedagogicznej, ośrodka inte” (K-b-6, potem K-b4, K-b-3, K-b3), które nazywano „formularzem sprawozdawczym”, do którego dołączono uzupełnienie bardzo rozbudowane pod względem liczbowym.

Od 1990 r. sporządzano sprawozdania zawierające znacznie mniej liczb obrazujących pracę biblioteki oraz część opisową. W 2001 r. nastąpiła kolejna znaczna zmiana. Sprawozdanie opisowe stało się bardzo rozbudowane, zawierało następujące działy: sytuacja lokalowa i wyposażenie w sprzęt; sytuacja finansowa; sprawy kadrowe; zbiory biblioteczne i ich opracowanie; komputeryzacja, warsztat służby informacyjno-bibliograficznej, działalność informacyjna; praca na rzecz środowiska oświatowego; inne; w załączniku dołączało się wykaz prenumerowanych czasopism. Niezależnie od tego sporządzało się sprawozdanie statystyczne. Sytuacja ta trwała do 2008 r. Od 2009 r. Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna zaczęła wymagać jedynie kilku liczb pokazujących pracę biblioteki, które się przekazuje przez internet.

Pomocą służyły inne dokumenty, głównie sprawozdania do urzędu statystycznego i sprawozdania z podróży służbowych instruktorów wrocławskiej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej.

Z ostatnich lat zachowała się bardziej szczegółowa dokumentacja, przydatna w tej pracy: rejestry czytelników od kwietnia 1988 r., rejestry odwiedzin i wypożyczeń w czytelni z lat 1992-1995 i od 2000 r., rejestry odwiedzin i wypożyczeń w wypożyczalni od 1993 roku.

Od zachowanych dokumentów zależała zawartość tej publikacji, dlatego tak szczegółowo przedstawiłem bazę źródłową. Jeśli nie było dokumentów obrazujących jakąś sferę aktywności biblioteki, siłą rzeczy nie można jej przedstawić. Nie dysponowałem bowiem jakimś alternatywnym źródłem wiedzy.

Monografia przedstawia funkcjonowanie Biblioteki Pedagogicznej w Górze w porządku chronologicznym. Każdy okres wyodrębniony ze względu na zmiany organizacyjne starałem się opisać według tego samego powtarzalnego schematu: struktura organizacyjna; pracownicy; lokal; gromadzenie zbiorów; księgozbiór; czytelnicy; wypożyczenia; czytelnia i jej użytkownicy; usługi informacyjne i współpraca ze środowiskiem. Nie zawsze to się udało, albo ze względu na brak źródeł (Początki Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śląskiej) lub bardzo krótki okres (Filia Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej). W aneksie znalazły się dodatkowe informacje, wzbogacające obraz działalności biblioteki.

Pisząc historię biblioteki starałem się często używać przypisów, czyniłem tak do 2001 r., po tej dacie jest ich bardzo mało. Wynika to z tego, że sprawozdania opisowe osobiście sporządzałem i uznałem za niestosowne odwoływać się do nich przy pomocy przypisów.

Nieco wyjaśnień wymaga zawartość aneksu.

O ile lista pracowników biblioteki jest pełna, o tyle spis stażystów zawiera pewne luki, oznaczone znakiem „?”, których nie udało się zapełnić.

W zachowanej dokumentacji (w sprawozdaniach z podróży służbowych do Góry) zapisano dokładną statystykę odwiedzin i wypożyczeń w rozbiciu

na miesiące obejmującą trzy lata 1960, 1961 i 1962. Uznałem za pożyteczne podobną statystykę przedstawić z lat późniejszych. Ponieważ, jak wspomniałem wcześniej, rejestry odwiedzin i wypożyczeń w wypożyczalni są przechowywane od 1993 roku, tylko z tego okresu mogłem wziąć dane. Rok 1993 ze względu na przeprowadzkę i przerwę w udostępnianiu zbiorów nie mógł być brany pod uwagę, toteż uwzględniłem rok następny – 1994. Kolejny rok – 2001 – wybrałem ze względu na zmiany organizacyjne, czyli włączenie biblioteki w skład Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Ostatni rok – 2010 – nie wymaga wyjaśnień.

Aneks zawiera wykazy prenumerowanych czasopism, poczynając od tego z 1962 r., pierwszego, który się zachował. Z następnych lat większość też zaginęła. Dopiero od 2001 r. wszystkie są zarchiwizowane, bo stanowiły załączniki do sprawozdań opisowych z działalności biblioteki. Wybierałem wykazy do publikacji tak, żeby je dzieliło parę lat, aby można było zaobserwować zmiany w prenumeracie. Zachowałem język oryginałów.

W aneksie również zamieściłem artykuły wcześniej publikowane w prasie różnych autorów ukazujące biografie czterech kierowników biblioteki. Dokonałem jedynie paru drobnych poprawek językowych, nie ingerując w ich treść. W jednym wypadku zmieniłem ilustrujące je zdjęcie. Dziękuję autorom za pozwolenie na przedruk.

Osobny artykuł, nie włączony w zasadniczą treść monografii, stanowiący opis działalności Zespołu Samokształceniowego Nauczycieli-Bibliotekarzy zamyka aneks. W jego skład wchodzi dwa artykuły Zofii Stepan. Nie chciałem tekstu ukazującego funkcjonowanie zespołu dzielić, umieszczając w poszczególnych rozdziałach, bo spowodowałoby to, że jego aktywność byłaby mało widoczna.

Monografia jest zilustrowana głównie fotografiami. Nie jest ich zbyt dużo, gdyż dopiero po 2001 r. wraz z erą aparatów cyfrowych pojawiło się bardzo dużo, ale, chcąc zachować właściwe proporcje, nie zamieściłem ich zbyt wiele. Jeśli nie są podpisane, pochodzą z prywatnych zbiorów lub ich autorami są pracownicy biblioteki lub PCDNiPPP.

Przy pisaniu pomogli mi Julita Kruszka i Anna Borowiecka. Dziękuję za krytyczną lekturę maszynopisu. Darii Kempowicz dziękuję za pomoc w zilustrowaniu pracy. Aneta Eckhardt – pierwsza stażystka w historii biblioteki – udzieliła mi istotnej informacji z odległej Belgii, ale bliskiej dzięki internetowi, za co dziękuję.

Biblioteka Pedagogiczna w Górze odgrywała i odgrywa ważną rolę w oświacie górowskiej i dlatego warto przedstawić 60 lat jej funkcjonowania. Pracę tę poświęcam pamięci Zofii Stepan, kierowniczkii biblioteki w latach 1985-2001.

POCZĄTKI PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI POWIATOWEJ W GÓRZE ŚLĄSKIEJ (1954-1959)

W drugiej połowie lat czterdziestych i na początku lat pięćdziesiątych w miastach – stolicach województw funkcjonowały biblioteki pedagogiczne noszące nazwę centralnych lub okręgowych bibliotek pedagogicznych. Centralna biblioteka pedagogiczna we Wrocławiu powstała w 1946 r.¹

Powiatowe biblioteki pedagogiczne rozpoczęto organizować w 1951 r. na podstawie zarządzenia Ministerstwa Oświaty z 24 listopada 1950 r. Miały one przejąć księgozbiory byłych inspektoratów szkolnych „już uporządkowane i po przeprowadzeniu selekcji z punktu widzenia wartości ideologicznej”.²

Ministerstwo wyasygnowało na ten cel pewne środki, które nie zawsze trafiły do tych powiatów, gdzie później powstały biblioteki pedagogiczne. Wynikło to z tej przyczyny, że pieniądze rozprawdzano w grudniu 1950 r., a typowanie miejscowości, gdzie winny powstać biblioteki, odbyło się na początku 1951 r.³ 15 stycznia 1951 r. na konferencji kierowników centralnych bibliotek pedagogicznych przekazano wytyczne na temat organizowania powiatowych bibliotek pedagogicznych.⁴

Przyjęto bardzo racjonalne rozwiązanie w kwestii lokalizacji bibliotek, ponieważ „Wydział oświaty [Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu] stanął na stanowisku, że biblioteki pedagogiczne powinny się organizować w pierwszej kolejności w miejscowościach kulturalnie zaniedbanych, leżących z dala od ośrodków kulturalno-oświatowych. Stanowisko to było niewątpliwie słuszne, okazało się jednak, że w tych miejscowościach trudno było znaleźć odpowiednich ludzi do prowadzenia biblioteki. Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Kadr Oświatowych powstał dopiero w jesieni i wtedy zrażony trudnościami po prostu zrezygnował z organizowania ośrodków powiatowych w miejscowościach przedtem ustalonych. Biblioteki natomiast prowadziły pracę, chociaż szła ona opornie.”⁵ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka wspierała nowe placówki biblioteczne zaopatrując je w książki, druki, pieczęcie i najniezbędniejszy sprzęt.⁶

¹ Dąbrowska Z.: Działalności sieci bibliotek pedagogicznych w dziedzinie informacji naukowej w latach 1945-1975, Wrocław 1986 s. 13-17

² APW: PBW Wrocław 105 s. 1 („Sprawozdanie z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych w r. 1951” s. 1-2)

³ APW: PBW Wrocław 105 s. 1 („Sprawozdanie z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych w r. 1951” s. 1-2)

⁴ Dąbrowska Z.: Działalności sieci bibliotek pedagogicznych w dziedzinie informacji naukowej w latach 1945-1975, Wrocław 1986 s. 17

⁵ APW: PBW Wrocław 105 s. 1 („Sprawozdanie z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych w r. 1951” s. 1-2)

⁶ APW: PBW Wrocław 105 s. 2 („Sprawozdanie z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych w r. 1951” s. 1-2)

W 1951 r. Ministerstwo Oświaty wydało zarządzenie o statucie Pedagogicznej Biblioteki Pedagogicznej, stąd zmiana nazw dotychczasowych centralnych bibliotek pedagogicznych na pedagogiczne biblioteki wojewódzkie, ale nie uwzględniało istnienia powiatowych bibliotek pedagogicznych, jedynie zobowiązywało biblioteki wojewódzkie do poradnictwa i instruktażu bibliotekarzy pracujących w bibliotekach posiadających zbiory z zakresu oświaty i wychowania.⁷

W 1952 r. na terenie województwa wrocławskiego istniało 14 bibliotek powiatowych: 10 powstało rok wcześniej, 4 w I kwartale 1952 r. Najwcześniej zorganizowano biblioteki w miejscowościach: Bolesławiec, Dzierżoniów, Góra Śląska, Jawor, Lubań i Oleśnica.⁸

Biblioteka Pedagogiczna w Górze Śląskiej powstała w 1951 r. z chwilą przejścia księgozbioru inspektoratu szkolnego w postaci 576 woluminów. Nosila nazwę Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa i była przeznaczona dla nauczycieli i pracowników oświaty. Urządzono ją w kancelarii ogólnej Wydziału Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej przy ul. Marchlewskiego (obecnie ul. Podwale).

Wyjaśnienia wymaga ówczesna struktura administracji oświatowej. Do 1950 r. funkcjonował Inspektorat Szkolny, na którego czele stał inspektor szkolny. W sierpniu 1950 r. utworzono Wydział Oświaty jako część Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. Ta zmiana była konsekwencją uchwalenia ustawy z 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej. Z dniem 1 sierpnia 1958 r. utworzono ponownie Inspektorat Oświaty jako wynik ustawy z 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych.⁹

W księdze inwentarzowej nr 1 pierwszy wpis jest datowany 1 kwietnia 1951 r. Wówczas wprowadzono do inwentarza 6 pozycji, z których obecnie tylko jedna znajduje się w zbiorach. Jest to publikacja Jana Dürra-Durskiego „Arianie polscy w świetle własnej poezji” (Warszawa 1948), wydana przez Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych. Pozostałe były ubytkowane w 1957 r. (3 pozycje) i w 1971 r. (2 pozycje). Kolejne wpisy do inwentarza są z datami z 1952 r. Pod koniec 1952 r. biblioteka posiadała – wg inwentarza - 1025 książek.

W październiku 1951 r. biblioteka została przeniesiona do pomieszczenia Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych przy ul. Bojowników o Wolność i Demokrację 2. Lokal ten to była jedna izba o powierzchni 60 m². Biblioteka nie miała własnego pomieszczenia, jedynie rozporządzała trzema szafami. Jak oceniał ówczesny kierownik biblioteki, *„raczej wpływa dodatnio na rozwój czytelnictwa ze względu na częste odwiedziny tegoż [PODKO] przez nauczycieli*

⁷ Dąbrowska Z.: Działalności sieci bibliotek pedagogicznych w dziedzinie informacji naukowej w latach 1945-1975, Wrocław 1986 s. 17-18

⁸ APW: PBW Wrocław 105 s. 4 („Sprawozdanie ze stanu organizacyjnego Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych” s. 4-6)

⁹ Bojakowski A.: Organizacja i rozwój szkolnictwa podstawowego w powiecie górowskim w latach 1945-1959, Warszawa – Góra Śląska 1959 s. 161-164 (praca magisterska)

i instruktorów PODKO.” Kierownik PODKO (wynagradzany ryczałtem) pełnił zarazem funkcję kierownika biblioteki.¹⁰

W tamtym okresie biblioteka była czynna w środy, piątki i soboty w godzinach 13.00-15.00. Istniała także czytelnia otwarta codziennie w godzinach 14.00-16.00 (lub do godz. 17.00), dyżury pełnił w ramach swoich obowiązków pracownik PODKO.¹¹ Nie miała żadnych katalogów. Popularyzowano bibliotekę poprzez rozesłanie informacji o dniach i godzinach udostępniania zbiorów do placówek oświatowych na terenie powiatu, poruszano problemy czytelnictwa na konferencji kierowników szkół, urządzono wystawę nowości wydawniczych.

Pierwszy rok funkcjonowania Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śl. zamknął się następującymi wskaźnikami: księgozbiór 576 pozycji (czyli wyłącznie książki przejęte z byłego inspektoratu), 29 zapisanych czytelników (14 mężczyzn i 15 kobiet), 91 odwiedzin i 160 wypożyczeń; odwiedziny i materiały udostępnione w czytelni nie zostały zarejestrowane.¹²

Jeszcze w tym samym 1951 r. nastąpiła zmiana na stanowisku kierownika i został nim od 1 listopada Anatol Dobrowolski (wykształcenie – ukończone gimnazjum typu klasycznego); nazwiska pierwszego kierownika nie udało się odtworzyć. A. Dobrowolski jednocześnie pełnił funkcję kierownika Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych; przynajmniej tak było w 1953 r.¹³

Liczba książek 31 grudnia 1952 r. wynosiła 1025. Z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu otrzymano 323 pozycje. W 1952 r. odnotowano 87 czytelników, 208 odwiedzin i 247 wypożyczeń. Czytelnicy przeważnie rekrutowali się ze szkół podstawowych i 11-letniej szkoły ogólnokształcącej stopnia podstawowego i licealnego. Ze zbiorów biblioteki w dużym stopniu korzystali instruktorzy PODKO. Biblioteka była czynna początkowo w środy i piątki od godz. 12.00 do 16.00, potem w poniedziałki i środy w tych samych godzinach.¹⁴ Jej zbiory mieściły się w trzech szafach, ale potrzebowano ich więcej.¹⁵

Upowszechnianie czytelnictwa polegało na zorganizowaniu wystawy książek w sali konferencyjnej oraz wystawy książek w 11 sekcjach przedmiotowych. Dało

¹⁰ „Sprawozdanie z pracy Pow. Bibl. Ped. za czas od 1 listopada 1951 do dnia 29 lutego 1952”; Pismo A. Czerwińskiego z 26 listopada 1964 r. do dyrekcji PBW we Wrocławiu (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

¹¹ Nie jest pewne, czy czytelnia funkcjonowała, gdyż w „Sprawozdaniu z pracy Pow. Bibl. Ped. za czas od 1 listopada 1951 do dnia 29 lutego 1952” znajduje się informacja o działającej czytelni, ale w kwestionariuszu sprawozdawczo-statystycznym SB 1 obejmującym 1951 r. (zaznaczono, że nie posiada czytelni).

¹² Kwestionariusz sprawozdawczo-statystyczny za rok 1951 (SB 1). Wg „Sprawozdania z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych w r. 1951” (APW: PBW Wrocław s. 2) pedagogiczna biblioteka powiatowa („terenowa”) miała przeciętnie 40 czytelników.

¹³ Oświadczenie z 24 marca 1953 r.

¹⁴ „Sprawozdanie nr 22 z podróży służbowej do Góry Śląskiej, odbytej dnia 4 i 5 kwietnia 1952 roku przez Ob. mgr Ałojzego Matyniaka, Instruktora Terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu” (Archiwum Państwowe we Wrocławiu: Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu XVII/134 s. 22); „Sprawozdanie z działalności Ped. Bibl. Pow. w Górze Śl. za rok 1952”

¹⁵ „Sprawozdanie nr 22 z podróży służbowej do Góry Śląskiej, odbytej dnia 4 i 5 kwietnia 1952 roku przez Ob. mgr Ałojzego Matyniaka, Instruktora Terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu” (Archiwum Państwowe we Wrocławiu: Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu XVII/134 s. 22)

to efekt w postaci wypożyczenia przeszło 100 książek. Kierownik biblioteki wziął udział w konferencji kierowników szkół, gdzie informował o nowościach książkowych. Biblioteka też urządziła przy pomocy księgarni „Domu Książki” wystawę w czasie „Dni Oświaty, Książki i Prasy”, którą zwiedziło ok. 80 osób.¹⁶

W 1953 r. w czytelni udostępniano encyklopedię radziecką i czasopisma w miarę nadchodzenia z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej. W I półroczu nie organizowano większych wystaw poza wyłożeniem na widocznym miejscu nowości z zakresu literatury i pedagogiki oraz nowych numerów czasopism. Od marca 1953 r. kierownik biblioteki *„udając się na konferencje kierowników szkół względnie zebrania międzyszkolnych zespołów metodycznych zabierał ze sobą książki o tematyce zbliżonej do omawianych zagadnień na zebraniu i wypożyczał chętnym. Pomoc w rozpowszechnianiu książki okazywali również instruktorzy PODKO”*.¹⁷

W 1953 r. zmienił się kierownik Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej, został nim Henryk Kubiak (ukończone liceum pedagogiczne) w okresie od 1 kwietnia 1953 r. do 31 sierpnia 1954 r.¹⁸ W związku z odejściem dotychczasowego kierownika wynikły pewne komplikacje: *„[...] ob. Dobrowolski nie zdał pieczęci, a mimo poszukiwań w bibliotece i w Wydziale Oświaty pieczęci nie odnaleziono”*. Biblioteka była czynna w poniedziałki, środy i piątki w godz. 16.00-17.00.¹⁹ *„Umebłowanie biblioteki nieodpowiednie i nie ma miejsca na ustawienie nowych regałów. Brak kartotek na katalogi i karty książki i czytelnika. Zaplanowano szyld zrobić i wywiesić na zewnątrz budynku”*.²⁰

W III kwartale 1954 r. opracowano druk następującej treści: *„Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Górze Śląskiej czynna w poniedziałki, środy i piątki od godz. 15.00-19.00. Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa przeznaczona jest dla nauczycielstwa, administracji szkolnej i ogółu pracowników oświatowych. Księgozbiór Biblioteki obejmuje dzieła marksistowskie i naukowe ze wszystkich dziedzin wiedzy. W Bibliotece można wypożyczać czasopisma przedmiotowe. Korzystanie z Biblioteki jest bezpłatne.”* Druki te dostarczono do wszystkich szkół w powiecie.²¹ 31 grudnia 1954 r. na księgozbiór składało się 1562 woluminów. Korzystało z nich 69 czytelników.²²

¹⁶ „Sprawozdanie z działalności Ped. Bibl. Pow. w Górze Śl. za rok 1952”

¹⁷ „Sprawozdanie z Pracy Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za I półrocze 1953 r.” (z 5 lipca 1953 r.)

¹⁸ „Sprawozdanie z Pracy Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za I półrocze 1953 r.” (z 5 lipca 1953 r.); Okres sprawowania funkcji wg: „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze” (data powstania 26 lutego 1980 r.), jednak występuje pewna niezgodność. Zachowało się „Sprawozdanie z pracy Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za I półrocze 1953 roku” datowane 5 lipca 1953 r. i podpisane przez A. Dobrowolskiego jako kierownika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej, stąd H. Kubiak nie mógł objąć swej funkcji 1 kwietnia 1953 r.

¹⁹ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Poznania i Góry Śląskiej odbytej dnia 15 do 17 IX /54 przez ob. Koller Kamile, instruktora Ped. B-ki Woj. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu)”

²⁰ „Sprawozdanie z wyjazdu służbowego (delegacja nr 15) odbytego dnia 2 i 3 czerwca [1954] do Góry Śląskiej i Obornik Śl. przez instruktora Koller Kamile”

²¹ „Sprawozdanie Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej z wykonania prac za III kwartał 54 r.”

²² Sprawozdanie Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za I kwartał 1955 r; wg „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze” – 1 679.

W 1954 r. funkcję kierownika objął Antoni Czerwiński (1 września 1954 r. – 9 listopada 1965 r.).²³ W 1955 r. doszło do zmiany siedziby biblioteki. 24 maja 1955 r. furmanką przewieziono sprzęt i księgozbiór (do godz. 17.30) do nowego lokalu przy wydziale oświaty przy ul. Mickiewicza. W następnym dniu zaplanowano rozmieszczenie szaf i rozpoczęto układanie księgozbioru. Podczas przeprowadzki A. Czerwiński pomieszał książki, przysparzając sobie pracy na kilka dni.²⁴ Jesienią 1955 r. odnotowano istnienie jeszcze niekompletnego katalogu alfabetycznego.²⁵ Pod koniec 1958 r. istniały dwa katalogi – alfabetyczny i działowy.²⁶

W 1955 r. biblioteka była czynna (dyżury A. Czerwińskiego) w poniedziałki w godz. 12.00-16.00 i w soboty w godz. 8.00-15.00.²⁷ W 1955 r. biblioteka odnotowała 103 czytelników przy posiadanych 1803 tomach.²⁸

Pod koniec 1956 tego roku biblioteka posiadała 1967 woluminów (pedagogicznych – 330, polityczno-społeczno-ekonomicznych – 532, naukowych z innych dziedzin wiedzy – 876, literatury pięknej – 229).²⁹ Biblioteka miała 134 zarejestrowanych czytelników (rok wcześniej - 103), wypożyczono 191 tomów i 140 razy odwiedziono czytelnikę. *„Z biblioteki korzystają przeważnie nauczyciele studiujący zaocznie i stąd jest tu szczególne zapotrzebowanie na podręczniki z zakresu studiów historycznych i polonistycznych”*.³⁰

Księgozbiór biblioteki na początku 1957 r. wynosił 1967 woluminów, w ciągu roku przybyło 327, ubyło 107, tak że pod koniec 1957 r. wzrósł do 2187 (w tym książek pedagogicznych 439 literatury pięknej 296).³¹

W roku 1958 r. przybyło 255 woluminów, a ubyło 6, więc księgozbiór pod koniec roku liczył 2436. Jego struktura wyglądała następująca: książki pedagogiczne – 594, polityczno-społeczno-ekonomiczne – 552, naukowe z innych dziedzin – 971, literatura piękna – 319.³²

²³ „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze”

²⁴ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez instruktora PBW Koller Kamilę w dn. 24-25 maja 1955 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

²⁵ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez Zofię Grabowiecką 22 X 1955 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

²⁶ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego, instruktora terenowego P. B. W., w dniu 10 XII 1958 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

²⁷ Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez Zofię Grabowiecką 22 X 1955 r. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

²⁸ Sprawozdanie Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za IV kwartał 1955 r.; Sprawozdanie Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za I kwartał 1956 r; wg „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze” – 1 850.

²⁹ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez Zofię Grabowiecką w dniu 8 maja 1956 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

³⁰ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez Zofię Grabowiecką w dniu 8 maja 1956 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

³¹ Formularz Ośw. - 2 za 1957 r.

³² Formularz Ośw. 1

STRUKTURA KSIĘGOZBIORU W LATACH 1956-1959

Rok	Ogółem	w tym:			
		literatura pedagogiczna		literatura piękna	
		liczba	%	liczba	%
1956	1 967	330	16,8	229	11,6
1957	2 187	439	20	296	13,5
1958	2 436	594	24,4	319	13
1959	3 441	908	26,4	545	15,8

Źródło: formularz Ośw. 1

W 1959 r. biblioteka wzbogaciła się o imponującą liczbę 1035 książek, ubyło zaledwie 8. Pod koniec roku stan księgozbioru wynosił 3441 pozycji (w tym pedagogicznych 908, literatury pięknej 545).³³

Dla lat 1958 i 1959 mamy dokładne dane, znajdują się one poniżej w tabeli.

CZYTELNICY I WYPOŻYCZENIA W 1958 I 1959 R.

Rok	Czytelnicy					Wypożyczenia				
	ogółem	w tym nauczyciele				ogółem	w tym nauczyciele			
		szkół podstawowych		LO	szkół zawodowych		szkół podstawowych		LO	szkół zawodowych
		ogółem	na wsi				ogółem	na wsi		
1958	107	89	74	3	-	446	332	265	15	-
1959	157	132	101	6	-	808	430	647	16	-

Źródło: formularz Ośw. 1 za 1958 i 1959 r.

Puste komórki dotyczące nauczycieli szkół zawodowych wynikały z bardzo prostej przyczyny, wtedy na terenie powiatu górowskiego nie funkcjonowały szkoły zawodowe. 1 września 1961 r. rozpoczęły pracę dwie takie placówki – Technikum Ekonomiczne i Zasadnicza Szkoła Handlowa.³⁴

Już wówczas nauczyciele szkół podstawowych byli najliczniejszą i zarazem najaktywniejszą grupą czytelników. Ta dominacja utrzymała się do 1975 r.

W 1956 r. biblioteka prenumerowała 27 czasopism ogółem, z tego pedagogicznych i metodycznych w języku polskim - 16, pedagogicznych w językach obcych (czyli zapewne w języku rosyjskim) – 7.³⁵

Liczba abonowanych czasopism wahała się: w 1957 r. – 20, w 1958 r. – 25, w 1959 r. – 26. O ile w 1956 r. prenumerowano 7 tytułów czasopism w językach obcych.

³³ Liczba 3441 podana za sprawozdaniem rocznym Ośw. 1 jest błędna, powinna wynosić 3463.

³⁴ Kalendarium Zespołu Szkół w Górze 1961-2006, Góra 2006 s. 21

³⁵ Sprawozdanie z podróży służbowej do góry Śląskiej odbytej przez Zofię Grabowiecką w dniu 8 maja 1956 r. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

Dopiero ustawa z 27 kwietnia 1956 r. stworzyła podstawę prawną do zatrudniania nauczycieli w bibliotekach pedagogicznych. We wrześniu 1957 r. Ministerstwo Oświaty wydało „Instrukcję w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek pedagogicznych”, będącą pierwszym aktem prawnym dotyczącym tych placówek. Napisano w niej: „*Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa ma za zadanie służyć pomocą nauczycielom i innym pracownikom oświatowym, zarówno czynnym jak i emerytom, w kształceniu oraz doskonaleniu wiedzy w dziedzinach związanych z oświatą i wychowaniem, w zaspakajaniu potrzeb czytelniczych w zakresie klasycznej literatury pięknej oraz literatury poruszającej problemy życia społecznego.*”³⁶ Biblioteki te miały być samodzielnymi jednostkami podlegającymi wydziałowi oświaty prezydium powiatowej lub miejskiej rady narodowej, a wydział oświaty miał finansować ich działalność. Pedagogiczna biblioteka wojewódzka winna sprawować opiekę nad biblioteką powiatową.³⁷

W Górze inspektorat szkolny przejął bibliotekę 31 grudnia 1959 r.³⁸

CZYTELNICY I WYPOŻYCZENIA W LATACH 1951-1959

Rok	Księgozbiór	Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń
1951	576	29	160
1952	1 025	87	247
1953	brak danych	103	285
1954	1 562	64 lub 69	379
1955	1 803	103	181
1956	1 967	134	191
1957	2 187	136	288
1958	2 436	107	446
1959	3 441	157	808

Źródło: do 1955 – różne sprawozdania; od 1956 – formularz Ośw. 1; „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze” z 26 lutego 1980 r.³⁹

³⁶ Punkt I. 1. „Instrukcji w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych” (kopia w posiadaniu Autora)

³⁷ Dąbrowska Z.: Działalności sieci bibliotek pedagogicznych w dziedzinie informacji naukowej w latach 1945-1975, Wrocław 1986 s. 19

³⁸ Protokół przekazania Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej Inspektorowi Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Górze Śląskiej (w posiadaniu DBW we Wrocławiu); Protokół z kontroli księgozbioru Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej (w posiadaniu DBW we Wrocławiu); Wykaz książek nie odnalezionych przy kontroli księgozbioru Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

³⁹ Nie wszystkie dane pochodzą z bieżących sprawozdań. Wskaźniki dotyczące roku 1953, wypożyczeń z 1954 i 1955 r. zaczerpnąłem z opracowania „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze” z 26 lutego 1980 r. Wydaje się, że są to dane bardzo wiarygodne mimo sporządzenie tego dokumentu ponad dwadzieścia lat później, ponieważ inne liczby w tej tabeli skonfrontowałem z nim i tylko w jednym przypadku wystąpiła różnica – liczba czytelników w 1954 r. Wg danych z 1980 r. powinna być ich 64, stąd dwie liczby w tabeli.

MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI
CENTRALNY ZARZĄD BIBLIOTEK
KWESTIONARIUSZ SPRAWOZDAWCZO - STATYSTYCZNY

SB 1

Wypełniają biblioteki posiadające co najmniej 50 tomów i przesyłają do prezydentów właściwych rad narodowych zgodnie z załączoną instrukcją

za rok 1951

Wrocławskie województwo Góra śl. Góra śl.
Góra ślowska poczta Bojowników 2
gmina (wiejska) ulica

Pełna nazwa biblioteki Pedagogiczne Biblioteczne Pomietowa
Właściciel państwowa
Resort, któremu właściciel podlega Ministerstwa Oświaty
Rok założenia biblioteki 1951

I. DANE OGÓLNE wg stanu w dn. 31. XII. 1951 r.

- CHARAKTER ZBIORÓW: oświatowy-naukowy (ogólny lub specjalny) — szkoleniowo-zawodowy — podręczno-informacyjny*)
2. DOSTĘPNOŚĆ. Czy z biblioteki mogą korzystać wszyscy bez ograniczenia — tak — nie, o ile są jakieś ograniczenia, podać jakie kompleksowo naukowe i pracownice oświatowe
3. PŁATNOŚĆ. Czy biblioteka pobiera opłatę za korzystanie — tak nie,*^{*)} wysokość opłaty mies. —, czy pobiera kaucję — tak nie, wysokość kaucji —
4. LOKAL. Czy biblioteka zajmuje budynek — lokal samodzielny — tak — nie,*^{*)} własny — wynajęty*) oddzielny lokal — tak — nie,*^{*)} jeżeli nie, to z kim wspólnie korzysta PODRKO w Górze śl.
Ile zajmuje izb łącznie z magazynami 1 i 1/2. Ogólna powierzchnia podłogi wynosi 60 m². Czy posiada czytelnię na miejscu tak — nie,*^{*)} na ile miejsc 15
5. CZAS OTWARCIA. Ile razy w tygodniu biblioteka jest otwarta dla czytelników 3 po ile godzin 2
6. Czy biblioteka organizuje wewnętrzne współzawodnictwo pracy? nie
Czy bierze udział we współzawodnictwie międzybibliotecznym? nie

II A. KSIĘGOZBIÓR WŁASNY

Wyszczególnienie	Stan w dn. 31. XII 50.		W ciągu roku 1951			Stan w dn. 31. XII. 51	
	Ogółem tomów	w tym opracowanych tomów	Przybyło tomów	Ubyło tomów	Opracowano tomów	Ogółem tomów	w tym opracowanych tomów
1	2	3	4	5	6	7	8
Książki	576						576
w tym wyd. przed 1800 r.							
Czasopisma (roczn.)							
Rękopisy							
Mapy							
Ryc., rys. i fotografie							
Nuty							
Inne (jakie)							

Liczba tytułów czasopism prenumerowanych w ciągu roku ogółem 47 w tym czasopism radzieckich 6 innych zagr. —

II B. KSIĘGOZBIÓR WYPOŻYCZONY Z KOMÓREK NADRZĘDNYCH

Wyszczególnienie	Stan w dniu 31. XII. 50	Wypożyczono w ciągu roku	Zwrócono w ciągu roku	Stan w dniu 31. XII. 51
1	2	3	4	5
Książki				
Czasopisma (roczn.)				

*) Niepotrzebne skreślić.

III. WYKORZYSTANIE KSIĘGOZBIORU

A. Odbiorcy zbiorowi

Liczba obsługiwanych placówek						Liczba tomów	
Bibliotek		Punktów bibliotecznych				wypożyczonych z	zwróconych do
wiejskich	miejskich	stałych		specjalnych			
		wiejskich	miejskich	wiejskich	miejskich	biblioteki w ciągu roku	
1	2	3	4	5	6	7	8

B. Wypożyczenie międzybiblioteczne

Wypożycz. z inn. b-tek				Wypożycz. do inn. b-tek			
Książki i czasopisma		Zbiory specjalne		Książki i czasopisma		Zbiory specjalne	
Liczba tomów		Liczba jednost.		Liczba tomów		Liczba jednost.	
wypożycz.	zwróconych	wypożycz.	zwróconych	wypożycz.	zwróconych	wypożycz.	zwróconych
1	2	3	4	5	6	7	8

C. Czytelnicy indywidualni.

	Stan na 31.XII.50	Przybyło w ciągu roku	Ubyło w ciągu roku	Stan w dn. 31. XII. 1951 r.					
				Ogółem	wg płci		wg wieku		
					Mężczyzn	Kobiet	Dzieci poniżej lat 14	Młodzież w lat. 14-18	Dorośli 18 lat i więcej
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
w centrali				29	14	15			29
w punktach bibl.									
razem									

D. Liczba odwiedzin i wypożyczeń w ciągu roku.

	Wypożyczalnia		Czytelnia		
	Odwiedzin	Wypożyczonych tomów	Odwiedzin	Wykorzystanych tomów	Wykorzystanych jednostek zbiorów specjalnych
	1	2	3	4	5
w centrali	91	160	111 111		
w punkt. bibl.					
razem					

IV. PRACE Z CZYTELNIKIEM W BIBLIOTECE W CIĄGU ROKU

	Liczba udzielonych informacji bibliogr.	Głośnie czyt.		Wieczory autorskie		Wystawy		Inne (jakie)		Inne (jakie)	
		Liczba imprez	Liczba uczestn.	Liczba imprez	Liczba uczestn.	Liczba imprez	Liczba uczestn.	Liczba imprez	Liczba uczestn.	Liczba imprez	Liczba uczestn.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
w centrali											
w punkt. bibl.											
razem											

V. BUDŻET: 1) Preliminowany ogółem centralny 2) zrealizowany ogółem w tym 3) fundusz płac prelinowany ogółem 4) zrealizowany ogółem z tego a) na pracowników pełnozatrudnionych b) na pracowników niepełnozatrudnionych

VI. PERSONEL wg stanu w dn. 31. XII. 1951: Liczba pracowników pełnozatrudnionych liczba pracowników niepełnozatrudnionych 1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12)

Wyszczególnienie

L. p.	Nawisko i imię	Pełniona funkcja	Wykształcenie					Uposażenia				
			ogólne		fachowe			prac. pełnoz.		prac. niepełn.		
			Nazwa uczelni	ukończone (tak—nie)	Nazwa kursu bibl. Przez kogo organiz.	Czas trwania kursu (od—do)	Złożył państw. egz. dla bibl. nauk. (tak—nie)	Grupa uposa.	Dodatek w zł.	Otrzymał wstawa kwota	Liczba godz. pracy w tyg.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	<u>Dobrowolski Andrzej</u>	<u>Kier. P.B. Powiat. Biblioteki</u>	<u>Wrocławski Instytut Pedagogiczny</u>	<u>tak</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>			<u>1205</u>	<u>11</u>
2												
3												

Jeśli braknie miejsca dokleić, zachowując kolejną numerację.

dn. 31.12. 1952 r.

podpis kierownika biblioteki

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA POWIATOWA (1960-1975)

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

31 grudnia 1959 r. zgodnie z pismem ministerstwa oświaty z 24 września 1959 r. inspektorat oświaty przejął księgozbiór i sprzęt Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze. W przekazaniu uczestniczyli: przedstawiciel PBW we Wrocławiu, inspektor szkolny Antoni Bojakowski i Antoni Czerwiński. Stwierdzono, iż biblioteka liczyła 3636 woluminów wg inwentarza, w księdze ubytków było zapisanych 125 pozycji, na półkach lub w opracowaniu znajdowało się 2930 pozycji, czytelnicy indywidualni wypożyczyli 510 książek a 71 pozycji nie odnaleziono przy kontroli księgozbioru.⁴⁰ W ten sposób górowska biblioteka pedagogiczna zaczęła podlegać organizacyjnie inspektorowi szkolnemu, który finansował jej działalność, a opiekę merytoryczną sprawowała Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka we Wrocławiu.⁴¹

Myślano też o utworzeniu punktów bibliotecznych w Wąsoszu i w Luboszycach, które nigdy nie powstały. W lutym 1960 r. w trakcie organizacji był punkt biblioteczny w Wąsoszu. Opiekę nad nim miała sprawować nauczycielka Maria Biegalska, która postawiła warunek, że otrzyma na książki zamykana szafę.⁴² Jednak prezydium Powiatowej Rady Narodowej takiej szafy nie przydzieliło, więc nauczycielka nie zgodziła się na prowadzenie punktu bibliotecznego „bez odpowiedniego zabezpieczenia księgozbioru”.⁴³

PRACOWNICY

Funkcję kierownika pełnił Antoni Czerwiński od 1 września 1954 r. do 9 listopada 1965 r.⁴⁴ Należy pamiętać, że przez większość czasu sprawowania funkcji kierownika biblioteki Antoni Czerwiński był też jej jedynym pracownikiem,

⁴⁰ Protokół przekazania Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej Inspektorowi Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Górze Śląskiej (w posiadaniu DBW we Wrocławiu); Protokół z kontroli księgozbioru Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej (w posiadaniu DBW we Wrocławiu); Wykaz książek nie odnalezionych przy kontroli księgozbioru Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁴¹ Wg Z. Dąbrowskiej wynikiem realizacji „Instrukcji w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych” „było autentyczne istnienie począwszy od 1958 r. średniego ogniwa sieci bibliotek pedagogicznych” (s. 19). W przypadku Góry nastąpiło to 31 grudnia 1959 r. jako efekt realizacji pisma Ministerstwa Oświaty z 24 września 1959 r.

⁴² „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 27 II 1960 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁴³ Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 21 IV 1961 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁴⁴ „Dane monograficzne o Pedagogicznej Bibliotece w Lesznie – Filii w Górze”

tylko od 16 lutego 1965 r.⁴⁵ do 31 sierpnia 1965 r. była z nim zatrudniona Mirosława Czerwińska (absolwentka SN bez przeszkolenia bibliotekarskiego) na pół etatu.⁴⁶ Do 1964 r. A. Czerwiński był opłacany ryczałtem, w 1964 r. pracował na pół etatu (18 godzin tygodniowo).⁴⁷

W 1964 r. A. Czerwiński ukończył kurs III stopnia w Jarocinie. Oprócz pracy w Pedagogicznej Bibliotece Powiatowej uczył języka niemieckiego (w LO) i matematyki (m. in. na 1/2 etatu w Szkole Podstawowej nr 2 w latach 1959-1964).

Od listopada 1965 r. następowały częste zmiany na stanowisku kierownika. Do 1972 r. tę funkcję pełniło 5 osób: Zofia Zarzecka (1 listopada 1965 – 31 stycznia 1966) Ryszard Kucharski (1 lutego 1966 – 31 sierpnia 1966), Eugeniusz Haręzga (1 września 1966 – 31 sierpnia 1968), Bogdan Kosmulski (1 września 1968 – 31 sierpnia 1971) i Jan Hryniewicz (1 września 1971 – 31 sierpnia 1972).⁴⁸

Z. Zarzecka (wykształcenie średnie pedagogiczne, bez kwalifikacji bibliotekarskich) pracowała jako kierowniczką od 1 listopada 1965 r. do lutego 1966 r.⁴⁹ w wymiarze 36 godzin tygodniowo (pełny etat).⁵⁰ Informowała, iż „*Książki nowo zakupione wędrują wprost z księgarni na półki biblioteczne*”.⁵¹ Nie prowadziła dziennika zajęć, „*a dane odnośnie wypożyczeń i odwiedzin prowizorycznie zapisuje w kalendarzu*”. W połowie grudnia nie wykorzystwała budżetu na zakup książek (ok. 4500 zł).⁵²

Bilans jej dokonań wypadł negatywnie: „*w tak krótkim czasie popelnila bardzo wiele zasadniczych błędów w dokumentacji bibliotecznej a mianowicie: błędnie wpisywała książki do inwentarza, książek nowo zakupionych nie katalogowała, książki nie opracowane wypożyczała czytelnikom bez ewidencji itd.*” Ówczesny dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu Józef Rostkowski zaproponował, żeby funkcję kierownika górowskiej biblioteki powierzyć Ryszardowi Kucharskiemu⁵³, jednak inspektor szkolny miał inne zdanie.

Rok 1966, biorąc pod uwagę zmiany kadrowe był wyjątkowy, bo biblioteka miała trzech kierowników. E. Haręzga pracował jako kierownik od 1 września 1966 r. w wymiarze 36 godzin tygodniowo. E. Haręzga 16 września 1966 r. przejął bibliotekę z rąk R. Kucharskiego.⁵⁴ Na początku 1967 r. oceniano, iż jest potrzebny drugi

⁴⁵ Pismo A. Czerwińskiego do PBW we Wrocławiu z 24 marca 1965 r. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁴⁶ Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w dniu 5 IV 1965 r. ob. Smorąga Edwarda (w posiadaniu DBW we Wrocławiu). Skądinąd wiadomo, że od 1 września 1965 r. podjęła pracę jako nauczycielka w Szkole Podstawowej nr 2 w Górze.

⁴⁷ Pismo do dyrekcji PBW we Wrocławiu z 26 listopada 1964 r. (w posiadaniu PBW)

⁴⁸ ibidem; Zmieniono datę rozpoczęcia pracy Zofii Zarzeckiej wg „Sprawozdania opisowego z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1965” – zamiast 10 listopada wpisano 1 listopada.

⁴⁹ Sprawozdanie z kontroli przeprowadzonej w pedagogicznej Bibliotece Powiatowej w Górze w dniu 5 XI 1965 r. przez mgr E. Smorąga (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁵⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1965”

⁵¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1965”

⁵² „Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w dniu 14 XII 1965 r. Ob. mgr Edwarda Smorąga (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁵³ Pismo dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej Józefa Rostkowskiego do Prezydium PRN w Górze z 18 maja 1966 r. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁵⁴ Protokół zdawczo-odbiorczy spisany w dniu 16 września 1966 roku ... (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

pracownik, ponieważ „Ze względu na jeden tylko etat praca w P.B.P. nie osiąga pożądaných efektów. [...] wówczas 1 osoba będzie mogła brać systematycznie udział w konferencjach, czego obecnie nie można zrealizować.”⁵⁵ Od 1 kwietnia 1967 r. do 1 listopada 1973 r. dodatkowo była zatrudniona emerytowana nauczycielka Zofia Aścik (18 godzin tygodniowo).⁵⁶ Wracając jeszcze do początku roku 1967, ówczesny kierownik E. Haręzga zebrał pochwalne oceny, bo pracował przez dwa tygodnie mimo niskiej temperatury w pomieszczeniach biblioteki z powodu awarii centralnego ogrzewania.⁵⁷

Ówczesny kierownik E. Haręzga w lipcu 1964 r. ukończył kurs III stopnia w Krakowie. W bibliotece pracował na pełnym etacie i jednocześnie kontynuował studia zaoczne w ZSN w Jeleniej Górze. Do pracy dojeżdżał 4 km rowerem.

Kolejny kierownik PBP w Górze (od 1 września 1968 r.) B. Kosmulski posiadał wyższe wykształcenie filologiczno-bibliotekarskie bez tytułu magisterskiego.

B. Kosmulski 1 października 1971 r. przeszedł na rentę inwalidzką, a przez większą część tego roku chorował i w pracy był nieobecny. W tym czasie biblioteka ograniczyła swą aktywność do wypożyczeń. Wypożyczalnia była nieczynna ponad dwa miesiące (jeden miesiąc choroba kierownika i jednocześnie urlop drugiego pracownika, drugi miesiąc – dwie kontrole, jedna w marcu, druga w październiku, łącznie ok. 5 tygodni).

Od 1 października 1971 r. funkcję kierownika pełnił Jan Hryniewicz (wykształcenie w zakresie Studium Nauczycielskiego). Oprócz niego pracowali – Z. Aścik (18 godzin tygodniowo) i R. Kucharski (od 1 września 1971 r.; 17 godzin tygodniowo). 1 września 1972 r. J. Hryniewicz odszedł na urlop roczny dla poratowania zdrowia, a funkcję dyrektora powierzono R. Kucharskiemu. Od 1 października Z. Aścik zmieniono umowę o pracę (9 godzin tygodniowo, 1/4 etatu) oraz zatrudniono emerytowanego nauczyciela Włodzimierza Żogała (do 1 września 1973 r.; 9 godzin tygodniowo, 1/4 etatu⁵⁸).

W 1973 r. nastąpiły zasadnicze zmiany kadrowe: Wojciech Kordek pracował w niepełnym wymiarze od 1 lutego do 31 sierpnia 1973 r., od 1 września 1973 r. – Anna Hryniewicz (ukończyła Studium Nauczycielskie w Legnicy o kierunku matematyka, od października 1974 r. podjęła studia magisterskie na Uniwersytecie Wrocławskim na kierunku bibliotekoznawstwo), od 1 listopada 1973 r. – Mirosława Kaiser (ukończyła Studium Nauczycielskie we Wrocławiu o kierunku filologia polska).⁵⁹ Od 13 maja 1974 r. poszła na urlop macierzyński, a następnie na urlop bezpłatny.

⁵⁵ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śl. w dniu 23 II 67 r. – Elżbiety Prytyki” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu)

⁵⁶ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1967 (w posiadaniu DBW we Wrocławiu); Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w latach 1973

⁵⁷ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śl. w dniu 23 II 67 r. – Elżbiety Prytyki” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu)

⁵⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”, „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

⁵⁹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

Od 1 lipca 1975 r. powróciła do pracy w bibliotece.⁶⁰ Na jej miejsce do 30 czerwca 1975 r. zatrudniono absolwentkę Liceum Ogólnokształcącego Barbarę Puzanow.⁶¹

LOKAL

W 1958 r. opisano, że *„Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Górze Śląskiej jest ulokowana w Inspektoracie Oświaty, na parterze, w miejscu łatwo dostępnym. Na budynku brak szyldu P.B.W. Przy wejściu do biblioteki brak wykazu dni i godzin otwarcia biblioteki dla czytelników. Biblioteka nie ma oddzielnego pokoju i nie może być czynna po południu, tylko w godzinach urzędowych Inspektoratu Oświaty. W pomieszczeniu, w którym obecnie znajduje się biblioteka, jest bardzo ciasno i czytelnicy nie mogą korzystać z księgozbioru na miejscu”*.⁶²

W 1959 r. biblioteka mieściła się nadal w inspektoracie oświaty, gdzie zajmowała jeden lokal o powierzchni 24 m². Inspektorat oświaty znajdował się w budynku zajmowanym przez prezydium Powiatowej Rady Narodowej. *„Umieszczenie biblioteki w gmachu prezydium Pow. Rady Narodowej”* – jak oceniał kierownik biblioteki – *„jest bardzo dogodnie i sprzyja zwiększeniu liczby czytelników i liczby wypożyczeń”*⁶³, choć w późniejszych latach okazało się, że to lokum *„w okresie silniejszych mrozów trochę chłodne”*.⁶⁴ Wówczas biblioteka posiadała 8 szaf dwudrzwiowych zamykanych, 2 regały na czasopisma, 2 regały na książki, biurka i inny drobniejszy sprzęt oraz 2 katalogi – alfabetyczny i działowy.⁶⁵

W 1962 r. warunki lokalowe uległy poprawie, ponieważ biblioteka otrzymała oddzielne wejście z korytarza, co pozwoliło udostępniać zbiory poza godzinami urzędowania inspektoratu.⁶⁶ W tym roku również wymieniono 7 szaf bibliotecznych na 12 regałów, co pozwoliło lepiej wykorzystać powierzchnię lokalu, a czytelnikom pozwoliło na bezpośredni dostęp do książek; szafy przekazano do szkół.⁶⁷

W listopadzie 1963 r. biblioteka została przeniesiona.⁶⁸ W sprawozdaniu za rok 1964 podano, że biblioteka mieściła się w budynku PPRN, w którym także znajdowała się Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna. Jej ówczesny adres to ul. Armii Polskiej

⁶⁰ Pismo do PBW w Lesznie z 26 października 1975 r.; informacja Anny Borowieckiej z 11 lipca 2011 r.

⁶¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

⁶² „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego, instruktora terenowego P. B. W., w dniu 10 XII 1958 r. „(w posiadaniu DBW we Wrocławiu)

⁶³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za rok 1959”

⁶⁴ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1961; Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1962

⁶⁵ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za rok 1959

⁶⁶ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 6 V 1963 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu” (w posiadaniu DBP)

⁶⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1962”; „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 6 V 1963 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu” (w posiadaniu DBP we Wrocławiu)

⁶⁸ Pismo A. Czerwińskiego z 26 listopada 1964 r. do dyrekcji PBW we Wrocławiu (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

15. ⁶⁹ „Zajmuje jedno pomieszczenie o powierzchni 35 m². Z trudem mieszczą się w nim najkonieczniejsze urządzenia i sprzęty. Pomieszczenie jest suche i widne, mimo że okno wychodzi na północ. Piecowe ogrzewanie jest w trakcie wymiany na centralne. Uruchomienie centralnego ogrzewania przewiduje się na jesień br., w tej chwili brak jeszcze pieca, inne prace montażowe są już ukończone. [...] Na wyposażenie biblioteki składa się: 20 regałów otwartych bez tylnej ściany, 2 regały na czasopisma, 2 szafy, 1 biurko, stoliki, krzesła, skrzynki katalogowe oraz inny drobniejszy sprzęt. W grudniu 1964 zakupiono 150 metalowych podpórek do książek.” ⁷⁰

W 1966 r. wiele do życzenia pozostawiał lokal biblioteki. „Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Górze mieści się w budynku PPRN, w którym mieści się także Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna. PBP zajmuje jedno pomieszczenie o powierzchni 35 m². Wygląd estetyczny tego lokalu ma wiele do życzenia. Ściany boczne są popękane, ze szparami wokół sufitu wielkości 3 cm, brudne, z oblatującym tynkiem. Podłoga miejscami zniszczona, z dziur wylażą i grasują myszy. Źle założone centralne ogrzewanie nie jest w stanie ogrzać lokalu, tak że w okresie mrozów jest zimno. Rury centralnego ogrzewania nie są pomalowane, wyglądają obskurnie. Lokal na 8 229 książek jest absolutnie za mały. Dodatnią cechą lokalu jest to, że jest sucho i widno” ⁷¹

Warunki lokalowe w 1969 r. nie uległy poprawie, biblioteka dalej zajmowała pomieszczenie o powierzchni 35 m², toteż w sprawozdaniu B. Kosmulski pisał: „Zbyt ciasne pomieszczenie jest poważną przeszkodą w pracy biblioteki. Jedna sala nie może spełniać jednocześnie magazynu księgozbioru, czytelnicy i gabinetu metodycznego. Piętrzące się na wierzchu regałów stosy nieoprawionych czasopism są siedliskiem kurzu i wyglądają niezbyt estetycznie. Czytelnicy zmuszeni korzystać z dzieł, których nie wypożyczają do domu, siedzą w kąciku czytelnicy; przeszkadza im w pracy brak dostępu dziennego światła oraz rozmowy nieodzwonne przy wypożyczaniu książek. W tych warunkach biblioteka zmuszona jest wypożyczać dzieła, które zasadniczo są do wykorzystania na miejscu. Nie trzeba dodawać, że dzieła te o wiele szybciej ulegają zniszczeniu. Przez większą część roku z powodu wadliwie działającego centralnego ogrzewania w bibliotece panowało dotkliwie zimno. Po wyremontowaniu pieca co [centralnego ogrzewania] i kaloryferów sytuacja poprawiła się.” ⁷²

W 1971 r. biblioteka nadal zajmowała pomieszczenie o powierzchni 35 m² w budynku wspólnie zajmowanym z Powiatową i Miejską Biblioteką Publiczną. „Budynek ogrzewany jest systemem centralnego ogrzewania i jeżeli działa ono bezawaryjnie, to jest ciepło – ale zbyt często awarie powodują, że należy pomieszczenie zakwalifikować jako zimne nawet latem, gdyż piwnice nie są chyba właściwie zabezpieczone i często znajduje się w nich woda. Jedno okno (co prawda duże)

⁶⁹ „Sprawozdanie jednostkowe w zakresie bibliotek pedagogicznych za rok 1964” (formularz K-b-8)

⁷⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1964”

⁷¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1966”

⁷² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

*od północy nie daje dostatecznej ilości światła i przez cały czas należy korzystać z oświetlenia elektrycznego.”*⁷³

Od połowy lat sześćdziesiątych starano się o większy lokal⁷⁴, ale dopiero w 1973 r. uzyskano nowy lokal (3 izby), położony bliżej stacji kolejowej i dworca PKS.⁷⁵ Wówczas górską bibliotekę wsparło kuratorium we Wrocławiu sumą 250 tys. zł, którą wydano na remont oraz zakup mebli i sprzętu bibliotecznego.⁷⁶ Zakupiono do nowej siedziby biurka, krzesła, maszynę do pisania, magnetofon, adapter i firany oraz zawarto umowę z wykonawcą nowego wyposażenia.⁷⁷ Pod koniec 1974 r. prace remontowe były na ukończeniu.⁷⁸

W 1975 r. biblioteka osiadła na dłużej przy ul. Marchlewskiego 43 (obecnie ul. Podwale); czynna tutaj od 3 marca⁷⁹. Wtedy na tyle się poprawiły warunki lokalowe (112,78 m² powierzchni użytkowej), że pozwoliło to na urządzenie czytelnicy na 8 miejsc; ponadto w skład biblioteki wchodziły: dział katalogów, dział opracowań, wypożyczalnia, magazyn i gabinet dyrektora.⁸⁰

Nie obeszło się bez komplikacji. Lokal był bowiem „w stanie bardzo zniszczonym. Budynek mocno zawilgocony na skutek podsiąku wody z zewnątrz (złe ułożenie nawierzchni obok budynku), o częściowym zagrzybieniu ścian, zgnilej podłodze, uszkodzonym i niepełnym urządzeniu centralnego ogrzewania, zniszczonych urządzeniach sanitarnych i obskurnym wyglądzie zewnętrznym.” Zawarto ustne porozumienie między Biblioteką Pedagogiczną i Miejskim Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Biblioteka miała dokonać niezbędnych prac, a w zamian czynsz miał być obniżony lub umorzony. Prace wykonano, ale MPGKiM nie kwapiło się do wypełnienia swojej części porozumienia.

Ówczesny kierownik biblioteki R. Kucharski interweniował w kuratorium oświaty i wychowania w Lesznie. Wówczas naczelnik miasta i gminy Góra wydał 22 grudnia 1975 r. decyzję, w której wyraził zgodę na zwolnienie biblioteki przez 26 miesięcy z czynszu. Kierownik biblioteki wycenił pracę na sumę 75 365 zł, ale naczelnik uwzględnił w swej decyzji tylko część tej sumy – 30 778,60 zł; reszty nie wziął pod uwagę, gdyż uznał, iż wykonanie pewnych prac nie należało do wynajmującego.⁸¹

⁷³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1971”

⁷⁴ Pismo dyrektora PBW we Wrocławiu Józefa Rostkowskiego do przewodniczącego PPRN w Górze Śl. z 16 kwietnia 1965 r. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁷⁵ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

⁷⁶ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

⁷⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

⁷⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

⁷⁹ Protokół posiedzenia rady pedagogicznej SP w Glince w dniu 8 lutego 1975 r.

⁸⁰ „Sprawozdanie z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

⁸¹ APL: Urząd Wojewódzki Leszno 4110 s. 2-3; 6-7

GROMADZENIE I KSIĘGOZBIÓR

Księgozbiór powiększał się dzięki zakupom w górowskiej księgarni i w antykwariacie (prawdopodobnie we Wrocławiu). W 1959 r. kierownik biblioteki oceniał, że *„Dużo miejsca w szafach zajmują książki i broszury z pierwszych lat istnienia biblioteki, książki, które nie mają powodzenia. Na wzrost liczby czytelników i liczby wypożyczeń wpłynął wybitnie fakt uatrakcyjnienia biblioteki przez nabycie większej ilości książek poszukiwanych przez nauczycieli.”*⁸² Wtedy kupowano książki, na które nauczyciele składali zamówienia.

GROMADZENIE KSIĘGOZBIORU W LATACH 1960-1975

Rok	Nabytki	Ubytki
1960	1091	71
1961	862	1
1962	577	4
1963	653	4
1964	762	8
1965	729	-
1966	888	780
1967	1 078	-
1968	709	-
1969	522	-
1970	720	-
1971	710	2 008
1972	587	100
1973	2 139	13
1974	3 471	99
1975	4 296	34

Źródło: od 1960 do 1962 – formularz Ośw. 1, od 1963 do 1966 – formularz K-b-8, od 1967 – formularz K-b-6, „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”

W 1960 r. instruktor terenowy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu w swoich uwagach zapisał, iż *„Na uwagę zasługuje fakt, że Ob. Czerwiński uważnie śledzi zapowiedzi wydawnicze i jeśli jakiej książki nie może dostać w księgarni to przez tę księgarnię wysyła zamówienie do składnicy. W wypadku, gdy składnica miejscowej księgarni nie ma na składzie potrzebnej książki, to wysyła rewers okrężny do innych składnic księgarskich. Dzięki powyższej metodzie PBP w Górze jest dobrze zaopatrzona”*.⁸³

Jak wyglądało gromadzenie, kierownik biblioteki A. Czerwiński barwnie przedstawił w swoim sprawozdaniu za 1961 r.: *„Uzupełnianie księgozbioru odbywało*

⁸² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za rok 1959”

⁸³ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 27 II 1960 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

się systematycznie. Kierownik Biblioteki prawie codziennie odwiedzał miejscową księgarnię »Domu Książki«, przeglądał nabytki i odpowiednie książki odkładał. Raz w miesiącu lub częściej dokonywał zakupu odłożonych książek. Książki, których miejscowa księgarnia nie otrzymała z rozdzielnika, zamawiano na podstawie katalogu kartkowego i Przewodnika Bibliograficznego. Trudności w nabywaniu książek nie było, wyłączając książki o bardzo małym nakładzie.”⁸⁴

W związku z chorobą Z. Zarzeckiej komisyjnie przekazano bibliotekę Ryszardowi Kucharskiemu. W dniach 3-11 marca 1966 r. komisja w składzie Teresa Baczyńska (bibliotekarska z SP nr 2), Irena Zarzycka (bibliotekarka w SP nr 1) i Zofia Łazik (instruktor Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Górze) stwierdziła, iż „Na stanie w bibliotece znajduje się 6270 woluminów. Brak 1943 woluminy, z czego 744 pozycje znajdują się w archiwum Prez. PRN Wydziału Oświaty w Górze celem usunięcia z księgozbioru. Na powyższe pozycje nie ma jeszcze decyzji kompetentnych władz, na podstawie której można by zaliczyć je do ubytków. Pozostałe brakujące woluminy 1199 to książki wypożyczone i nie zwracane do biblioteki w przepisowym terminie. Zapis tych książek na kartach czytelników jest zdezaktualizowany i niekompletny, przez co do czasu ustalenia faktycznego stanu istnienia tych książek Komisja nie może uznać ich jako książki wypożyczone. W związku z powyższym należy przeprowadzić weryfikację czytelników i dokładnie ustalić faktyczny stan książek wypożyczonych.”⁸⁵

W 1967 r. pojawia się informacja, że nie było problemów z zakupem książek, ale jednocześnie „wykazy nowych książek potrzebnych PBP” uzgadniano z Wydziałem Oświaty.⁸⁶

W sprawozdaniu rocznym za 1969 r. znalazła się informacja o strukturze kupionych książek: pedagogiczne - 33%, społeczno-polityczne – ok. 15%, naukowe – 41%, literatura piękna – ok. 5%; w sumie zakupiono 522 pozycje.⁸⁷ W kilku następnych sprawozdaniach znajdujemy tego typu informacje, podajemy je w sposób zbiorczy w poniższej tabeli.

Rok	Wielkość zakupów	Rodzaj literatury w %			
		pedagogiczna	społeczno-polityczna	naukowa	piękna
1970	720	32	ok. 23	40	ok. 5
1971	710	36	20	38	5
1972	587	43	10	40	8

Źródło: sprawozdania opisowe za 1970, 1971 i 1972

W 1969 r. biblioteka starała się tak gromadzić książki, aby zaspokoić potrzeby nauczycieli studiujących; odnotowano też, że współpraca z Powiatową i Miejską

⁸⁴ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1961”

⁸⁵ „Protokół z Komisyjnego przekazania Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze” z 12 III 1966 r. (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

⁸⁶ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1967”

⁸⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

Biblioteka Publiczną w Górze polegała na uzupełniającej się polityce gromadzenia. Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa specjalizowała się w literaturze naukowej, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna – literaturze pięknej. Wówczas popularyzowano nowości z ostatniego zakupu poprzez wystawianie książek na specjalnej półce.⁸⁸

W 1970 r. kierownik biblioteki B. Kosmulski narzekał na brak miejsca: „*Roczny zakup w wysokości kilkuset książek zajmuje około dwóch regałów, które należałoby dorocznie dokupić, brak miejsca uniemożliwia dostawianie nowych regałów w pomieszczeniach biblioteki zmuszając kierownictwo do ograniczenia zakupów.*” Wówczas biblioteka miała do dyspozycji jedynie 35 m² powierzchni użytkowej. Dodajmy, że biblioteka nie miała żadnych trudności w nabyciu potrzebnych książek.⁸⁹

Selekcja i kontrola księgozbioru (skontrum?) w marcu 1971 r. i we wrześniu – październiku 1971 r. przy zmianie kierownika biblioteki pozwoliła ustalić stan księgozbioru. Do księgi ubytków wpisano 2008 pozycji: nie zwrócone – 1052, zużyte – 125, wycofane – 770, nie odnalezione – 48, inne – 13.⁹⁰

W 1968 r. księgozbiór przekroczył 10 tys. woluminów, a w 1972 r. – 12 tys., w 1973 r. - 13 tys., w 1975 r. - 20 tys. Szczególnymi zasługami w tym względzie odznaczył się kierownik biblioteki Ryszard Kucharski.

Na początku lat siedemdziesiątych starano się nauczycielom studiującym przygotować zestawy podręczników potrzebnymi w nauce.⁹¹

W 1974 r. część bibliotek powiatowych (m. in. Bolesławiec, Środa Śląska, Wołów, Ząbkowice Śląskie, Złotoryja) miały problemy z powodu niedostatecznego zaopatrzenia lokalnych księgarni w nowości wydawnicze.⁹² W związku z tym dyrekcja PBW we Wrocławiu zwróciła się 5 kwietnia 1974 r. do bibliotek o informację w tej sprawie.⁹³

⁸⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

⁸⁹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1970”

⁹⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1971”

⁹¹ „Informacja o działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za okres od dnia 1.01.1972 r. do dnia 12.03.1973 r.”

⁹² Pismo PBW do PP „Dom Książki” we Wrocławiu z 29 marca 1974 r.

⁹³ Pismo PBW z 5 kwietnia 1974 r. Zawierało ono 10 pytań dotyczących zaopatrzenia księgarni powiatowych.

Góra dnia 4 luty 1974r

P o r o z u m i e

o współpracy Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze z Powiatową i Miejską Biblioteką Publiczną w Górze zawarte w dniu 4 lutego 1974r przez: Ryszarda Kucharskiego - dyr. PBP i Zofię Łazik - dyr. PIMBP.

1. Porozumienie dotyczy szeroko pojętej współpracy międzybibliotecznej na odcinku obsługi czytelników - nauczycieli i pracowników pionu kultury, którzy studiują lub podwyższają swoje kwalifikacje zawodowe.
2. Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa zobowiązuje się w ramach powyższego porozumienia obsługiwać studiujących pracowników pionu kultury w sposób uprzywilejowany, przejawiającej się w przyznaniu pierwszeństwa w korzystaniu z księgozbioru naukowego i przedłużaniu okresu wypożyczeń zgodnie z potrzebami studiujących / do 3 miesięcy/.
3. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna analogicznie zobowiązuje się traktować nauczycieli studiujących korzystających szczególnie z działów księgozbioru literatury pięknej i literatury naukowej.

Góra dnia 4 lutego 1974r

DYREKTOR
1. *Z. Łazik*
(-) Zofia Łazik

Dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej
2. *R. Kucharski*
Ryszard Kucharski

W Górze współpraca Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej z księgarnią układała się bardzo dobrze. Ówczesny kierownik R. Kucharski stwierdził, iż „Praktycznie rzecz biorąc księgarnia powiatowa stara się o dostarczenie dla PBP żądanych książek z każdej dziedziny wiedzy, bywa jednak czasami tak, że poszukiwanych książek nie nadsyła składnica Wojewódzkiego Domu Książki. W takich przypadkach PBP nabywa książki w innych księgarniach. [...] Współpraca z księgarnią powiatową układa się na właściwym poziomie. PBP jest zawsze obsługiwana z należytą uprzejmością przez pracowników księgarni.”⁹⁴

Wieloletnim kierownikiem górskiej księgarni był Ludwik Lach; obecnie właścicielką jest jego córka mieszkająca we Wrocławiu.⁹⁵

Poczynając od 1975 r., biblioteka systematycznie zaopatrywała się w książki w antykwariacie naukowym we Wrocławiu na ul. Szewskiej, nawet miała „własną półkę”. Kupowano głównie publikacje naukowe z myślą o nauczycielach studiujących i lektury dla studentów, m.in. książki z serii „Biblioteka Narodowa”. Wówczas udało się nabyć przedwojenne wydanie „Historii wychowania” Stanisława Kota, publikację nie wznawianą od kilku dziesięcioleci.⁹⁶

KSIĘGOZBIÓR W LATACH 1956-1975

Rok	Ogółem	w tym:			
		literatura pedagogiczna		literatura piękna	
		liczba	%	liczba	%
1960	4 531	1 224	27	726	16
1961	5 392	1 529	28,4	854	15,8
1962	5 965	1 760	29,5	948	15,9
1963	6 614	2 004	30,2	1 062	16,1
1964	7 368	2 307	31,3	1 143	15,5
1965	8 310	brak danych			
1966	8 229	2 889	35	1 880	23
1967	9 307	3 285	35	1 928	20
1968	10 016	3 518	35	2 023	20
1969	10 538	3 691	35	2 057	20
1970	11 258	3 920	35	2 094	19
1971	10 571	4 015	38	1 827	17
1972	11 060	4 265	39	1 876	17
1973	13 186	5 213	40	1 899	14
1974	16 812	6 421	38	2 407	14
1975	21 074	8 108	38	2 503	12

Źródło: do 1955 – różne sprawozdania,
od 1956 do 1962 – formularz Ośw. 1,
od 1963 do 1966 – formularz K-b-8,
od 1967 – formularz K-b-6

⁹⁴ Pismo PBP w Górze do PBW z 9 kwietnia 1974 r. Cytat zawiera odpowiedzi na pytanie 2 i 10.

⁹⁵ Patrz – Żłobiński Mirosław: Życie wśród książek. Kwartalnik Górski 2010 nr 30 s. XXXV-XXXVII, il.

⁹⁶ Informacja Anny Borowieckiej z 11 lipca 2011 r.

W 1974 r. górowska biblioteka uzyskała dotację z PBW we Wrocławiu w wysokości 10 tys. zł, którą wydano na zakup książek pedagogicznych. Wówczas część budżetu wydatkowana na zakup książek wyniosła 131575 zł (bez dotacji).⁹⁷

W 1975 r. biblioteka prowadziła kartotekę zakupów na podstawie zapowiedzi wydawniczych i ofert wydawnictw. Aby skrócić czas wyczekiwania czytelników na książki, dokonywano częstych zakupów, w tym roku odnotowano 76 dowodów wpływów.⁹⁸ W tym roku biblioteka zakupiła rekordową liczbę książek – 4296 pozycji; rok wcześniejszy był tylko trochę gorszy, bo kupiono 3471 pozycji. Roczna wielkość zakupów z 1975 r. nigdy w dziejach górowskiej biblioteki nie została przekroczona.

W tym okresie zakupy książek były imponujące. Musimy pamiętać, że nie wystarczyło kupić, ale trzeba te nowości opracować (wpisać do inwentarza, sporządzić karty książki i karty katalogowe). Wszystkie te prace początkowo wykonywał jeden bibliotekarz pracujący w niepełnym wymiarze godzin. Dopiero później przybyło pracowników i te prace można było rozłożyć na więcej osób.

CZYTELNICY

W 1962 r. odnotowano, że 166 nauczycieli szkół podstawowych (65,6%) korzystało ze zbiorów bibliotecznych na ogólną liczbę 253 nauczycieli szkół podstawowych, większość nauczycieli – czytelników pracowała na wsi (124). W tymże roku na 211 nauczycieli – czytelników aż 127 pracowało na wsi. Te proporcje utrzymały się w kolejnych latach.⁹⁹ W odniesieniu do wcześniejszych lat w dokumentacji znalazły się tylko liczby bez żadnego komentarza, więc trudno cokolwiek napisać o czytelnikach.

W 1964 r. biblioteka zarejestrowała wysoką liczbę czytelników – 247. W latach następnych sytuacja była jeszcze lepsza. Liczba 215 nauczycieli-czytelników stanowiła prawie 75% ogółu nauczycieli pracujących w powiecie. Natomiast nauczyciele szkół podstawowych pracujących na wsi i korzystających z biblioteki stanowili 68% ogółu nauczycieli zatrudnionych na wsi. Wzrost liczby nauczycieli - czytelników wynikał z różnych przyczyn: wzrost liczby nauczycieli studiujących, poprawa sieci komunikacyjnej w powiecie, wzrost wydatków na zakup książek.¹⁰⁰

W 1967 r. ówczesny kierownik biblioteki znowu napisał w sprawozdaniu rocznym o zarejestrowaniu rekordowej liczby czytelników. Czytelników było 382, z tego 348 nauczycieli, co stanowiło ponad 90% ogółu nauczycieli pracujących w powiecie górowskim. Na wsi pracowało 271 nauczycieli szkół podstawowych i wszyscy oni korzystali ze zbiorów biblioteki. W porównaniu z rokiem 1966 wzrosła liczba czytelników - nauczycieli o 136, w tym o 72 nauczycieli wiejskich.¹⁰¹

⁹⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

⁹⁸ „Sprawozdanie z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

⁹⁹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1962”; formularz K-b-8 za 1962 r.

¹⁰⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1964”

¹⁰¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1967”

Rok 1967 był bardzo dobry dla biblioteki pod względem liczby czytelników i wielkości wypożyczeń, dopiero lata 1974 i 1975 będą równie udane.

W 1969 biblioteka miała 336 czytelników: nauczyciele pracujący na wsi – 172, nauczyciele miejskich szkół podstawowych – 76, nauczyciele Liceum Ogólnokształcącego – 20, nauczyciele szkół zawodowych - 11 (w sumie 279 nauczycieli). Oprócz nauczycieli byli inni czytelnicy – „na zasadzie wyjątku”: 55 osób, głównie studentów i młodych przedstawicieli inteligencji technicznej.¹⁰²

W 1970 r. oprócz nauczycieli byli wtedy inni czytelnicy: „Na zasadzie wyjątku korzysta z biblioteki 55 osób, głównie studentów i młodej inteligencji technicznej”. W roku następnym była podobna sytuacja. Wtedy korzystało ze zbiorów 48 osób, które nie były nauczycielami, głównie studenci zaoczeni, pracownicy administracji i inni.¹⁰³

W 1972 r. zarejestrowano 251 czytelników, z czego nauczycieli było 193: 164 nauczycieli szkół podstawowych (124 na wsi i 40 w mieście), 13 nauczycieli liceów ogólnokształcących i 16 nauczycieli szkół zawodowych; pozostali to pracownicy administracji szkolnej, rad narodowych, studenci wyższych uczelni i klas maturalnych szkół średnich. W porównaniu do roku poprzedniego spadła liczba wypożyczeń – z 2602 do 2261.¹⁰⁴

W 1973 r. liczba czytelników wyniosła 321. W powiecie górzkim było ogółem 373 nauczycieli (podlegających Wydziałowi Oświaty), a ze zbiorów biblioteki korzystało 211. Nauczycieli studiujących było 41 i wszyscy byli czytelnikami.¹⁰⁵

W 1974 r. gwałtownie wzrosła liczba czytelników z 321 (w 1973 r.) do 460, z czego nauczyciele szkół podstawowych – 201, Liceum Ogólnokształcącego - 16, szkół zawodowych – 27. „Pozostali to pracownicy aparatu partyjnego, administracji państwowej, studenci wyższych uczelni i uczniowie klas maturalnych.”¹⁰⁶ Autor sprawozdania z działalności biblioteki nie wyjaśnił tego zjawiska, ale można sądzić, że to efekt powiększenia grona czytelników o osoby spoza środowiska nauczycielskiego. Wzrost liczby czytelników to był także skutek podnoszenia kwalifikacji przez nauczycieli poprzez studia zaoczne: nauczyciel młodszy wiekiem i stażem kończyli studia na poziomie Wyższej Szkoły Pedagogicznej lub uniwersytetu, nauczyciele w średnim wieku – roczne kursy (tzw. „retro”).¹⁰⁷ W 1975 r. liczba czytelników jeszcze się zwiększyła do 522 osób.¹⁰⁸

Od początku istnienia biblioteki aż do roku 1973 nauczyciele stanowili większość czytelników. Nie ulega wątpliwości, że na ten stan rzeczy miał wpływ regulamin, który zezwalał korzystać ze zbiorów tylko nauczycielom. Dopiero od 1969 r. „na zasadzie wyjątku” mogli korzystać z usług biblioteki inni czytelnicy,

¹⁰² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

¹⁰³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1970”

¹⁰⁴ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”; „Informacja z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za okres od dnia 1.01.1972 r. do dnia 12.03.1973 r.”

¹⁰⁵ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

¹⁰⁶ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

¹⁰⁷ Informacja Anny Borowieckiej z 11 lipca 2011 r.

¹⁰⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

co doprowadziło w 1974 r. do tego, że nastąpiła liczbowa równowaga między czytelnikami nauczycielami i czytelnikami nie będącymi nauczycielami, a od 1975 r. ci ostatni zyskali przewagę; w bibliotece pedagogicznej większość czytelników nie była nauczycielami.

Wśród czytelników nauczycieli ze zrozumiałych względów (liczba szkół i zatrudnionych pracowników) największą grupę stanowili nauczyciele zatrudnieni w szkołach podstawowych.

WYPOŻYCZENIA

W lipcu, sierpniu i od 12 września do 30 listopada 1958 r. z powodu choroby A. Czerwińskiego biblioteka była nieczynna.¹⁰⁹ W następnym roku przez trzy tygodnie lipca znowu biblioteka była nieczynna, bo A. Czerwiński był na kursie przygotowawczym do egzaminu uproszczonego w zakresie Studium Nauczycielskiego.¹¹⁰

W 1960 r. książki wypożyczano codziennie (nie wiadomo w jakich godzinach) z wyjątkiem sobót, gdyż wówczas odbywały się zwykle rejonowe konferencje pedagogiczne. *„Poważna część wypożyczeń przez nauczycieli zatrudnionych na wsi dokonywała się właśnie na konferencjach rejonowych”*.¹¹¹

W 1962 r. była otwarta dla czytelników codziennie w godzinach od 12.00 do 15.00 oraz raz w tygodniu w godzinach popołudniowych, by umożliwić korzystanie ze zbiorów nauczycielom zamiejscowym.¹¹²

W 1964 r. nadal biblioteka była otwarta dla czytelników 3 godziny dziennie – od 12.00 do 15.00. Nauczyciele mieszkający poza Górą zamawiali książki pocztą lub korzystali z pośrednictwa uczniów dojeżdżających do szkoły. W dalszym ciągu udostępniano zbiory na konferencjach nauczycielskich.¹¹³

W 1965 r. biblioteka była czynna codziennie w godz. 10.00–16.00, z tym że *„dwie są przeznaczone na prace biurową. Pozostałe na wypożyczenie książek i dyskusje z czytelnikami”*.¹¹⁴

W r. 1966 nadal biblioteka była czynna w godz. 10.00-16.00. Nauczyciele ze wsi mogli zamawiać książki telefonicznie i otrzymywali pocztą lub korzystali z pośrednictwa uczniów Liceum Ogólnokształcącego dojeżdżających do szkoły.¹¹⁵ W tym roku dwukrotnie zmieniano kierowników, przez co 30 dni biblioteka nie była czynna. Od marca do października biblioteka udostępniała swoje zbiory wyłącznie

¹⁰⁹ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego, instruktora terenowego P. B. W., w dniu 10 XII 1958 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

¹¹⁰ Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śląskiej odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego, instruktora terenowego P. B. W., w dniu 9 VII 1959 r.

¹¹¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1960”

¹¹² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1962”

¹¹³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1964”

¹¹⁴ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1965”

¹¹⁵ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1966”

do godz. 15.00, co ograniczyło dostępność zbiorów dla nauczycieli wiejskich. Przez sierpień biblioteka była nieczynna z powodu urlopu R. Kucharskiego.¹¹⁶

W 1970 r. biblioteka udostępniała swoje zbiory w godzinach od 12.00 do 16.00.¹¹⁷

B. Kosmulski 1 października 1971 r. przeszedł na rentę inwalidzką, a przez większą część tego roku chorował i w pracy był nieobecny. W tym czasie biblioteka ograniczyła swą aktywność. Od października zmieniono godziny otwarcia – codziennie od 8.00 do 16.00; poprzecznie od 12.00 do 16.00.¹¹⁸

W 1972 r. biblioteka była czynna w godzinach od 9.30 do 15.30, a wypożyczanie „w zasadzie” odbywało się codziennie w godzinach od 11.00 do 15.30.¹¹⁹ W pierwszych miesiącach 1973 r. wypożyczanie odbywało się codziennie w godz. 11.00-18.30, a w piątki w godz. 11.00-15.30. „*Nadto jeżeli zamiejscowi czytelnicy przybywają do biblioteki w godzinach wcześniejszych (od 9.30) są zawsze chętnie i z właściwą życzliwością obsługiwani*”.¹²⁰ Do 15 kwietnia wypożyczalnia była czynna 42 godziny tygodniowo, od 16 kwietnia do 1 listopada – 45 godzin, od 2 listopada – 55 godzin.¹²¹ W 1974 r. najpierw biblioteka była czynna 55 godzin tygodniowo, ale zmniejszyła czas udostępniania do 45 godzin.¹²² W 1975 r. znowu zwiększyła do 50 godzin.¹²³

W kwietniu 1965 r. odnotowano, że czytelnicy mogli korzystać z katalogu alfabetycznego i katalogu rzeczowego. Informację, że „*katalog centralny w opracowaniu*”, dopełniło lakoniczne objaśnienie, iż „*wykazy ze szkół są bardzo niestarannie wypełnione, trudno czytelne i niewłaściwie wypełnione*”.¹²⁴ Przypuszczam, że to była próba stworzenia katalogu centralnego działów nauczycielskich bibliotek szkolnych. Rok później – w kwietniu 1966 r. – nadal znajdowały się w bibliotece dwa katalogi – alfabetyczny i rzeczowy. Stwierdzono, iż „*założone i prowadzone przez ob. Czerwińskiego bardzo poprawnie*”.¹²⁵ W lutym 1967 r. pojawia się po raz drugi – i ostatni w zachowanej dokumentacji – informacja, że nie przystąpiono do opracowania katalogu centralnego.¹²⁶ W 1974 i 1975 r.

¹¹⁶ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1966”

¹¹⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1970”

¹¹⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1971”

¹¹⁹ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972

¹²⁰ Informacja o działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za okres od dnia 1.01.1972 r. do dnia 12.03.1973 r.

¹²¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

¹²² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

¹²³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

¹²⁴ „Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w dniu 5 IV 1965 r. ob. mgr Smorąga Edwarda [...]” (w posiadaniu DBP we Wrocławiu)

¹²⁵ „Sprawozdanie z podróży służbowej odbytej przez Zofię Dąbrowską dnia 19 kwietnia 1966 do Góry Śląskiej” (posiadaniu DBP we Wrocławiu)

¹²⁶ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śl. w dniu 23 II 67 r. – Elżbiety Prytyki” (w posiadaniu DBP we Wrocławiu)

biblioteka posiadała katalogi: alfabetyczny, rzeczowy, księgozbioru podręcznego (prawdopodobnie powstał w 1974 r.), czasopism oraz kartotekę zagadnieniową.¹²⁷

Otoczono specjalną opieką nauczycieli studiujących zaocznie. Nie mieli oni problemów z wypożyczeniem książek wydanych w ostatnich latach, gorzej było z publikacjami wcześniejszymi, których nie wznawiano. W sprawozdaniu kierownik A. Czerwiński napisał, że *„Biblioteka nie była w stanie zorganizować pełnej służby informacyjno-bibliograficznej z uwagi na ograniczony czas pracy bibliotekarza (18). Dużo czasu przeznaczają się na opracowywanie księgozbioru, katalogów, obsługę czytelników itp. Nie ma czasu na opracowywanie zestawów bibliograficznych do poszczególnych zagadnień a takie są bardzo potrzebne. Wyszukiwanie artykułów w czasopiśmie wymaga dużo czasu. Centralne zestawy bibliograficzne ułatwiłyby bibliotekarzom pedagogicznym pracę.”*¹²⁸

W 1964 r. średnia roczna wypożyczeń na 1 czytelnika wynosiła 9,2 książki, ale taka sama średnia na nauczyciela-czytelnika szkoły podstawowej – 8,4 a zatrudnionego w szkole podstawowej na wsi – 7. *„Zjawisko to świadczy o tym, że im dalej od biblioteki mieszka, tym rzadziej i mniej z niej korzysta z przyczyn od niego niezależnych”.*¹²⁹

W 1967 r. wypożyczono 3847 woluminów, czyli o 1812 więcej niż w minionym roku; wzrost prawie stu procentowy. Nauczyciele wiejscy z kolei wypożyczyli 2294 woluminów, czyli o 1326 więcej niż rok wcześniej, co dało wzrost o 130%.

Średnia roczna wypożyczeń na 1 czytelnika wyniosła ponad 10 książek, na 1 nauczyciela szkoły podstawowej – ponad 11, a na 1 nauczyciela zatrudnionego w szkole podstawowej na wsi – 9.¹³⁰

Rok 1967 był bardzo dobry dla biblioteki pod względem liczby czytelników i wielkości wypożyczeń, dopiero lata 1974 i 1975 będą równie udane.

W 1969 r. biblioteka miała średnią roczną wypożyczeń na 1 nauczyciela-czytelnika 11 książek, a na nauczyciela szkół wiejskich – 11,5.¹³¹

W 1970 r. biblioteka pozwalała czytelnikom na wolny dostęp do półek. Było to możliwe, gdyż zbiory były uporządkowane działami. Nowości wystawiano na specjalnej półce, a bieżące numery czasopism wykładano na specjalnie do tego przeznaczonych regałach.¹³²

W 1971 r. ówczesny kierownik J. Hryniewicz oceniał, że *„niska (moim zdaniem) liczba wypożyczeń a nawet czytelników została spowodowana długą chorobą pełnoetatowego pracownika PBP (kierownika) i praktycznie wszystkie sprawy związane z biblioteką – łącznie z wypożyczaniem musiała wykonywać pracownica pracująca na 1/2 etatu [Zofia Aścik].”* Ujemnie na działalność biblioteki miało też

¹²⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”, „Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

¹²⁸ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1962

¹²⁹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1964”

¹³⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1967”

¹³¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

¹³² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1970”

wpłynąć to, że wypożyczalnia przez ponad dwa miesiące była nieczynna.¹³³ Ta ocena znajduje odzwierciedlenia we wskaźnikach liczbowych. O ile liczba czytelników nieznacznie zmalała z 314 w 1970 r. do 297 w 1971 r., o tyle liczba wypożyczeń spadła znacznie bardziej – z 3414 do 2602.

CZYTELNICY I WYPOŻYCZENIA 1958-1965

Rok	Czytelnicy				Liczba wypożyczeń
	ogółem	w tym nauczyciele			
		szkół podstawowych	liceów ogólnokształcących	szkół zawodowych	
1958	107	89/74	3	-	446
1959	157/102	132/101	6	-	808
1960	206	166/135	9	-	1 588
1961	217	179/138	8	2/2	1843
1962	211/127	166/124	16	1/1	2 107
1963	196	145/115	21	2	1 854
1964	247	196/154	19	4	2 262
1965	231	212/136	15	4	2 301

Źródło: od 1958 do 1962 – formularz Ośw. 1,
od 1963 do 1965 – formularz K-b-8

Uwaga: po ukośniku – czytelnicy wiejscy

W 1972 r. w porównaniu do roku poprzedniego spadła liczba wypożyczeń – z 2602 do 2261. Na 1 nauczyciela-czytelnika z wiejskich szkół podstawowych przypadło 8,5 wypożyczonych woluminów, na analogicznego czytelnika z miejskich szkół podstawowych – 21,3 wolumina, z liceów ogólnokształcących – 6,5; szkół zawodowych – 4,1.¹³⁴ Wówczas kierownik biblioteki stwierdził, iż „*stan czytelnictwa nauczycieli naszego powiatu nie jest zadawalający. Zbyt mały odsetek nauczycieli jest czytelnikami PBP.*”¹³⁵

W 1975 r. dokonano zmiany w układzie księgozbioru z działowo-alfabetycznego na numeryczny, jedynie literaturę piękną pozostawiono w układzie alfabetycznym. Nastąpiło to w momencie zmiany lokalu.¹³⁶

Dla tego okresu widać wyraźną zależność między liczbą czytelników i wielkością wypożyczeń, szczególnie wyraziście ta zależność ujawnia się w latach 1974 i 1975.

Do 1974 r. bezapelacyjnie większość wypożyczeń przypada na nauczycieli, głównie szkół podstawowych. Od 1975 r. sytuacja się diametralnie zmieniła. Większość książek wypożyczają czytelnicy nie będący nauczycielami. Prawdopodobnie miały na to wpływ wielkość i atrakcyjność księgozbioru, który zdołał

¹³³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1971”

¹³⁴ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”; „Informacja z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za okres od dnia 1.01.1972 r. do dnia 12.03.1973 r.”

¹³⁵ „Informacja z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za okres od dnia 1.01.1972 r. do dnia 12.03.1973 r.”

¹³⁶ „Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

przyciągnąć tylu zainteresowanych do korzystania z niego. Korzystnym czynnikiem była zmiana siedziby biblioteki z leżącej na uboczu ul. Armii Polskiej na ul. Marchlewskiego 43 (obecnie ul. Podwale).

CZYTELNICY I WYPOŻYCZENIA 1966-1975

Rok	Czytelnicy				Liczba wypożyczeń			
	Ogółem	w tym nauczyciele			Ogółem	w tym nauczycielom		
		szkół podstawowych	liceów ogólnokształcących	szkół Zawodowych		szkół podstawowych	liceów ogólnokształcących	szkół zawodowych
1966	247	199	15	11	2 035	1 688	174	40
1967	382	325	12	11	3 847	3 489	140	37
1968	370	301	16	8	3 922	3 851	43	8
1969	336	248	20	11	3 682	3 506	93	27
1970	314	230	20	16	3 414	3 052	136	51
1971	297	199	17	11	2 602	2 306	62	59
1972	251	164	13	16	2 261	1 908	85	65
1973	321	179	15	17	2 603	1 476	144	68
1974	460	201	16	27	7 598	4 066	333	406
1975	522	141	10	29	7 516	2 927	199	333

Źródło: formularze K-b-6, uzupełnienie formularza K-b-6 za rok 1975

W sprawozdaniu dotyczącym działalności w 1964 r. zapisano informację o wypożyczeniach międzybibliotecznych. Tą drogą sprowadzono książki niedostępne w księgarniach.¹³⁷ Wówczas biblioteka przystąpiła do współzawodnictwa o miano najlepszej biblioteki z okazji XX-lecia Polski Ludowej i IV zjazdu PZPR. Kierownik zobowiązał się do zorganizowania wypożyczeń międzybibliotecznych (2 lipca 1964 r.) i to zobowiązanie wypełnił (do 3 czerwca 1965 r.).

Kolejna wzmianka na ten temat pojawia się w 1969 r.¹³⁸ Wówczas też odnotowano, że ze zbiorów sąsiada funkcjonującego w tym samym budynku – Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej – korzystano poprzez wypożyczenia międzybiblioteczne.¹³⁹ Po kilkuletniej przerwie dowiadujemy się, że w 1973 r., dokonano 26 wypożyczeń międzybibliotecznych¹⁴⁰, w 1974 r. – 66.¹⁴¹ W 1975 r. złożono zamówienia na 58 książek, otrzymano 17.¹⁴²

¹³⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1964”

¹³⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

¹³⁹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

¹⁴⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

¹⁴¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

¹⁴² „Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-6 za rok 1975”

CZYTELNIA

Mimo że biblioteka nie posiadała czytelnicy, miała wyodrębniony księgozbiór podręczny. W 1965 r. odnotowano, że nie posiadała stołów do korzystania z tych pozycji na miejscu.¹⁴³

Biblioteka nie miała czytelnicy, ale też nie miała magazynu czasopism, co powodowało, że „nieoprawione roczniki układa się na regałach, co wygląda bardzo nieestetycznie”. Wówczas nakazano wydzielenie księgozbioru podręcznego.¹⁴⁴

W 1970 r. nadal biblioteka była pozbawiona czytelnicy, co doczekało się komentarza: „Brak czytelnicy uniemożliwia bliższy kontakt z czytelnikiem, zmusza bibliotekę do wypożyczania dzieł, które powinny być dostępne jedynie w czytelnicy. Dzieła te ulegają o wiele szybciej zniszczeniu. Nie ma możliwości organizowania akcji odczytowej, konkursów, słuchania radia, oglądania telewizji itp.”¹⁴⁵

W 1972 r. nadal brakowało czytelnicy, co miało negatywne konsekwencje: „Wykorzystanie czasopism było raczej mierne, gdyż w obecnym pomieszczeniu PBP nie ma warunków do czytania na miejscu. Czytelnicy przeważnie czytają na miejscu to, co jest konieczne np. odpowiednie dane z księgozbioru podręcznego, którego jak wiadomo nie wypożycza się do domu.”¹⁴⁶ Podobne uwagi powtórzyły się w następnym roku.

W 1973 r. księgozbiór podręczny liczył 205 woluminów.¹⁴⁷

LICZBA PRENUMEROWANYCH CZASOPISM W LATACH 1958-1975

Rok	Liczba prenumerowanych tytułów	Rok	Liczba prenumerowanych tytułów
1958	25	1967	56
1959	26	1968	60
1960	44	1969	58
1961	56	1970	61/2
1962	56	1971	57/2
1963	52	1972	63/2
1964	52	1973	67/2
1965	45	1974	75/10
1966	40	1975	123

Źródło: formularze Ośw. 1 (do 1965); K-b-6 (od 1966); po ukośniku liczba tytułów obcojęzycznych

¹⁴³ „Sprawozdanie z kontroli przeprowadzonej w Pedagogicznej Bibliotece Powiatowej w Górze w dniu 5 XI 1965 r. przez mgr E. Smorągą”

¹⁴⁴ „Sprawozdanie z podróży służbowej do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śl. odbytej dnia 25 I 1968 r. przez Elżbietę Prytykę”

¹⁴⁵ „Sprawozdanie opisowe z działalności pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1970”

¹⁴⁶ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”

¹⁴⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

Dopiero przeprowadzka do nowego lokalu pozwoliła w 1975 r. urządzić czytelnię na 8 miejsc. Odwiedziło ją 293 czytelników. Księgozbiór podręczny miał układ działowo-numeryczny.¹⁴⁸ Liczył on 31 grudnia 1975 r. 2536 woluminów, w tym encyklopedie, informatory, słowniki – 617, pedagogika i psychologia – 590, publikacje naukowe z innych dziedzin – 1173, inne (np. albumy) – 156.¹⁴⁹

USŁUGI INFORMACYJNE

Podczas rejonowych konferencji metodycznych kierownik A. Czerwiński, który pełnił również funkcję kierownika wydziału pedagogicznego przy zarządzie powiatowym ZNP, urządzał wystawki nowości pedagogicznych i przygotowywał zestawienia bibliograficzne książek tematycznie związanych z problematyką konferencji. Omawiano sprawy czytelnictwa nauczycieli oraz ważniejsze nowości. Można wówczas było wypożyczyć lub nabyć interesujące pozycje, gdyż kierownik biblioteki był również kolporterem „Domu Książki”.¹⁵⁰ W kolejnych latach nadal wykorzystywano konferencje metodyczne do popularyzowania biblioteki i jej zbiorów. *„W porządku dziennym każdej rejonowej konferencji pedagogicznej był punkt poświęcony sprawie czytelnictwa, omawianiu najważniejszych nowości wydawniczych interesujących nauczycieli, ilustrowany małą wystawką książek przywożonych na konferencję. Tam, gdzie nie mógł pojechać kierownik biblioteki osobiście, wyręczał go organizator z Zarządu Oddziału – dźwigał książki na każdą konferencję.”*¹⁵¹

USŁUGI INFORMACYJNE 1965-1975

Rok	Udzielone informacje	Wystawy
1965	17	-
1966	25	-
1967	44	-
1968	93	1
1969	47	1
1970	76	2
1971	118	3
1972	26	4
1973	33	2
1974	103	-
1975	134	4

Źródło: sprawozdania opisowe
za lata 1965-1975

¹⁴⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

¹⁴⁹ „Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-6 za rok 1975”; formularz K-b-6

¹⁵⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze Śląskiej za rok 1959”

¹⁵¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1964”

Przez krótko w 1965 r. ówczesna kierowniczka biblioteki nie kontynuowała dobrej tradycji swego poprzednika, albowiem „*wyklucza ona możliwość wyjazdów na konferencje rejonowe*”.¹⁵²

Od 1966 r. znowu udostępniano książki na konferencjach nauczycieli, gdzie kierownik omawiał nowości i urządzał wystawy nabytków.¹⁵³ Podobnie było w latach następnych.

Dobrze się układała współpraca z Powiatowym Ośrodkiem Metodycznym i ZNP w zakresie czytelnictwa. „*Większość kierowników ognisk metodycznych chętnie korzystała z biblioteki wypożyczając z niej zestawy książek na konferencje przedmiotowe – tą drogą książki metodyczne trafiały do właściwego adresata. Zarząd Oddziału Powiatowego ZNP dostarcza bibliotece tematykę rejonowych konferencji pedagogicznych wraz z wykazem lektury potrzebnej referującemu w przygotowaniu referatu a nauczycielom w przygotowaniu się do dyskusji. W porządku dziennej każdej konferencji rejonowej był punkt poświęcony sprawie czytelnictwa, omawianiu najważniejszych nowości wydawniczych interesujących nauczycieli, ilustrowany małą wystawką książek przywożonych na konferencję.*”¹⁵⁴

Na początku lat siedemdziesiątych ta współpraca przybrała nieco inny kształt: „*Dyrektor PBP jest zapraszany prawie na wszystkie odprawy i narady organizowane przez Wydział Oświaty lub Związek Nauczycielstwa Polskiego. Na w/w naradach dyrektor PBP omawia sprawy związane z działalnością PBP, propaguje nowości wydawnicze, informuje o stanie czytelnictwa nauczycieli i wysłuchuje propozycji i uwag pod adresem biblioteki.*”¹⁵⁵

Biblioteka współpracowała ze środowiskiem, jak ona wyglądała w 1974 r. pokazuje cytat ze sprawozdania: „*Współpraca PBP z Wydziałem Oświaty i Wychowania układała się pomyślnie na odcinku budżetowo-gospodarczym, jak również na odcinku starań o poprawę warunków pracy PBP. Dyrektor PBP jest zapraszany na narady dyrektorów szkół, gdzie ma możliwość omawiania spraw bibliotecznych i czytelniczych. Współpraca ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego i Radą Biblioteczną jest również pomyślna*”.¹⁵⁶

Biblioteka brała udział w imprezach popularyzujących książki. Zachowały się dwa dokumenty opisujące jej aktywność.

„*Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Górze aktywnie uczestniczyła w ostatniej dekadzie listopada [1971 r.] w obchodach dekady książki społeczno-politycznej pod hasłem »Człowiek – Świat – Polityka«.*

Mimo szczupłego naszego lokalu urządono na stolikach wystawy czasopism społeczno-politycznych a nawet wygospodarowano jeden regał, na którym urządono

¹⁵² Sprawozdanie z kontroli przeprowadzonej w pedagogicznej Bibliotece Powiatowej w Górze w dniu 5 XI 1965 r. przez mgr E. Smoraga (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

¹⁵³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1966”

¹⁵⁴ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze za rok 1969”

¹⁵⁵ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”

¹⁵⁶ Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974

wystawę nowo nabytych oraz posiadanych nowości społeczno-politycznych. Obie wystawy posiadały aktualne propagandowe hasła.

Pracownicy biblioteki w rozmowach indywidualnych z czytelnikami propagowali ostatnie nowości, jak również prasę społeczno-polityczną. Zadanie to było raczej ułatwione, gdyż nauczyciele szeroko dyskutowali nad Uchwałą (zakończoną kilka dni przed dekadą) VI Zjazdu PZPR.

Również kierownik PBP w Górze w listopadzie uczestniczył w kilku konferencjach rejonowych ZNP w różnych ogniskach naszego powiatu, gdzie również popularyzował i recenzował książki społeczno-polityczne.”¹⁵⁷

7 maja 1972 r. w ramach „Dni Oświaty, Książki i Prasy” urządzono przemarsz młodzieży ulicami miasta częściowo przebranej za bohaterów książki. „Personel Pedagogicznej Biblioteki też brał udział w tym przemarszu.

Również pomagaliśmy personelowi »Domu Książki« w »Kiermaszu Książek«. W lokalu Pedagogicznej Biblioteki były hasła: »Książka dla wszystkich«, »Książka dla każdego nauczyciela«. W regale »nowości« zorganizowano wystawkę najwartościowszych (zdaniem personelu PBP) nowości.

Udzielono pomocy pięciu uczniom klas licealnych (czytelnikom PBP) w przygotowaniu referatu i dyskusji na temat twórczości Orzeszkowej. Skontaktowano się z dyrekcjami szkół górskich celem zorganizowania czterech wycieczek do Biblioteki Pedagogicznej i Miejskiej.

Planowano łącznie z Biblioteką Miejską spotkanie autorskie – niestety nie doszło do skutku. Poza tym kierownik PBP wyjeżdżał (w ramach konfer.[encji] ognisk ZNP) do 6 szkół, gdzie popularyzował nowości zakupione ostatni przez PBP w Górze.”¹⁵⁸

Niewiele można napisać o udzielanych informacjach poza podaniem paru liczb.

WSPÓLPRACA ZE ŚRODOWISKIEM

W 1964 r. kierownik biblioteki A. Czerwiński zgłosił ją do udziału we współzawodnictwie bibliotek pedagogicznych i szkolnych dla uczczenia XX-lecia PRL i IV zjazdu PRL, a dokładniej – we współzawodnictwie o tytuł najlepszej biblioteki pedagogicznej. Zgłoszenie zawierało podstawowe dane wg stanu w dniu 31 grudnia 1963 r.: wielkość księgozbioru – 6614 tomów (w tym literatury pedagogicznej – 2004, społeczno-politycznej – 998, popularno-naukowej – 2550, pięknej dla dorosłych – 1062); 196 czytelników (w tym nauczycieli ze szkół podstawowych – 145, ogólnokształcących – 21, zawodowych – 2); ilość wypożyczeń – 1854, (9,5 wypożyczeń na jednego czytelnika), brak czytelnika.¹⁵⁹

¹⁵⁷ „Sprawozdanie z udziału Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w obchodach dekady książki społeczno-politycznej »Człowiek – Świat – Polityka«” z 22 grudnia 1971 r.

¹⁵⁸ „Sprawozdanie z imprez organizowanych w czasie trwania Dni Oświaty, Książki i Prasy” z 4 czerwca 1972 r.”

¹⁵⁹ Zgłoszenie udziału we współzawodnictwie bibliotek pedagogicznych i szkolnych dla uczczenia XX-lecia PRL i IV Zjazdu PZPR (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

W związku z przystąpieniem do współzawodnictwa A. Czerwiński podjął zobowiązanie:

1. *W roku 1963 było 196 czytelników; w roku 1964 zdobędę 220 czytelników. Będzie to stanowić 75% prac. ośw.*
2. *W celu przyjscia z pełniejszą pomocą studiującym nauczycielom zorganizuję dla nich wypożyczanie międzybiblioteczne.*
3. *Zlikwiduję wszystkie zaległości w zakresie katalogowania.*
4. *W roku 1963 zakupiłem 653 książek; w roku 1964 zakupię 800 książek.*
5. *Zostanie powołana Rada Biblioteczna.*
6. *W roku 1963 wypożyczyłem 1 854 woluminy; w roku 1964 wypożyczę 2 200 woluminów. Przeciętna wypożyczeń wzrośnie z 9,5 do 10 książek na czytelnika.*
7. *Na każdej rejonowej konferencji [będę prezentował] nowości wydawnicze; ścisła współpraca z Zarządem Oddz. Pow. ZNP i POM.*
8. *Założę kronikę biblioteki.*
9. *Utrzymam sumy budżetowe na rok 1965 na dotychczasowym poziomie (paragraf 14 wynosi obecnie 32 000 zł.*
10. *Oddam 25 roczników czasopism do oprawy introligatorskiej*".¹⁶⁰

Na początku kwietnia 1965 r. oceniano, że akcja współzawodnictwa znajdowała się w końcowym etapie realizacji.¹⁶¹ 3 czerwca 1965 r. komisja w składzie Franciszek Bobrowski – podinspektor szkolny, Florian Kwiatkiewicz – wiceprezes Zarządu Oddziału Powiatowego ZNP i Antoni Czerwiński dokonali podsumowania współzawodnictwa.

1. *Na planowaną liczbę czytelników 220 było zarejestrowanych w końcu roku 1964 247 czytelników.*
2. *Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa zorganizowała wypożyczanie międzybiblioteczne. W wypadkach, w których nauczyciele zwracali się, Biblioteka sprowadzała książki z biblioteki wrocławskiej oraz krakowskiej.*
3. *Katalogi są opracowane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Na podstawie zaleceń pokontrolnych wydanych przez Ob. Edwarda Smorąga w dniu 5 IV br. dokonano szczegółowego rozdziału katalogów działowych z filozofii, pedagogiki, nauk społecznych. Jedyne pozostał do szczegółowego rozdziału katalog książek z zakresu historii.*
4. *Na planowanych do zakupu 800 książek zakupiono 762 książki.*
5. *Nie powołano Rady Bibliotecznej.*
6. *Na planowanych 2 200 wypożyczeń w 1964 r. wypożyczono 2 262. Średnia wypożyczeń na 1 czytelnika wyniosła 9,2 książki. Nie osiągnięto planowanej liczby 10 wypożyczeń z powodu znacznego wzrostu liczby czytelników w ostatnich tygodniach roku.*

¹⁶⁰ Tekst zobowiązania (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

¹⁶¹ „Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w dniu 5 IV 1965 r. ob. mgr Smorąga Edwarda na podstawie delegacji służb. Nr 10 z dnia 3 IV 1965 r.” (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

7. Na wszystkie konferencje rejonowe w terenie kierownik PBP przygotowywał zestaw nowości wydawniczych, które rozprawdzał przedst. Zarządu Oddz. Pow. ZNP. Takich konferencji odbyło się 18 w r. 1964, zaś w Górze na 6 rkp [rejonowych konferencji pedagogicznych?] robił to osobiście Kier. PBP.

8. Nie założono kroniki biblioteki.

9. Sumy budżetowe na zakup księgozbioru do PBP są utrzymane na poziomie roku 1964.

10. Z uwagi na zapotrzebowanie poszczególnych numerów czasopism przez nauczycieli w ciągu roku oddanie roczników do oprawy planuje się w okresie wakacyjnym”.¹⁶²

O ostatecznym wyniku tego współzawodnictwa informował do niedawna dyplom wiszący w bibliotece¹⁶³, mówiący o tym, że Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Górze Śląskiej zajęła wyróżniające miejsce we współzawodnictwie w woj. wrocławskim zorganizowanym z okazji XX-lecia PRL.

W 1969 r. minister oświaty i szkolnictwa wyższego wydał zarządzenie w sprawie statutów PBW i PBP, w którym określono, iż organem doradczym i opiniodawczym tych bibliotek jest rada biblioteczna. W przypadku bibliotek powiatowych powoływał ją inspektor szkolny.¹⁶⁴

W Górze w 1973 r. powołał ją inspektor szkolny Jerzy Cichowicz. Na jej czele stanął Tadeusz Getner – wizytator wydziału oświaty. Odbyła jedno posiedzenie, na którym omówiono czytelnictwo nauczycieli i warunków pracy biblioteki.¹⁶⁵ W myśl projektu regulaminu „Rada biblioteczna po zapoznaniu się z sytuacją, potrzebami i problemami biblioteki pedagogicznej podejmuje uchwały, wnioski i zalecenia Dyrekcji PBP do rozpatrzenia, zrealizowania względnie przekazania zainteresowanym placówkom i instytucjom.”¹⁶⁶ W 1974 r. oceniono, że współpraca z Radą Biblioteczną układa się dobrze¹⁶⁷, a w roku następnym – „nieco słabiej”.¹⁶⁸ Tyle wiemy o jej działalności.

W 1972 r. odnotowano kontakty Powiatowej Biblioteki Pedagogicznej z bibliotekarzami szkolnymi. Udzielono 6 porad na temat prowadzenia działów nauczycielskich.¹⁶⁹ W 1973 r. dyrektor PBW w Górze odwiedził 3 zbiorcze szkoły gminne (w Niechlowie, Wąsoszu i Jemielnie), gdzie udzielił porad dotyczących działów nauczycielskich bibliotek szkolnych. Biblioteka dysponowała spisem książek

¹⁶² Protokół z posiedzenia Komisji dla oceny i podsumowania wyników współzawodnictwa Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

¹⁶³ Obecnie schowany do szafki pod katalogiem rzeczowym.

¹⁶⁴ Dąbrowska Z.: Działalności sieci bibliotek pedagogicznych w dziedzinie informacji naukowej w latach 1945-1975, Wrocław 1986 s. 21, 23-25

¹⁶⁵ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”

¹⁶⁶ Projekt regulaminu Rady Bibliotecznej Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze (bez daty)

¹⁶⁷ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

¹⁶⁸ „Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze w roku 1975”

¹⁶⁹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1972”. W „Sprawozdaniu opisowym z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych województwa wrocławskiego w 1972 roku” podano, że biblioteka górowska prowadziła konsultacje indywidualne dla bibliotekarzy szkolnych bez wymieniania ich liczby.

zalecanych do tych działów, które udostępniała na miejscu a jeden egzemplarz przekazała do biblioteki przykładowej w Szkole Podstawowej nr 2 w Górze.¹⁷⁰ Ponadto udzielano instruktażu (w PBP lub telefonicznie).¹⁷¹ W kolejnych latach opiekę nad działami nauczycielskimi bibliotek szkolnych kontynuowano.¹⁷²

W 1974 r. ówczesny dyrektor PBP odwiedził tylko 3 szkoły (w Czerninie, Górze i Wąsoszu). Małą liczbę odwiedzin tłumaczył tym, że budżet na delegacje służbowe był wyjątkowo mały.¹⁷³

¹⁷⁰ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1973”; („Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych województwa wrocławskiego w 1973 r.”

¹⁷¹ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych województwa wrocławskiego w 1973 r.”

¹⁷² „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”; „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych województwa wrocławskiego w 1974 r.”

¹⁷³ „Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze w roku 1974”

FILIA PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ W LESZNIE (1975-1990)

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Biblioteka w ramach nowego podziału administracyjnego, czyli w obrębie woj. leszczyńskiego, stała się filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie. Funkcję kierownika filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej nadal pełnił Ryszard Kucharski.¹⁷⁴ Od 1 września 1985 stanowisko to objęła Zofia Stepan, pracująca w tej placówce od 1 października 1978 r. Posiadała wykształcenie bibliotekoznawcze zdobyte na Uniwersytecie Wrocławskim.¹⁷⁵ Drugą osobą z wykształceniem bibliotekoznawczym była Barbara Świerz (pracująca od września 1976 r.)¹⁷⁶

PRACOWNICY

W 1976 i 1977 r. w bibliotece było zatrudnionych 3 pracowników pedagogicznych (etat wynosił 36 godzin), sprzątaczką i palacz centralnego ogrzewania (w sezonie na 2/3 etatu).¹⁷⁷ Do 31 sierpnia 1976 r. pracowała Mirosława Kaiser¹⁷⁸; jesienią 1976 r.: Ryszard Kucharski – kierownik biblioteki, Anna Hryniewicz i Barbara Świerz.

W 1978 r. wzrosła liczba pracowników pedagogicznych do 4. Wg danych z października 1978 r. pracowali: Ryszard Kucharski (gromadzenie i wypożyczenia międzybiblioteczne) - kierownik, Anna Hryniewicz (opracowanie), Barbara Świerz (bibliografia i informacja), Zofia Stepan.¹⁷⁹ W 1981 r. wymiar etatu zmniejszył się do 35 godzin tygodniowo.¹⁸⁰

W 1982 r. zwiększyła się liczba pracowników pedagogicznych do 5.¹⁸¹ Jesienią tego roku pracowali: Ryszard Kucharski – kierownik, Anna Borowiecka (do 31 sierpnia 1984 r.¹⁸²), Zofia Stepan, Barbara Świerz i Elżbieta Szymczak (od 1 października 1982 r.).

¹⁷⁴ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-5 za rok 1976; Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-4 za rok 1977

¹⁷⁵ E. Orzechowska-Świątek: Organizacja i działalność Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śląskiej w latach 1951-1995, Wrocław 1997 s. 35 (praca magisterska)

¹⁷⁶ Informacja Anny Borowieckiej z 11 lipca 2011 r.

¹⁷⁷ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-5 za rok 1976; Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-4 za rok 1977

¹⁷⁸ Informacja od Mirosławy Kaiser (3 marca 2011 r.)

¹⁷⁹ Informacja o działalności PBW w Lesznie – Filii w Górze z 26 X 1975 r.

¹⁸⁰ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-3 za rok 1981

¹⁸¹ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-3 za rok 1982

¹⁸² Informacja A. Borowieckiej (z 2 marca 2011 r.)

W 1989 r. pracowali: Zofia Stepan – kierownik, Elżbieta Szymczak, Magdalena Żuczowska, Elżbieta Sarek i Mirosław Żłobiński. Przez pewien czas pracował na pół etatu R. Kucharski.

Szczegółowo zmiany kadrowe można prześledzić na podstawie tabeli zamieszczonej w aneksie.

LOKAL

W 1976 r. biblioteka zajmowała 6 pomieszczeń o łącznej powierzchni 112,78 m².¹⁸³ W dniach 3-5 października 1978 r. odbyła się wizytacja i ze sprawozdania z niej możemy dowiedzieć się jak wyglądała biblioteka: *„W trakcie wizytacji Filii PBW w Górze stwierdzono, że lokal biblioteki jest za ciasny na intensywnie zwiększający się księgozbiór. W warunkach jakie biblioteka posiada zrobiono wszystko, aby placówka mogła funkcjonować sprawnie. Zauważono dbałość o wystrój i estetykę pomieszczeń. [...] Rozmieszczenie zbiorów w wypożyczalni według układu numerycznego daje maksymalną oszczędność miejsca, lecz mimo tego książki ustawione są dookoła regałów na podłodze.”*¹⁸⁴

Mimo corocznie formułowanych wniosków o powiększenie użytkowanego lokalu nie udało się tego zrealizować, jedynie w 1979 r. udało się uzyskać dodatkową powierzchnię na regałach przez zastosowanie nadstawek.¹⁸⁵ Dopiero w 1982 r. lokal zajmowany przez bibliotekę powiększył się do 168,1 m².¹⁸⁶ Stało się to możliwe dzięki opuszczeniu przez Poradnię Wychowawczo-Zawodową pomieszczeń, które zajęła biblioteka.¹⁸⁷ Lokal zajmowany przez bibliotekę nie tworzył całości, lecz był przedzielony korytarzem, który prowadził na pierwsze piętro, gdzie znajdowały się dwa mieszkania prywatne.

W 1985 r. na pierwszym piętrze uzyskano dodatkowy magazyn, w którym umieszczono książki mało poczytne. Były one na kartach książek oznaczone literą „S”. Wówczas biblioteka dysponowała 12 pomieszczeniami o łącznej powierzchni 198,07 m².¹⁸⁸ Jednakże nadal było to za mało w stosunku do potrzeb.

¹⁸³ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-5 za rok 1976; Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b4 za rok 1977

¹⁸⁴ „Sprawozdanie z wizytacji Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Górze przeprowadzonej w dniach od 3-5 października 1978 r.” z 5 października 1978 r.

¹⁸⁵ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b3 za rok 1979

¹⁸⁶ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b3 za rok 1982

¹⁸⁷ Z. Stepan: Skromny jubileusz (maszynopis)

¹⁸⁸ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b3 za rok 1985

Siedziba Biblioteki Pedagogicznej od 1975 do 1993 r. (zdjęcie z 1993 r.)

GROMADZENIE ZBIORÓW

Podstawowym źródłem zaopatrywania się w książki była miejscowa księgarnia, kierowana przez Ludwika Lacha. Te funkcję pełniła przez kilka dziesięcioleci. Biblioteka miała swoją półkę, gdzie odkładano przeznaczone dla niej publikacje. Wykorzystując ukazujące się wówczas „Zapowiedzi Wydawnicze”, dokonywano wyboru interesujących pozycji, które zwykle z czasem trafiały na biblioteczne półki. Przez kilka dokonywano zakupów w antykwaracie we Wrocławiu na ul. Szewskiej.

Wtedy starano zapewnić literaturę z różnych dziedzin nauczycielom studiującym.

W 1976 r. biblioteka wzbogaciła się o 3236 książki. Dwa wcześniejsze lata były pod tym względem bardzo korzystne, tak że w ciągu trzech lat (1974-1976) biblioteka powiększyła swoje zbiory o niewyobrażalną liczbę 11003 książek.

W 1981 r. nabytki wyniosły 3624 pozycji; prawdopodobnie wszystkie zostały zakupione w górówskiej księgarni. Zwykle zakupy mieściły się w przedziale między 2 i 3 tysiące woluminów. Rok 1989 był już gorszy, bo zakupiono tylko 1834 publikacje (nabytki łącznie 1 864, w tym dary 30).

W połowie lat osiemdziesiątych dyrekcja PBW w Lesznie sprawdzała, czy podległe jej biblioteki miały „komplet bieżącej produkcji wydawniczej z dziedziny pedagogiki, psychologii i socjologii dla nauczycieli województwa leszczyńskiego”.

Najpierw na podstawie „Nowości Wydawniczych” stwierdzono ile opublikowano tytułów, które winny znaleźć się na półkach bibliotecznych, następnie sprawdzono ile kupiły biblioteki.

W I półroczu 1984 r. wydano 67 tytułów z zakresu pedagogiki i 38 tytułów z psychologii i socjologii. W pedagogice Góra wypadła bardzo dobrze, znalazła się na pierwszym miejscu wśród bibliotek pedagogicznych województwa leszczyńskiego takich jak Gostyń, Kościan, Leszno, Rawicz i Wschowa, kupiła bowiem 53 pozycje (79%). Takie samo miejsce zajęła w psychologii, bo wzbogaciła się o 29 pozycji (76%).¹⁸⁹

GROMADZENIE KSIĘGOZBIORU W LATACH 1976-1990

Rok	Nabytki	Ubytki
1976	3 236	20
1977	2 452	11
1978	2 320	21
1979	2 862	32
1980	2 303	21
1981	3 624	49
1982	2 399	30
1983	2 383	55
1984	2 900	842
1985	2 286	616
1986	2 556	88
1987	1 988	95
1988	2 152	102
1989	1 858	63
1990	465	64

Źródło: od 1976 do 1984 - formularz K-b5, od 1985 do 1987 – K-b3, od 1988 do 1989 – K-04, 1990 – „Sprawozdanie roczne za 1990 r.”

Kolejny taki sondaż przeprowadzono w marcu 1986 r. Na wybrane 42 pozycje z pedagogiki, psychologii i socjologii wydane w 1985 r. Góra kupiła 19. Znowu osiągnęła najlepsze wyniki.¹⁹⁰

Jeszcze jeden taki sondaż przeprowadzono w listopadzie 1987 r. Spośród wydanych w 1986 r. książek z pedagogiki, psychologii i socjologii wybrano 32 tytuły do sprawdzenia. Najlepiej wypadła Wschowa, gdyż kupiła 19 publikacji, za nią znalazła się Góra, która nabyła 16.

Ponieważ księgarnie nie otrzymywały wszystkich tytułów zalecano, żeby przynajmniej raz w kwartale wyjeżdżać do innego miasta w poszukiwaniu książek, które biblioteka powinna posiadać.¹⁹¹

¹⁸⁹ Pismo PBW w Lesznie do filii w Górze z 10 kwietnia 1985 r.

¹⁹⁰ Pismo PBW w Lesznie do filii w Górze z 11 kwietnia 1986 r.

¹⁹¹ Pismo PBW w Lesznie do filii w Górze z 27 listopada 1987 r.

Do 1989 r. włącznie wielkość zakupów – z dzisiejszej perspektywy – była bardzo duże. O tym, że zakupy były tak wielkie, w dużym stopniu decydowały starania ówczesnego kierownika biblioteki Ryszarda Kucharskiego.

W 1990 r. zbiory biblioteki wzbogaciły się o tzw. wydawnictwa drugiego obiegu dotyczące historii Polski w wyniku wspólnej akcji Instytutu na rzecz Demokracji w Europie Wschodniej z siedzibą w Nowym Jorku, wydawnictwa POMOST i Ministerstwa Edukacji Narodowej.¹⁹²

KSIĘGOZBIÓR

Wielkość księgozbioru systematycznie rosła. Pod koniec 1976 r. liczył 24290 woluminów, a pod koniec 1989 r. – 55332. Ubytki zwykle nie przekraczały 100 pozycji. Jedynie w r. 1984 przeprowadzono selekcję i wycofano 842 pozycje oraz w r. 1985 wycofano 616 pozycje.

Liczba książek z zakresu literatury pedagogicznej, psychologicznej i socjologicznej systematycznie malała (w 1976 r. – 55% całości, w 1987, 1988 i 1989 r. – 43%). Podobna tendencja obejmowała literaturę piękną (w 1976 r. – 11% całości, w 1987, 1988 i 1989 r. – 9%). Literatura społeczno-polityczna oscylowała wokół 13 % całości z wahaniami nie przekraczającymi 1%.

KSIĘGOZBIÓR W LATACH 1976-1989

Rok	Ogółem	w tym literatura:							
		pedagogiczna i psychologiczna		społeczno-polityczna		naukowa i popularno-naukowa		piękna	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1976	24 290	13 390	55,1	3 069	12,6	5 171	21,3	2 712	11,0
1977	26 731	14 031	52,5	3 508	13,1	6 345	23,7	2 847	10,7
1978	29 023	14 534	50,1	4 027	13,9	7 458	25,7	3 011	10,3
1979	31 859	15 381	48,3	4 406	13,8	8 862	27,8	3 210	10,1
1980	34 357	16 165	47,3	4 729	13,6	9 958	29,0	3 505	10,1
1981	37 932	17 424	46,0	5 103	13,4	11 590	30,5	3 815	10,1
1982	40 588	18 437	45,4	5 281	13,0	12 892	31,8	3 978	9,8
1983	43 053	19 357	45,0	5 611	13,0	13 861	32,2	4 224	9,8
1984	45 111	20 210	44,8	5 679	12,6	15 087	33,4	4 130	9,2
1985	46 781	20 722	44,3	5 847	12,5	15 967	34,1	4 240	9,1
1986	49 249	21 504	43,6	6 282	12,8	16 984	34,5	4 474	9,1
1987	51 142	22 025	43,0	6 546	13,0	17 922	35,0	4 644	9,0
1988	53 531	22 930	43	6 845	13	18 870	35	4 881	9
1989	55 332	23 450	43	7 048	13	19 734	35	5 089	9

Źródło: uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b4 i K-b3 za lata 1976-1989

¹⁹² St. Z.: Cenna inicjatywa. Gaz. Górow. 1990 nr 13 s. 4

CZYTELNICY

Można zauważyć generalną tendencję, że rosła liczba czytelników ogółem, osiągając w omawianym okresie kilka szczytów. Pierwsze odnotowano w 1979 r. – 916 czytelników i w 1980 r. – 917 czytelników. Długo trwało, nim osiągnięto wyższą liczbę czytelników.

W przypadku czytelników będących nauczycielami widać, że najwięcej ich zapisywało się w latach od 1983 do 1990, najwięcej w latach: 1984. – 272, 1990 – 288. Miało to związek z aktywnością edukacyjną nauczycieli i podejmowaniem przez nich studiów zaocznych i zdobywaniem stopni specjalizacji zawodowej oraz atrakcyjnością księgozbioru.¹⁹³

Można podać, jak wyglądała liczba czytelników – nauczycieli w stosunku do całości liczby czytelników: 1976 r. – 33%, 1977 r. – 27%, 1978 r. – 28%, 1983 r. – 29%, w następnych latach ten wskaźnik rósł, osiągając w 1988 r. – 33%, w 1989 r. maleje do 30% i w 1990 r. znowu osiąga 33%.

Liczba nauczycieli studiujących i będących naszymi czytelnikami mieściła się w przedziale między 53 osobami (w 1982 r.) i 105 (w 1978 i 1979 r.), zwykle bliżej 100.

¹⁹³ Informacja Anny Borowieckiej z 11 lipca 2011 r.

CZYTELNICY W LATACH 1976-1990

Rok	Czytelnicy ogółem	Nauczyciele ogółem	Czytelnicy nauczyciele														
			ogółem	% ogółu	Ns	SP		LO		SZ		P		inni		nadzór	
						liczba	% ogółu	Liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu
1976	616	334	205	61,4	71	128	62,4	15	7,3	25	12,2	17	8,3	14	6,8	5	2,4*
1977	702	386	188	48,2	73	116	61,7	12	6,4	24	12,8	15	8,0	16	8,5	2	1,1*
1978	828	371	229	65,2	105*	150	65,5	13	5,7	30	13,1	14	6,1	19	8,3	3	1,3*
1979	916	350	221	63,1	105*	135	61,1	17	7,7	27	12,2	13	5,9	25	11,3	3	1,4*
1980	917	341	219	64,4	92	130	59,3	19	8,7	28	12,8	20	9,1	20	9,1	2	0,9
1981	808	393	193	49,1	68*	117	60,6	15	7,8	26	13,5	10	5,2	22	11,4	3	1,6*
1982	796	446	205	46,4	53*	127	61,9	12	5,9	25	12,2	9	4,4	29	14,1	3	1,5*
1983	838	449	246	55,3	82	144	58,5	19	7,7	26	10,6	18	7,3	35	14,2	4	1,6*
1984	899	500	272	54,4	79*	163	60,0	18	6,6	24	8,8	23	8,5	38	14,0	6	2,2
1985	849	527	262	49,7	66	154	58,8	17	6,5	28	10,7	24	9,2	33	12,6	6	2,3
1986	819	498	249	50,0	69*	148	59,4	18	7,2	19	7,6	21	8,4	39	15,7	4	1,6
1987	825	525	266	51,0	75*	156	58,6	19	7,1	23	8,6	24	9,0	35	13,2	9	3,4
1988	795	573	258	45	59*	159	61,6	17	6,6	15	5,8	28	10,9	31	12,0	8	3,1
1989	872	530	263	50	70*	164	62,4	14	5,3	20	7,6	32	12,2	31	11,8	2	0,8
1990	866	b.d.	288	b.d.	45	brak danych											

Źródło: formularz K-b5 (dawny K-b-6), K-b3 i uzupełnienie formularza

* część osób spoza terenu działania biblioteki

WYPOŻYCZENIA

Jesienią 1975 r. – już w czasie istnienia województwa leszczyńskiego – wypożyczalnia i czytelnia były czynne od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 18.00, w sumie 50 godzin tygodniowo.¹⁹⁴

W 1978 r. zbiory udostępniano przez 56 godzin tygodniowo (od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-18.00 i w sobotę w godz. 8.00-14.00).¹⁹⁵ Praca w soboty była wynikiem realizacji wytycznych kuratorium oświaty i wychowania. Chodziło o ułatwienie dostępu do książek nauczycielom studiującym. Od 14 stycznia 1978 r. dyrekcja PBW w Lesznie zobowiązała wszystkich kierowników filii do wprowadzenia w życie kuratorskich wytycznych.¹⁹⁶

Od 1 lutego 1983 r. wypożyczalnia pracowała od poniedziałku do soboty od godziny 10.00, w poniedziałki do 16.00, od wtorku do piątku do 18.00, w soboty do 14.00; w sumie 42 godziny. Godziny udostępniania zbiorów w czytelni nieco się różniły: praca zaczynała się o 12.00, w poniedziałki do 16.00, w pozostałe dni do 18.00, w soboty czytelnia była nieczynna; w sumie 24 godziny.¹⁹⁷ Taki harmonogram obowiązywał tylko tydzień, bo od 7 lutego się zmienił. Wypożyczalnia i czytelnia pracowały w poniedziałek od 10.00 do 15.00, od wtorku do piątku w godzinach 10.00-17.00, w soboty pracowała tylko wypożyczalnia od 10.00 do 15.00. Wypożyczalnia udostępniała zbiory 38 godzin tygodniowo, czytelnia – 33.¹⁹⁸ Wkrótce ujednolicono godziny pracy i w poniedziałki wypożyczalnia i czytelnia kończyły pracę o godzinie 17.00.¹⁹⁹ Jeszcze w tym samym roku jesienią nastąpiła kolejna zmiana harmonogramu: od poniedziałku do piątku od 10.00 do 18.00, w soboty od 8.00 do 14.00. Biblioteka przez 44 godziny tygodniowo udostępniała swoje zbiory. Praca sobotnia nie była dodatkowo płatna, pracownicy w zamian otrzymywali dzień wolny w innym uzgodnionym terminie.²⁰⁰

Od 1 kwietnia 1984 r. wydłużono czas pracy biblioteki w soboty do godziny 15.00²⁰¹, z tym że „*prac.[ownicy] dojeżdżający pełniący dyżury będą pracować w te dni w godz. od 8.00 lub 9.00 do 16.00 z prawem zaliczania dodatkowych godz. jako ponadwymiarowe lub prawem odliczania tychże w innym dniu. Jest to bowiem*

¹⁹⁴ „Tygodniowy rozkład zajęć pracowników PBW w Lesznie – Filii w Górze” z 27 października 1975 r.

¹⁹⁵ „Informacja o działalności PBW w Lesznie – Filii w Górze” z 23 października 1978 r.

¹⁹⁶ Pismo dyrektora PBW w Lesznie Melanii Janas z 7 stycznia 1978 r.

¹⁹⁷ „Tygodniowy rozkład zajęć pracowników P.B.W. w Lesznie – Filii w Górze obowiązujący od dnia 1-go lutego 1983 r.” z 31 stycznia 1983 r.

¹⁹⁸ „Tygodniowy rozkład zajęć pracowników P.B.W. w Lesznie – Filii w Górze obowiązujący od dnia 7-go lutego 1983 r.” z 3 lutego 1983 r.

¹⁹⁹ „Tygodniowy rozkład zajęć pracowników P.B.W. w Lesznie – Filii w Górze obowiązujący od dnia 14-go lutego 1983 r.” z 10 lutego 1983 r.

²⁰⁰ „Tygodniowy rozkład zajęć pracowników P.B.W. w Lesznie – Filii w Górze obowiązujący od dnia 3.10.1983 r.” z 27 września 1983 r.

²⁰¹ „Tygodniowy rozkład zajęć pracowników P.B.W. w Lesznie – Filii w Górze obowiązujący od dnia 1-go września 1984 r.” z 1 września 1984 r.

podyktowane różnymi godzinami dojazdu do pracy i powrotu po pracy w soboty wolne od pracy.”²⁰²

Te godziny udostępniania zbiorów utrzymały się najdłużej²⁰³, nie licząc zmian dotyczących pracy w soboty. W czasie ferii zimowych i wakacji następowała zmiana. Wówczas biblioteka była czynna w dni powszednie od 10.00 do 15.00.

Wg danych z 1978 r. prowadzono katalogi – alfabetyczny, działowy (rzeczowy) i księgozbioru podręcznego (w trakcie opracowania) oraz kartoteki – pedagogiczną i regionalną na określone tematy (zapoczątkowano je w 1977 r.). Oceniano, że katalog rzeczowy było mało czytelny i wymagał przebudowy.²⁰⁴ W 1984 r. powstał katalog czasopism.²⁰⁵

Przed 1988 r. była również prowadzona kartoteka pisarzy polskich i obcych, zawierająca opisy artykułów z czasopism i książek dotyczące twórczości pisarzy. Po 1988 r. wprowadzono do niej bardzo dużo nowych opisów, niekiedy nawet ponad 1000 rocznie, co z jednej strony pozwoliło czytelnikom na znalezienie materiałów na szukany temat, a z drugiej – zwiększyło wykorzystanie posiadanych czasopism.

Pierwsze lata funkcjonowania biblioteki w ramach województwa leszczyńskiego nie były łatwe. Podczas trzech kontroli (5 kwietnia 1977 r., 3-5 października 1978 r. i 29 listopada 1983 r.) stwierdzono, że wykonano z zalecanych zadań tylko jedno. Nie wykonano następujących prac: sporządzenie katalogu księgozbioru podręcznego, przebudowy katalogu rzeczowego, wykonanie katalogu czasopism i skontrum. Doszło też do zaległości w opracowaniu zbiorów.²⁰⁶

Od początku tego okresu rosła wielkość wypożyczeń wśród czytelników ogółem, osiągając największą wartość w 1978 r. – 13 362. Po tym roku zaczyna spadać. Wielkość wypożyczeń ogółem w omawianym okresie nigdy nie spadła poniżej 8 000.

Podobnie kształtowały się wypożyczenia nauczycieli, choć widać większe wahania. W pierwszej połowie nauczyciele byli bardzo aktywni: 1976 r. – 4343 wypożyczeń, 1977 r. – 3907, 1978 r. – 4494 a potem rozpoczął się spadek tej wielkości. W następnych latach poza 1985 r. przekraczał wielkość 3000 woluminów.

Nauczyciele studiujący najaktywniejsi byli w 1976 r. wypożyczając 3358 książek, ale w następnych latach nastąpił z pewnymi wahaniem spadek aktywności, tak że w 1989 r. wypożyczyli 1421 pozycji.

²⁰² Pismo do PBW w Lesznie z 2 kwietnia 1984 r.

²⁰³ Stepan Zofia: Książki bliżej czytelnika. Rozmowa z p. Zofią Stepan, kierowniczką biblioteki pedagogicznej w Górze. Rozm. przepr. Mirosław Żłobiński. Prz. Górowski 1993 nr 21 s. 1, 4, il.; Żłobiński Mirosław: Rekordowy rok. Przegląd Górowski 1995 nr 3 s. 6

²⁰⁴ „Sprawozdanie z wykonania zaleceń wydanych po hospitaacji Filii PBW w Górze (pismo PBW z dnia 8.04.1977 r. [...])” z 4 października 1978 r., „Informacja o działalności PBW w Lesznie – Filii w Górze” z 23 października 1978 r., „Sprawozdanie z wizytacji Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Górze przeprowadzonej w dniach od 3-5 października 1978 r.” z 5 października 1978 r.

²⁰⁵ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b3 za rok 1984

²⁰⁶ „Sprawozdanie z kontroli wykonania zadań zaplanowanych na 1983 r. w Filii PBW w Górze” z 8 grudnia 1983 r.

WYPOŻYCZENIA MIĘDZYBIBLIOTECZNE W LATACH 1975-1990

Rok	Liczba zamówionych woluminów	Liczba otrzymanych woluminów	Liczba wypożyczonych woluminów innym bibliotekom
1975	58	17	-
1976	53	27	11
1977	62	55	1
1978	75	61	7
1979	b.d.	28	8
1980	b.d.	43	7
1981	b.d.	19	-
1982	b.d.	26	-
1983	b.d.	34	1
1984	b.d.	17	4
1985	b.d.	25	4
1986	b.d.	28	4
1987	b.d.	15	4
1988	b.d.	6	2
1989	b.d.	10	1
1990	b.d.	10	-

Źródło: 1975 - formularz K-b-6, 1976 – formularz K-b5,
1977 – formularz K-b4, 1978-1987 – formularz K-b3, 1988-
1989 – formularz K-04, 1990 – sprawozdanie roczne

Mimo że w nazwie biblioteki był przymiotnik „pedagogiczna” większość wypożyczeń przypadała na czytelników nie będących nauczycielami. Wśród tych ostatnich najaktywniejszymi czytelnikami byli nauczyciele szkół (zwłaszcza podstawowych), którzy najchętniej wypożyczali - poza pierwszymi latami tego okresu – publikację z zakresu pedagogiki i psychologii. Najmniejszą popularnością cieszyła się literatura społeczno-polityczna, jak można przypuszczać, ze względu na jej propagandowy charakter.

WYPOŻYCZENIA 1976-1989

Rok	1976	1977	1978	1979*	1980*	1981*	1982*	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	
Wypożyczenia ogółem	9 819	10 460	13 362	10 998	9 748	8 334	9 603	9 048	8 973	8 135	8 444	8 961	8 329	8 774	
Nauczyciele	4 343	3 907	4 494	3 300	2 712	2 245	3 107	3 229	3 227	2 804	3 110	3 482	3 226	3 190	
Nauczyciele studiujący	3 358	2 783	3 023	2 097	1 686	1 183	1 806	1 851	1 503	1 024	1 274	1 516	1 508	1 421	
Pozostali czytelnicy	5 476	6 553	8 868	7 698	7 036	6 089	6 496	5 819	5 746	5 331	5 334	5 479	5 103	5 584	
SP	2 871	2 410	3 016	2 115	1 771	1 271	1 961	2 006	2 076	1 724	1 975	2 405	2 021	1 996	
LO	169	122	146	134	128	132	116	120	128	160	167	185	136	142	
SZ	299	428	429	277	250	300	249	292	253	249	174	174	95	129	
P	270	152	136	204	159	113	158	239	179	245	287	245	381	275	
Inne szkoły	629	752	738	553	379	390	604	559	557	385	459	375	521	594	
Nadzór	105	43	29	17	25	39	19	13	34	41	48	98	72	54	
Pedagogika I psychologia	SP	822	782	1 231	1 003	824	610	1 055	1 231	1 361	1 110	1 046	1 209	989	833
	LO	73	51	40	69	63	52	19	67	62	67	67	50	39	43
	SZ	59	65	117	78	91	64	94	159	135	117	73	82	48	43
	P	104	73	66	150	20	21	87	182	138	153	150	137	229	219
	inne szkoły	109	216	213	249	35	35	244	296	328	178	145	88	133	142
	Nadzór	36	43	14	5	1	6	-	8	14	25	31	72	47	29
Literatura społeczno- polityczna	SP	234	312	313	W sprawozdaniach nie ma wypożyczeń literatury społeczno-politycznej, być może są zaliczone do grupy wypożyczeń literatury naukowej i popularno-naukowej.							176	257	127	115
	LO	22	25	43								22	20	14	15
	SZ	37	33	31								35	38	12	17
	P	44	39	46								13	14	23	14
	inne szkoły	58	85	95								24	32	55	56
	Nadzór	25	11	11								4	1	2	-
Literatura naukowa i popularno- naukowa	SP	1 530	1 096	1 234	902	739	509	690	497	441	318	372	477	687	792
	LO	29	28	56	65	72	71	92	49	40	50	42	68	64	71
	SZ	153	245	205	153	142	180	137	108	90	84	51	35	28	59
	P	119	33	22	52	58	19	63	52	35	44	36	45	107	41
	inne szkoły	332	364	366	276	194	201	276	200	117	78	130	114	247	329
	Nadzór	37	12	4	12	17	14	13	5	12	12	7	12	20	22
Literatura piękna	SP	1 596	220	238	210	208	152	216	278	274	296	381	462	218	256
	LO	285	18	7	-	3	9	5	4	26	43	36	47	19	13
	SZ	45	85	76	46	17	56	18	25	28	48	15	19	7	10
	P	50	7	2	2	1	3	8	5	6	48	88	49	22	1
	inne szkoły	3	87	64	28	38	50	84	63	112	129	160	141	88	67
	nadzór	130	3	-	-	4	-	-	-	8	4	6	13	3	3

Źródło: uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b4 i K-b3 za lata 1976-1989

CZYTELNIA I JEJ UŻYTKOWNICY

Od 1975 r. funkcjonowała czytelnia z 8 miejscami.²⁰⁷ Jej księgozbiór w 1976 r. liczył 2 629 woluminów, z tego encyklopedie, informatory, słowniki – 641, pozycje z zakresu pedagogiki i psychologii – 621, publikacje naukowe – 1206 oraz inne wydawnictwa (np. albumy) – 161.²⁰⁸ W 1989 r. w czytelni znajdowało się 2371 woluminów, z tego encyklopedie, informatory, słowniki – 1183, pedagogika i psychologia – 233, pozycje naukowe – 884, inne (albumy, grafika, kartografia) – 71.²⁰⁹

Liczba odwiedzin w czytelni z pewnymi wahaniami rosła, osiągając dwa szczyty: w 1979 i 1980 oraz w 1989 i 1990, wówczas liczba odwiedzin czytelni przekroczyła 1000.

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA W CZYTELNI ORAZ PRENUMERATA W LATACH 1975-1990

Rok	Odwiedziny	Udostępnianie *		Liczba prenumerowanych tytułów	
		druki zwarte	czasopisma	ogółem	w języku rosyjskim
1975	293	-		123	b.d.
1976	468	1039 *		126	b.d.
1977	563	1046 *		135	b.d.
1978	890	362	1266	128	14
1979	1105	1344	1104	129	15
1980	1119	1513	1405	141	18
1981	b.d.	b.d.	294	144	20
1982	235	187	113	102	15
1983	516	434	896	105	15
1984	912	774	1132	114	15
1985	915	738	1860	123	15
1986	985	693	2234	126	15
1987	836	753	2005	119	9
1988	788	561	2418	121	9
1989	1008	618	4113	112	4
1990	1144	911	3638	b.d.	b.d.

Źródło: 1975 – formularz K-b-6, 1976 – formularz K-b5, 1978-1989 – formularz K-b3, 1987-1989 – uzupełnienie formularza, 1987-1989 – wykazy prenumerowanych czasopism

* zbiory udostępnione w jednostkach inwentarzowych
- nie była prowadzona ewidencja w 1975 r.

²⁰⁷ Sprawozdanie K-b5 za rok 1976, Sprawozdanie K-b4 za rok 1977

²⁰⁸ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b-5 za rok 1976

²⁰⁹ Uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b3 za rok 1989

Podobne tendencje wzrostowe można zaobserwować w korzystaniu ze zbiorów czytelnicy – z pewnymi wahaniami rosło ich wykorzystanie (bardziej czasopism niż książek). Poczynając od 1984 r. rocznie korzystano z ponad 1000 egzemplarzy czasopism; najwięcej w 1989 r. – 4113. Wykorzystanie książek było mniejsze, zbliżało się do 1000, ale nigdy nie przekroczyło tej liczby; najwięcej z książek skorzystano w czytelnicy w 1990 r. – 911.

W 1990 r. wyłoniły się tak duże problemy z pieniędzmi, że nawet w III kwartale nie udało się zaprenumerować ani jednego tytułu.²¹⁰ Dopiero później tę lukę częściowo udało się zapełnić. Aby czytelnicy nie byli całkowicie pozbawieni bieżącej prasy, pracownicy biblioteki z własnych środków kupowali jeden dziennik i jeden tygodnik. W tych warunkach nawet trudno podać ile tytułów w tym feralnym 1990 r. było prenumerowanych. Zaplanowano prenumeratę 112 tytułów, w tym 4 w języku rosyjskim.²¹¹ W kolejnych latach sytuacja się znormalizowała.

USŁUGI INFORMACYJNE

Nie można wyobrazić sobie pracy biblioteki bez udzielania informacji czytelnikom, ale niekoniecznie musi to być dokumentowane. Liczbę udzielonych informacji (i inne usługi informacyjne) pokazuje tabela.

W dostępnej dokumentacji mamy zachowane tematy wystawek z niektórych lat: 1976 – 2 wystawki nowości wydawniczych, „Dni Oświaty, Książki i Prasy”, „Rok Bibliotek i Czytelnictwa”, „Człowiek, Świat i Polityka”²¹²; 1977 – 6 wystawek nowości wydawniczych, „Dni Oświaty, Książki i Prasy”, „Wielka Rewolucja Socjalistyczna”, dożynki w Lesznie, „Dni Książki Technicznej”²¹³; 1978 – 3 wystawki nowości, „Dni Oświaty, Książki i Prasy”, pozostałe były poświęcone rocznicom literackim (K. Wyka, J. Przyboś, Al. Fredro, J. Korczak, L. Tolstoj, St. Grochowiak, J. Tuwim, K. I. Gałczyński).²¹⁴

Gdy biblioteka mieściła się przy ul. Marchlewskiego, dysponowała gablotą znajdująca się na zewnątrz budynku. W niej eksponowano obwoluty książek związanych z różnymi rocznicami literackimi i historycznymi lub tematycznie związane z różnymi imprezami popularyzującymi czytelnictwo (np. „Miesiąc Książki Rolniczej” czy „Kwiecień – miesiąc pamięci narodowej”). Pewnym ograniczeniem były obwoluty, gdyż nie wszystkie książki je posiadały, oraz to, że promieniowanie słoneczne je niszczyło (blakły kolory).

Biblioteka wykonywała różne zestawienia bibliograficzne. Tutaj zasadniczą cezurą był rok 1989. Kolejne redukcje pracowników spowodowały, że po prostu nie było czasu na ich wykonywanie. Ostatnio bazy danych funkcjonujące w internecie

²¹⁰ Sprawozdanie roczne za 1990 r.

²¹¹ „Wykaz czasopism prenumerowanych przez Ped. Bibl. Woj. – Filię w Górze w 1989 roku”.

²¹² Uzupelnienie formularza sprawozdawczego K-b-5 za rok 1976

²¹³ Uzupelnienie formularza sprawozdawczego K-b-4 za rok 1977

²¹⁴ Uzupelnienie formularza sprawozdawczego K-b-3 za rok 1978

i na nośnikach elektronicznych nie zachęcają do tworzenia zestawień bibliograficznych.

Od 1985 r. biblioteka rozpoczęła sporządzanie i rozsyłanie do wszystkich placówek oświatowych „Wykazów Nowości Pedagogicznych”, gazetki zawierającej opisy bibliograficzne i adnotacje. Początkowo przepisywano ją na maszynach do pisania poprzez 3 kalki. Wszyscy pracownicy zasiadali do maszyn i pisali, pisali ..., a huk niósł się po wszystkich pomieszczeniach. Taka technologia wytwarzania gazetki, jedyna wówczas dostępna, była niedoskonała, trzecia i czwarta kopia bowiem była trudna do odczytania.

USŁUGI INFORMACYJNE W LATACH 1976-1990

Rok	Udzielone informacje	Wystawy	Zestawienia bibliograficzne	Wykazy nowości	Lekcje biblioteczne
1976	37	5	2	-	-
1977	169	12	6	-	-
1978	414	18	3	-	-
1979	777	17	3	-	-
1980	633	26	2	-	-
1981	914	12	-	-	-
1982	718	3	1	-	-
1983	746	14	2	-	-
1984	999	21	5	-	6
1985	991	15	12	5	2
1986	2 097	20	20	6	10
1987	1 955	24	18	6	5
1988	1 757	21	13	6	8
1989	2 393	25	1	4	12
1990	3 274	14	1	3	-

Źródło: uzupełnienie formularza sprawozdawczego K-b4 i K-b3 za lata 1976-1989; sprawozdanie roczne za 1990 r.

O tym jak wygląda popularyzowanie zbiorów, mamy ciekawy opis z 1989 r.: „Zbiory popularyzuje się w gablocie na zewnątrz biblioteki poprzez wystawę obwolūt. Książki prezentuje się na specjalnej tablicy w pomieszczeniu między wypożyczalnią a czytelnią. Wykazy czasopism oraz nowości pedagogicznych PBW mają swoje miejsce na regale obok biurka pracownika dyżurującego i są w zasięgu ręki czytelnika. Najczęściej dobra książka pedagogiczna zyskuje popularność poprzez bezpośredni kontakt nauczyciel[a]-bibliotekarza z czytelnikiem.

Biblioteka opracowuje 4 razy w roku własne wykazy książek, które powinny zainteresować nauczycieli i rozsyła do wszystkich szkół w swoim rejonie. Wykazy są adnotowane, wykonane bardzo starannie.

Zbiory popularyzuje się na wszystkich konferencjach nauczycielskich, na które zapraszana jest kierowniczka biblioteki. Bardzo ceni sobie konferencje samokształceniowe dla dyrektorów szkół organizowane przez inspektora szkolnego

*z Góry. Dobrze w tym zakresie układa się współpraca z Inspektorem Oświaty w Górze, słabiej z innymi Inspektoratami z rejonu.”*²¹⁵

W 1990 r. Zofia Stepan opublikowała trzyczęściowy artykuł „Biblioteka Pedagogiczna w Górze” (nr 12 s. 3; nr 13 s. 4; nr 14 s. 5) na łamach „Gazety Górowskiej”, pisma Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Był to prawdopodobnie pierwszy tekst prasowy o tej placówce. Informowała ponadto o darach książkowych („Cenna inicjatywa” nr 13 s. 4). Ta sama autorka w tym piśmie redagowała rubrykę „Biblioteka Pedagogiczna poleca”, w którym omawiała nowości książkowe. Ta współpraca zakończyła się w momencie zaprzestania wydawania „Gazety Górowskiej”.

²¹⁵ „Sprawozdanie z wizytacji Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Górze przeprowadzonej w dniu 22 listopada 1989 r. przez mgr Danutę Kęsicką – dyrektora PBW w Lesznie”

W Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym / Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego (1991-1998)

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Od 1 stycznia 1991 r. biblioteka weszła w skład Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego. Dotychczas sprawy finansowe, kadrowe i organizacyjne były załatwiane w Górze, czyli w inspektoracie oświaty, a od 1991 r. w Lesznie, spowodowało to więc częstsze wyjazdy kierownika filii do tego miasta. Przyniosło również korzyści: „*Włączenie biblioteki do struktury organizacyjnej WOM-u spowodowało pozytywne zmiany w postaci powiązania instytucji i osób zajmujących się postępowaniem i innowacjami pedagogicznymi, propagowaniem i udostępnianiem materiałów i literatury pomocnej w procesie dydaktyczno-wychowawczym oraz szeroko pojętą informacją pedagogiczną.*” Z. Stepan uzyskała używany komputer wyposażony w DOS'a i edytor tekstu TAG, który służył jako maszyna do pisania.²¹⁶

Nazwa instytucji, w których ramach biblioteka pedagogiczna funkcjonowała, dwukrotnie się zmieniała – Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (od 1993 r.) i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego (od 1995 r.), ale jej zadania i stosunek do potrzeb bibliotek pozostawały bez zmian.

PRACOWNICY

Od 1 września 1991 r. biblioteka straciła jeden etat, a z pracy odeszła Magdalena Żuczkowska.²¹⁷ Od 1 września 1995 r. nastąpiła redukcja etatów z 4 do 2 i 1/2.²¹⁸ Odeszła E. Szymczak, na 1/2 etatu była zatrudniona E. Sarek (uzupełniała etat w bibliotece szkolnej ZSZ w Górze), a na pełnych etatach pracowali – Z. Stepan i M. Żłobiński.

LOKAL

W centrum miasta przy pl. Bolesława Chrobrego 27 znajdował się jeszcze poniemiecki budynek, który wcześniej stanowił siedzibę sądu, a potem internatu Liceum Ogólnokształcącego i hotelu dla nauczycieli. Ostatnimi użytkownikami była biblioteka szkolna LO, stąd pozostały kraty w oknach. Gdy się ona wyprowadziła, mogła się tam przenieść biblioteka pedagogiczna. Pod koniec 1992 r. rozpoczęły się prace budowlane, które miały przystosować budynek do nowych potrzeb. M.in. ograniczono nadmierną powierzchnię holu poprzez postawienie ściany. Biblioteka

²¹⁶ Sprawozdanie roczne za 1991 r.

²¹⁷ Sprawozdanie roczne za 1991 r.

²¹⁸ Działalność ODNiKU, PBW, Filii w Górze za rok 1995

dysponowała wówczas w piwnicy dwoma magazynami książek (30,78 m² i 43,12 m²); na parterze znajdowały się magazyn literatury pięknej powstały z holu – 31,5 m²; wypożyczalnia z magazynem książek pedagogiczno-psychologicznych – 51,13 m²; informatorium – 15,9 m²; czytelnia – 49,76 m²; magazyn czasopism – 15,08 m²; dział opracowania – 11,68 m²; na pierwszym piętrze: gabinet kierownika biblioteki – 14,28 m² i magazyn czasopism – 27,72 m². Łącznie biblioteka zajmowała 342,22 m² powierzchni budynku.²¹⁹

Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej (w 1993 r.)

Od lewej: Bożena Ginc, Elżbieta Szymczak, Mirosław Żłobiński, Zofia Stepan i Elżbieta Sarek.

Fot. Andrzej Mrajski

Od stycznia do marca 1993 r. biblioteka normalnie funkcjonowała, ale pracownicy już pakowali książki, a kierowniczką zajmowała się sprawami związanymi z remontem nowej siedziby.²²⁰ Mimo że nie wszystkie prace zostały wykonane pod koniec marca 1993 r. rozpoczęły się przenosiny. Niestety, wiązała się z tym konieczność zamknięcia biblioteki na kilka miesięcy. O skali wysiłku niech świadczy to, że musiały być przeniesione zbiory liczące ok. 60 tys. woluminów, książek i czasopism, a regały musiały być rozebrane, przystosowane do nowych warunków i ponownie złożone. Te wszystkie czynności wykonali pracownicy biblioteki przy pomocy kierowcy i „robura” ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Górze,

²¹⁹ Na podstawie wykazu pomieszczeń sporządzonym przed 1998 r.

²²⁰ Sprawozdanie roczne 1993 r.

kilkakrotnym wsparciu uczniów Zespołu Szkół Zawodowych i dzięki kilkudniowej pracy osób przyjeżdżających z Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Lesznie. W nowej siedzibie biblioteka rozpoczęła pracę 2 sierpnia, mimo że jeszcze odbywało się urządzenie pomieszczeń i remont na pierwszym piętrze.²²¹

Przeróbka holu
na pomieszczenie,
gdzie obecnie znajduje się
literatura piękna, biograficzna
i wspomnieniowa.

W tym budynku przy pl. Bolesława Chrobrego 27 powstało swoiste centrum oświatowe, w którym swoje siedziby miały Biblioteka Pedagogiczna, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i delegatura zamiejscowa Kuratorium Oświaty w Lesznie i związki zawodowe (ZNP i „Solidarność”). Te wszystkie instytucje nawzajem się wspierały w swojej działalności dla dobra dzieci, młodzieży i nauczycieli. Biblioteka miała możliwość korzystania z kserokopiarki w delegaturze.

²²¹ Sprawozdanie roczne 1993 r.

Obecna wypożyczalnia podczas przeprowadzki

Biblioteka Pedagogiczna znacznie zyskała na zmianie siedziby. Tak o tym mówiła kierowniczka Zofia Stepan w wywiadzie dla lokalnego dwutygodnika „Przegląd Górowski”: *„Obserwujemy znacznie zwiększony ruch, ponieważ biblioteka stała się bardziej dostępna ze względu na swe nowe położenie. Idąc na zakupy czy wracając z pracy wiele osób przechodzi koło naszej placówki. Nie będąc nawet jej czytelnikiem, może z niej skorzystać, np. w czytelni poczytać prasę lub sięgnąć po encyklopedie, słowniki czy inne wydawnictwa informacyjne.*

*Biblioteka zajmuje obecnie sporą powierzchnię - ok. 500 m², co pozwoliło na lepsze wyeksponowanie zbiorów, urządzenie czytelni, gdzie może jednorazowo wejść swobodnie ok. 30 osób. Wyodrębniliśmy dział literatury pięknej z wolnym dostępem do półek. Jest to ukłon w stronę czytelników wolących kontakt z »żywą książką«, a nie z katalogiem bibliotecznym. To także ułatwienie dla poszukujących lektur szkolnych.”*²²²

Księgozbiór został podzielony na 5 grup: literatura naukowa i popularno-naukowa, literatura pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczna, beletrystyka, biografie i materiały repertuarowe. Ponieważ najbardziej pożądanym czytelnikiem jest nauczyciel, literatura pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczna znajduje się niejako pod ręką, czyli w tym samym pomieszczeniu co wypożyczalnia.

²²² Stepan Zofia: Książki bliżej czytelnika. Rozmowa z p. Zofią Stepan, kierowniczką biblioteki pedagogicznej w Górze. Rozm. przepr. M. Ż. Prz. Górów. 1993 nr 21 s. 1, 4, il.

Obok (w dawnym holu) znalazła się beletrystyka (podzielona ze względu na język powstania dzieła), biografie i materiały repertuarowe, potrzebne do przygotowania różnych szkolnych uroczystości. Do tego pomieszczenia był i jest wolny dostęp. Każdy czytelnik może wejść, poszperać na półkach i wybrać interesującą go książkę.²²³

Literatura naukowa i popularno-naukowa znajdowała się w magazynach ulokowanych w piwnicy i częściowo (kilka tysięcy woluminów) obok literatury pedagogicznej.

GROMADZENIE ZBIORÓW

Zmiany w polskiej gospodarce, a zwłaszcza jej zwrot w kierunku wolnego rynku, spowodowały radykalne zmiany w handlu książką. Na początku lat 90. z jednej strony nastąpił wzrost liczby wydawanych tytułów, z drugiej – spore trudności z dostępem do publikacji naukowych. W tej sytuacji górowska księgarnia – już sprywatyzowana – przestała być głównym źródłem książek. Z oferty handlowej bowiem zniknęły te pozycje, które biblioteka najbardziej poszukiwała – psychologiczne, pedagogiczne, socjologiczne i inne; krótko mówiąc – publikacje naukowe. Pewnym wyjściem stało się na indywidualne zamówienie sprowadzanie książek z hurtowni wrocławskich przez właściciela księgarni – L. Lacha. Zamówienia już sporządzano bez pomocy „Zapowiedzi Wydawniczych”. Nadal mieliśmy swoją półkę z nazwą – nomen omen – „Oświata”.

Z. Stepan opisując działalność w 1991 r. napisała: *„Aby utrzymać odpowiedni profil tematyczny niezbędne są zakupy w księgarniach naukowych, co wiąże się z wyjazdami do dużych miast, stanowi to pewne utrudnienie. Na 29 zakupów połowa to zakupy dokonane we Wrocławiu i Lesznie.”*²²⁴

Korzystano z każdej dogodnej sytuacji, by powiększać księgozbiór o wartościowe pozycje. Kilkakrotnie wyjeżdżano do Wrocławia (z plecakiem jako środkiem transportu książek) i penetrowano księgarnie naukowe. Wyzyskiwano, choć już w mniejszym stopniu, ofertę księgarń leszczyńskich, tu na wyróżnienie zasługiwała księgarnia św. Wojciecha. Kupowano również za pośrednictwem poczty. W ten sposób nabywano publikacje Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i innych tego typu ośrodków w kraju. Wysyłano zamówienia do Księgarni Krajowej Wydawnictwa Prószyński i Sówka, księgarni firmowej Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych, księgarni NEPO.

Mimo wolnorynkowych zmian w obrocie książką nadal nie można było się zaopatrzyć w bardzo poszukiwane przez czytelników pozycje takie jak J. Szczepański „Elementarne pojęcia socjologii”, W. Okoń „Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej”, T. Pilch „Zasady badań pedagogicznych”, Wł. Zaczyński „Praca badawcza nauczyciela”, M. Łobocki „Metody badań pedagogicznych”,

²²³ Sprawozdanie roczne 1993 r.

²²⁴ „Sprawozdanie roczne za 1991 r.”

E. Aronson „Człowiek – istota społeczna”, St. Kot „Historia wychowania”, J. Koziński „Koncepcje psychologiczne człowieka”, S. Nowak „Metody badań społecznych”. W drugiej połowie lat 90. nastąpiły bardzo korzystne zmiany, rozpoczęto wznawianie większości poszukiwanych tytułów, co pozwoliło wzbogacić o nie zbiory biblioteczne, choć nadal nie wydano J. Szczepańskiego „Elementarnych pojęć socjologii” czy S. Nowaka „Metod badań społecznych”.

Po roku 1989 spadły nakłady na kupno nowości. Oprócz powiększania księgozbioru na drodze kupna biblioteka otrzymywała książki w postaci darów. W 1990 i 1991 r. najwięcej książek (i czasopism, np. „Zeszytów Historycznych”) przekazała Fundacja Pomocy Bibliotekom Polskim. W ten sposób górowska księżnica wzbogaciła się m. in. o publikacje drugiego obiegu. Fundacja Wspierania Edytorstwa i Czasopiśmiennictwa w Polsce „Myśl” powiększyła zbiory o oryginalne książki paryskiej „Kultury”.²²⁵ Innymi ofiarodawcami poza osobami prywatnymi były: kuratorium oświaty w Lesznie, WODN w Lesznie i Urząd Miejski w Górze.

Za wszystkie dary niezależnie od ofiarodawcy biblioteka była i jest wdzięczna, ale niektóre, delikatnie mówiąc, budzą mieszane uczucia, jak choćby zakupienie i podarowanie przez kuratorium 50 egzemplarzy „Etyki” wydanej nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Nieznacznie sytuacja się poprawiła, od kiedy decyzją władz nadrzędnych wprowadzono od 1993 r. tzw. opłatę wpisową w wysokości 10 tys. zł.²²⁶ Wydawałoby się, że czytelnicy będą protestować, ale przytłaczająca większość z nich przyjęła tę decyzję ze zrozumieniem, nawet wypowiedzieli się, że powinna być wyższa. Być może na tę opinię miały wpływ dwa czynniki – to, iż w sąsiednich województwach również wprowadzono opłaty, i to, że pieniądze w ten sposób uzyskane mogły być przeznaczone wyłącznie na zakup książek. Od 1994 r. opłata wpisowa wzrosła do 20 tys. (2 nowe złotych po denominacji). W 1994 r. kwota uzyskana z opłat wpisowych przewyższyła po raz pierwszy środki z budżetu przeznaczone na zakup książek.²²⁷ W 1996 r. opłata była zróżnicowana: dla nauczycieli – 2 zł, dla pozostałych czytelników – 4 zł.²²⁸

W porównaniu do okresu sprzed 1990 r. liczba nabytków zasadniczo zmalała – oscylowała wokół 500 pozycji rocznie. O ile wcześniej wszystkie lub prawie wszystkie książki kupowano, to teraz znaczącą grupę wśród nabytków stanowiły dary.

O nabytkach w niektórych latach mamy jeszcze dokładniejsze dane, które w sposób bardzo wyrazisty obrazują sytuację biblioteki. W 1993 r. na łączną sumę nabytków książkowych wynoszącą 648 składają się: 422 pozycje zakupione z środków budżetowych i wpisowych od czytelników (nie ma tu takiego rozróżnienia), 204 pozycje to dary i 22 to pozycje odkupione przez czytelników. W 1994 r. na 534 nabytki książkowe zakupy to 384 pozycje i 150 pozycje darów. W 1997 r. na 379 nabytków książkowych kupiono 236 (31 ze środków budżetowych a 205 z funduszy

²²⁵ St. Z.: Nieoczekiwana pomoc. **Prz. Górow. 1991 nr 1** s. 6

²²⁶ Sprawozdanie roczne za 1992 r.

²²⁷ Działalność WODN, filii w Górze za rok 1994

²²⁸ Działalność ODNiKU, PBW, Filii w Górze za rok 1996

pochodzących od czytelników, czyli tzw. wpisowego) a 146 to dary. W 1998 r. na 606 nabytków książkowych kupiono 334 pozycje (181 ze środków budżetowych i 153 z wpisowego) i 272 woluminy darów.

NABYTKI W LATACH 1991-1998

Rok	Nabytki					Ubytki
	Ogółem	Zakupy			dary	
		ogółem	z budżetu	ze środków specjalnych		
1991	594	b.d.	b.d.	b.d.	1/4 całości	27
1992	410	b.d.	b.d.	b.d.	1/4 całości	2114
1993	648	422	b.d.	b.d.	226	130
1994	534	384	b.d.	b.d.	150	57
1995	522	362	b.d.	b.d.	160	-
1996	529	306	69	237	223	247
1997	382	236	31	205	146	44
1998	606	334	181	153	272	296

Źródło: sprawozdania roczne za lata 1991-1998

Wprowadzenie opłaty wpisowej pokazało niekorzystną tendencję: spada liczba książek kupionych z funduszy Ministerstwa Edukacji Narodowej, rośnie zaś liczba zakupów z opłat wpisowych. Wygląda to tak, jakby ministerstwo czy kuratorium spychały na barki czytelników ciężar utrzymania bibliotek pedagogicznych.

W latach wcześniejszych gromadzono literaturę z różnych dziedzin wiedzy, nawet bardzo odległych od typowego księgozbioru biblioteki pedagogicznej, chcąc zaspokoić potrzeby nauczycieli studiujących. Ograniczono zakupy przede wszystkim do pedagogiki i psychologii, sporadycznie nabywając publikacje z historii, historii literatury, politologii, medycyny czy prawa. Niemal nie kupowano się książek z szeroko rozumianych nauk ścisłych. W sytuacjach naprawdę wyjątkowych dokonywało się zakupu kilku egzemplarzy tego samego tytułu.

KSIĘGOZBIÓR

W sprawozdaniu za 1992 r. znalazła się taka uwaga Z. Stepan: „*Księgozbiór biblioteki uległ zmniejszeniu o około 1 700 woluminów, był to efekt zamierzony, wycofano książki w ramach selekcji książek zniszczonych [176 woluminów] oraz literatury społeczno-politycznej i ekonomicznej [1 915 woluminów]. Duża ilość tego typu literatury w księgozbiórze jest efektem prowadzenia niezbyt właściwej polityki gromadzenia oraz nieprzeprowadzania systematycznych selekcji księgozbioru. Księgozbiór naszej biblioteki w dalszym ciągu wymaga dość mocnej selekcji piśmiennictwa w tym zakresie, zostało to zaplanowane na rok 1993*”.²²⁹

²²⁹ Sprawozdanie roczne za 1992 r.

KSIĘGOZBIÓR W LATACH 1991-1998

Rok	Stan księgozbioru
1991	56 300
1992	54 595
1993	55 114
1994	55 591
1995	56 055
1996	56 337
1997	56 675
1998	56 985

Źródło: sprawozdania za lata 1991-1998

Po 1989 r. w sprawozdawczości zniknęła kategoria literatury społeczno-politycznej, została ona bowiem rozparcelowana do innych działów, przede wszystkim literatury naukowej i popularnonaukowej. Jednak wcześniejsze tendencje zmieniły się. Wielkość literatury pedagogicznej, psychologicznej i socjologicznej utrzymuje się na stałym poziomie 43%. Podobna sytuacja jest z beletrystyką – jej wielkość w stosunku do całości księgozbioru wynosi 9 lub 10% w zależności od roku. 47% księgozbioru to literatura naukowa i popularnonaukowa.

CZYTELNICY

Na początku dekady zaczęła rosnąć liczba czytelników: o ile wcześniej było ich w 1989 r. – 872, w 1990 r. – 866, o tyle w 1991 r. już 967. Tendencja ta utrzymała się przez parę lat. W kolejnych latach liczba czytelników z wyjątkiem w 1993 r. (zmiana siedziby biblioteki) rosła, osiągając w 1994 r. szczyt w postaci imponującej liczby 1224 zarejestrowanych czytelników; w 1995 r. było ich niewiele mniej, bo 1203. Od 1999 r. wskaźnik ten zaczął nieprzerwanie maleć, np. w 1999 r. – 906 czytelników ogółem, w tym 215 nauczycieli; w 2000 r. – odpowiednio 879 i 212.

Na podobnym poziomie między 200 i 300 osób utrzymywała się liczba nauczycieli, w 1996 r. osiągając największą wielkość – 301.

Można podać, jak wyglądała liczba czytelników - nauczycieli w stosunku do całości liczby czytelników: w 1996 i 1997 r. – 29%, 1998 r. – 28%. Jak widać ten wskaźnik - w zasadzie - pokrywa się z danymi podanymi w liczbach bezwzględnych.

Wpływ na to miały dwa czynniki. Czytelnicy nie odczuli tego, że biblioteka przestała gromadzić nowości w wystarczającej ilości, częściowo niwelowało to wielkość księgozbioru. Do tego doszła korzystna zmiana siedziby biblioteki. Jej usytuowanie w centrum miasta i lepsze warunki lokalowe przyciągnęły czytelników. Na wielkość liczby nauczycieli miała ich aktywność edukacyjna nauczycieli i podejmowaniem przez nich studiów zaocznych.

Musimy też pamiętać, że wśród czytelników (wszystkich wcześniej omówionych grup) nie wszyscy mieszkali w rejonie działania biblioteki w Górze.

CZYTELNICY W LATACH 1991-1998

Rok	Czytelnicy	
	inni	nauczyciele
1991	967	232
1992	1059	254
1993	959	239
1994	1224	284
1995	1203	288
1996	1022	301
1997	945	273
1998	969	273

Źródło: sprawozdania
za lata 1991-1998

WYPOŻYCZENIA

W 1992 r. Mirosław Żłobiński założył kartotekę pedagogiczną i włączył do niej 815 opisów bibliograficznych artykułów z czasopism²³⁰, do 1998 r. – 1366 opisów²³¹. Początkowo karty były uporządkowane wg języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej, a następnie wg układu zbliżonego do tego, którym posługiwała się Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna. Po nim kartotekę prowadziła Elżbieta Sarek. Redukcja etatów pod koniec lat 90. uniemożliwiła jej dalsze prowadzenie.

W 1993 r. Elżbieta Sarek założyła kartotekę materiałów repertuarowych i włączyła do niej 163 opisów wykonanych z autopsji.²³² Z analogicznych powodów jak wcześniej zaprzestano jej prowadzenia, mimo że cieszyła się sporym powodzeniem wśród nauczycieli.

Przed 1988 r. była również prowadzona przez Annę Borowiecką kartoteka pisarzy polskich i obcych, zawierająca opisy artykułów z czasopism i książek dotyczące ich twórczości. Po 1988 r. jej prowadzenie przejął Mirosław Żłobiński i włączył do niej bardzo dużo nowych opisów, niekiedy nawet ponad 1000 rocznie, do 1998 r. – 5086 opisów²³³, co z jednej strony pozwoliło czytelnikom, zwłaszcza uczniom i nauczycielom na znalezienie materiałów na szukany temat, a z drugiej – zwiększyło wykorzystanie posiadanych czasopism.

Liczba odwiedzin w bibliotece rosła, pomijając rok 1993, osiągając swoisty szczyt w latach 1994 i 1995. W roku 1994 odwiedziło 7344 czytelników ogółem,

²³⁰ Sprawozdanie roczne za 1992 r.

²³¹ „Opinia o pracy Pana mgr Mirosława Żłobińskiego – nauczyciela bibliotekarza Filii PBW w Górze” (z 2 grudnia 1998 r.)

²³² Sprawozdanie roczne 1993 r.

²³³ „Opinia o pracy Pana mgr Mirosława Żłobińskiego – nauczyciela bibliotekarza Filii PBW w Górze” (z 2 grudnia 1998 r.)

w tym 1636 nauczycieli, z tego 760 nauczycieli studiujących. W następnym roku – 1995 – wskaźniki były wyższe: 7577 czytelników ogółem, 1776 nauczycieli, 796 nauczycieli studiujących. Od 1997 r. rozpoczął się systematyczny spadek odwiedzin.

Podobną tendencję odnotowano w wielkości wypożyczeń. Rosły one, osiągając szczyt w 1994 r. – 14103 ogółem, w tym 4929 nauczycieli, z tego 2343 nauczycieli studiujących; w 1995 r. – 14603 ogółem, 4749 nauczycieli, 2502 nauczycieli studiujących. Następnie rozpoczął się spadek wielkości tego wskaźnika.

W przypadku czytelników ogółem większość wypożyczeń stanowiła literatura naukowa i popularnonaukowa, z kolei nauczyciele preferowali publikacje pedagogiczno-psychologiczne; jedynie w 1995 i 1997 r. wypożyczyli nieco więcej książek naukowych.

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA OGÓLEM, NAUCZYCIELI I NAUCZYCIELI STUDIUJĄCYCH W LATACH 1991-1998

Rok	Odwiedziny			Wypożyczenia												
	ogółem	N	Ns	ogółem	ogółem			ogółem	N			ogółem	Ns			
					P	N	L		P	N	L		P	N	L	
1991	4956	b.d.	b.d.	9840	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1992	5389	b.d.	b.d.	10554	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1993	4238	1014	405	8399	2082	5079	1238	2914	1188	1383	343	1416	764	522	130	
1994	7344	1636	760	14103	3403	8368	2332	4929	2445	1916	568	2343	1305	820	218	
1995	7577	1776	796	14603	3417	8561	2625	4749	2033	2172	544	2502	1324	986	192	
1996	6033	1527	731	11566	2990	6417	2159	3231	1437	1351	443	1742	962	594	186	
1997	5263	1527	713	10361	2593	5776	1992	3770	1580	1616	574	1982	1029	753	200	
1998	5554	1460	680	10569	2632	5997	1940	3516	1542	1407	567	1850	962	651	237	

Źródło: sprawozdania za 1991 i 1992 r.; dzienne zestawienia statystyczne wypożyczalni w latach 1993-1998

Skróty: N – nauczyciele, Ns – nauczyciele studiujący

P – literatura pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczna, N – literatura naukowa i popularnonaukowa, L - beletrystyka

W latach 1994 i 1995 osiągnięto bardzo wysokie wskaźniki odwiedzin w wypożyczalni i wypożyczeń, w kolejnych latach rozpoczął się spadek we wszystkich grupach czytelniczych, którego nie udało się zahamować.

W sprawozdaniu kierowniczka Z. Stepan tak wyjaśniła osiągnięcie tak wysokich wskaźników: „*Oceniając działalność biblioteki w 1994 roku trzeba pamiętać, że do osiągnięcia tak dobrych wyników (poza zakupem zbiorów, co uzależnione jest od wysokości środków finansowych) przyczyniło się duże zaangażowanie wszystkich pracowników, praca bez przerw i awarii przy wyjątkowo małej absencji chorobowej (L-4 – 6 dni), bardzo dobre warunki lokalowe biblioteki, włączenie pracowników obsługowych do wielu prac porządkowych w magazynach bibliotecznych, co odciążało pracowników działalności podstawowej.*”²³⁴ Myślę, że warto wskazać na dwa czynniki, które wówczas bardzo korzystnie wpłynęły na pracę biblioteki – bardzo

²³⁴ Działalność WODN, Filii w Górze za rok 1994. Piszący te słowa napisał artykuł: Żłobiński Mirosław: Mniej książek, więcej czytelników. **Prz. Górow. 1993 nr 2** s. 3, ale nie ma ani słowa na temat przyczyn osiągnięcia tak wysokich wskaźników pracy biblioteki.

dogodne położenie w środku miasta, co sprzyjało odwiedzinom oraz atrakcyjność i bogactwo księgozbioru. Zniesienie cenzury i eksplozja wydawnicza z olbrzymią liczbą tytułów nowych książek oraz bardzo niskie zakupy do biblioteki po pewnym czasie ujawniły, że zaczęło brakować pewnych publikacji i czytelnicy zaczęli odchodzić z pustymi rękoma. W 1994 czy 1995 r. jeszcze nie było to tak odczuwalne.

Rok 1995 mógłby być jeszcze lepszy, ale od 1 września zredukowano liczbę etatów. Kierowniczka biblioteki Z. Stepan w artykule „Niekorzystna zmiana” tak to objaśniła: *„Nowy rok szkolny 1995/1996 dla biblioteki wiąże się z dotkliwymi oszczędnościami w zakresie zatrudnienia. Decyzją władz oświatowych w bibliotece będą pracowały 3 osoby na 2,5 etatu na stanowiskach nauczyciela-bibliotekarza. Jest to o tyle przykre, że redukcja dotknęła pracownika z pełnym przygotowaniem bibliotekarskim i pedagogicznym, tzn. z ukończonymi studiami wyższymi i podyplomowymi.”*²³⁵

Skrócono czas udostępniania zbiorów. Dotychczas biblioteka była czynna dla czytelników od poniedziałku do piątku w godz. 10.00-18.00 i w soboty w godz. 10.00-15.00. Teraz przestała udostępniać swe zbiory w soboty, a w dwa dni – wtorki i czwartki – skrócono czas udostępniania do godz. 15.00. Wszystkie te niekorzystne zmiany dokonano w okresie, w którym biblioteka była najchętniej odwiedzana.²³⁶

WYPOŻYCZENIA MIĘDZYBIBLIOTECZNE W LATACH 1991-1998

Rok	Liczba zamówionych woluminów	Liczba otrzymanych woluminów	Liczba wypożyczonych woluminów innym bibliotekom
1991	b.d.	1	1
1992	b.d.	14	-
1993	b.d.	13	1
1994	b.d.	32	-
1995	b.d.	14	4
1996	4	3	-
1997	3	3	-
1998	5	4	-

Źródło: sprawozdania za lata 1991- 1998

CZYTELNIA I JEJ UŻYTKOWNICY

Na początku lat 90. Ministerstwo Edukacji Narodowej chcąc pomóc bibliotekom pokryło koszty prenumeraty pewnej liczby tytułów. Uczyniło to tak, że same biblioteki nie miały wpływu na ich dobór, stąd Biblioteka Pedagogiczną została „uszcześliwiona” nie zawsze potrzebnymi tytułami.

²³⁵ Stepan Zofia: Niekorzystna zmiana. Gazeta Górowska 1995 nr 5 s. 8

²³⁶ Działalność ODNiKU, PBW, Filii w Górze za rok 1995

W 1993 r. czytelnia liczyła 16 miejsc. Była wyposażona w nowe regały, stoły i krzesła.²³⁷ W 1998 r. księgozbiór podręczny liczył 1900 woluminów. Ponadto w jego skład wchodziło 1435 tomów czasopism oprawnych oraz 97 egzemplarzy zbiorów audiowizualnych, głównie kaset wideo.²³⁸

Pod koniec lat 90. zrezygnowano w czytelnii z dotychczasowego układu książek i do uporządkowania zbiorów użyto UKD. Księgozbiór czytelnii był kilkakrotnie selekcjonowany i dostosowywany do potrzeb czytelników.

Do czasu przeprowadzki w 1993 r. niedaleko czytelnii (choć bezpośrednio nie sąsiadował, oddzielony gabinetem kierownika biblioteki) znajdował się magazyn czasopism, choć ich część ulokowano w magazynie na pierwszym piętrze. W nowej siedzibie na pl. Bolesława Chrobrego przy czytelnii ulokowano magazyn czasopism, część jednak umieszczono na pierwszym piętrze. W 1997 r. dokonano zmian. Stworzono magazyn czasopism na pierwszym piętrze, a bezpośrednio na zapleczu zgromadzono jako najbardziej poczytne czasopisma pedagogiczne, psychologiczne, bibliotekarskie, lokalne („Przegląd Górowski” i „Gazeta Górowska”) i część literackich.²³⁹ Część czasopism umieszczono w czytelnii, m.in. BZCz, część – w korytarzu prowadzącym do działu gromadzenia (dzienniki urzędowe).

Podobne tendencje wzrostowe jak w wypożyczalni można było zaobserwować w korzystaniu ze zbiorów czytelnii – z pewnymi wahaniami rosło ich wykorzystanie, a po paru latach zaczął się spadek.

Jeśli porównamy wskaźniki obrazujące pracę czytelnii w 1991 r. i w 2010 r., okaże się, że są bardzo zbliżone: liczba odwiedzin – 1135 i 1209, wypożyczenia książek – 977 i 964, wypożyczenia czasopism – 2774 i 2322.

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA W CZYTELNI ORAZ PRENUMERATA W LATACH 1991-1998

Rok	Odwiedziny	Wypożyczenia		Liczba prenumerowanych czasopism
		książek	Czasopism	
1991	1135	977	2774	70
1992	1466	1463	4442	72
1993	1031	1026	2342	84
1994	2347	2362	6254	84
1995	2186	2537	8283	82
1996	2148/615	2431	7002	81
1997	1742/512	2138	7951	73
1998	1611/503	1611	5300	73

Sprawozdania roczne za lata 1991-1998; sprawozdanie K-04 za lata 1993, 1995;
dane statystyczne za 1996 r.
po / w tym liczba nauczycieli

²³⁷ Sprawozdanie K-04 za rok 1993

²³⁸ Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 1998

²³⁹ Działalność filii ODKNiKU, PBW w Górze za rok 1997

USŁUGI INFORMACYJNE

W budynku przy pl. Bolesława Chrobrego specjalnie powieszono dwie gabloty w holu: jedna była przeznaczona na wystawki nowości pedagogicznych, druga – pozostałe nowości. Jeśli czytelnik zechciał którąś z tych publikacji wypożyczyć, była zdejmowana z wystawki i wypożyczana. Przy małych zakupach rodziło to pewne problemy, bo brakowało książek na wystawki.

Nadal popularyzowano książki przy pomocy „Wykazu Nowości Pedagogicznych”. Od początku 1994 r. do jego wytwarzania posługiwano się komputerem i edytorem tekstu o nazwie TAG. W 1998 r. pojawiły się ilustracje – skany okładek. Wraz z przenosinami zaczęto do powielania posługiwać się kserokopiarką, którą użyczała Poradnia Wychowawczo-Zawodowa, zajmująca drugie piętro budynku na pl. Bolesława Chrobrego.

USŁUGI INFORMACYJNE I LEKCJE BIBLIOTECZNE 1991-1998

Rok	Udzielone informacje	Wystawy	Zestawienia bibliograficzne	Wykazy Nowości	Lekcje biblioteczne
1991	3 143	21	1	2	8
1992	3 289	25	2	3	13
1993	1 687	7	4	4	7
1994	3 052	41	6	16	16
1995	2 318	37	5	12	9
1996	1 610	12	2	5	6
1997	1 168	11	-	4	11
1998	1 039	7	-	3	9

Zródło: sprawozdania za lata 1991-1998

Wówczas często na łamach lokalnego „Przeglądu Górowskiego” pojawiały się artykuły o bibliotece pisane przez Zofię Stepan lub Mirosława Żłobińskiego. Ten ostatni autor opublikował artykuł „Książki bliżej czytelnika” w „Poradniku Bibliotekarza” (1995 nr 7-8 s. 5-8), w którym przedstawił działalność Biblioteki Pedagogicznej w Górze w latach 1989-1994.

WSPÓLPRACA ZE ŚRODOWISKIEM

Pięciokrotnie budynek na pl. Bolesława Chrobrego był siedzibą obwodowej komisji wyborczej (wybory samorządowe w 1994 r.²⁴⁰, wybory prezydenckie w 1995 r.²⁴¹ i wybory samorządowe w 1998 r.²⁴²) lub komisji ds. referendum (w 1996 i 1997

²⁴⁰ Obwieszczenie Komisji Wyborczej Miasta i Gminy w Górze z dnia 9 maja 1994 r.

²⁴¹ Informacja Zarządu Miasta Góra z dnia 13 września 1995 r. z dnia 13 września 1995 r. [o numerach, granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych ustalonych przez Wojewódzką Komisję Wyborczą w Lesznie]

²⁴² Obwieszczenie Zarządu Miasta i Gminy w Górze z dnia 26 sierpnia 1998 roku

r. ²⁴³). Komisje te zajmowały pustą salę na pierwszym piętrze, ale zawsze był problem z dostępem do telefonu, który znajdował się w zamkniętym gabinecie kierowniczkim. Musiał dyżurować pracownik z kluczami, żeby móc członkom komisji otworzyć drzwi. Najlepszym rozwiązaniem było, żeby pracownik biblioteki był członkiem komisji, co chyba raz miało miejsce.

Ostatecznie zrezygnowano z umieszczania tu komisji wyborczych. Jednym z powodów były skargi starszych mieszkańców na strome schody prowadzące do lokalu wyborczego.

Budynek na pl. Bolesława Chrobrego stał się także siedzibą związków zawodowych działających w oświacie. Najpierw zainstalował się Związek Nauczycielstwa Polskiego. Urzędował do powstania Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Następnie wprowadziła się „Solidarność” nauczycielska. Ponieważ górski Oddział Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” miał problemy lokalowe, toteż udało się mu wynająć lokal zajmowany przez „Solidarność” nauczycielską. Doprowadził do tego Julian Kospiczewicz, pełniący wówczas funkcję przewodniczącego komisji zakładowej i przewodniczącego oddziału. Gdy przestał pełnić funkcję przewodniczącego oddziału, „Solidarność” nauczycielska stała się uciążliwym sublokatorom.

Lokal ten zaczął używać RS AWS. W czasie kampanii wyborczej do samorządów zaczęto wynajmować na zebrania dużą salę na pierwszym piętrze. Koszt wynajmu pokrywano zbiórką pieniędzy „do kapelusza” w czasie zebrania. Niektórzy działacze szybko znaleźli inne rozwiązanie - dorobili klucze do budynku i sali i poczuli się tutaj gospodarzami. Po wyborach przenieśli się gdzie indziej.

²⁴³ Informacja Zarządu Miasta Góra z dnia 4 stycznia 1996 r. o granicach i numerach obwodu głosowania oraz siedzib obwodowych komisji do spraw referendum; Informacja Zarządu Miasta i Gminy Góra z dnia 9 kwietnia 1997 r. o granicach i numerach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji do spraw referendum

FILIA DOLNOŚLĄSKIEJ BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ (1999-2000)

Ze względu na to, że Biblioteka Pedagogiczna tylko dwa lata bezpośrednio podlegała Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu, trudno tak szczegółowo przedstawić wszystkie elementy funkcjonowania placówki, zwłaszcza odwiedziny i wypożyczenia. Będą one omówione w następnym rozdziale. Tutaj zostaną zaprezentowane zmiany organizacyjne, kadrowe i problemy lokalowe, wszystkie przebiegające w okresie 1999-2000.

W wyniku reformy administracyjnej wprowadzającej samorząd powiatowy i wojewódzki powstał powiat górowski, który wszedł w skład województwa dolnośląskiego. Od początku 1999 r. górowska biblioteka stała się filią Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej. Prowadzenie bibliotek pedagogicznych stało się zadaniem własnym samorządu wojewódzkiego, który to realizował za pośrednictwem biblioteki we Wrocławiu.²⁴⁴

Na bieżące wydatki takie jak kupno środków czystości, żarówek, materiałów biurowych czy znaczków pocztowych wydatkowano środki pozyskane od czytelników z opłat za przetrzymanie książek.²⁴⁵ Nie były one zbyt wysokie.

W 2000 r. biblioteka uzyskała z urzędu marszałkowskiego nowoczesny sprzęt komputerowy w postaci komputera, monitora i drukarki laserowej (ta ostatnia służy do dziś), co pozwoliło na dostęp do internetu poprzez połączenie telefoniczne, mocno jednak ograniczone ze względu na koszty opłat telekomunikacyjnych.²⁴⁶

Od 1 września 1999 r. nastąpiła pewna poprawa kadrowa. E. Sarek uzyskała pełny etat w bibliotece, ale jednocześnie kierowniczką filii przebywała na kilkumiesięcznym zwolnieniu lekarskim, więc w ostatecznym efekcie stan kadrowy pozostał niezmienny.²⁴⁷ Jednak od 1 lutego 2000 r. E. Sarek przeszła w stan nieczynny, a po 6 miesiącach straciła pracę. W tym czasie w bibliotece pracowały tylko dwie osoby; Zofia Stepan – kierowniczką i Mirosław Żłobiński. Jak zwykle w takich sytuacjach zwiększyło się obciążenie pozostałych pracowników i redukcja wykonywanych zadań, ograniczenie ich do prac bieżących, czyli obsługi czytelników.²⁴⁸

Doszedł jeszcze jeden czynnik utrudniający pracę: „[...] w 1 połowie roku miała nastąpić przeprowadzka biblioteki do innego lokalu (wg planów starostwa). W czerwcu plany uległy zmianie, starostwo odstąpiło od planów przeprowadzki. W 2 połowie roku zaczął się remont 1 piętra budynku zajmowanego przez bibliotekę. Nastąpiło

²⁴⁴ Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 1999

²⁴⁵ „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 1999”, „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000”

²⁴⁶ „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000”

²⁴⁷ „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 1999”

²⁴⁸ „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000”

utrudnienie w pracy ze względu na przeniesienie gabinetu kierownika biblioteki (na parter) i magazynu czasopism z I piętra do piwnicy.”²⁴⁹

Wypożyczalnia (2000 r.)

Nadal ci sami autorzy informowali o problemach biblioteki, np. Zofia Stepan „Biblioteka po reformie” („Przegląd Górowski” 1999 nr 3 s. 11) i „Bez przeprowadzki. Notował i oprac. Mirosław Żłobiński” („Przegląd Górowski” 2000 nr 9 s. 11); Mirosław Żłobiński „Kłopoty z budynkiem” („Gazeta Wrocławska” 1999 nr 150 s. 5 z 30 czerwca 1999) i „Biblioteka Pedagogiczna do powiatu” („Przegląd Górowski” 2000 nr 12 s. 9)

Na początku 1999 r. po zmianie granic województw i przejściu Góry do województwa dolnośląskiego dotychczasowy zarządca - Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego w Lesznie - nie przekazał budynku zajmowanego przez bibliotekę sejmikowi wojewódzkiemu we Wrocławiu. W trakcie realizacji reformy administracyjnej, gdy tyle spraw jest do natychmiastowego rozwiązania, nie byłoby w tym nic dziwnego, ale budynek zostawił swojemu losowi. Z jednej strony nie zapewnił dostatecznej ilości opału na zimę, tak że pewnego styczniowego dnia groziło, że nie będzie czym go ogrzać, z drugiej strony przestał się interesować wszystkimi instytucjami wynajmującymi tu pomieszczenia – nie przedłużył umów najmu ani nie przyjmował opłat za wynajem.

²⁴⁹ „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000”

Czytelnia (2000 r.)

Gdy miejscowe starostwo zaczęło się interesować budynkiem, bo zamierzało go przejąć na własne potrzeby, ODNiKU przypomniał sobie o czynszach. W maju wymyślił wygórowaną stawkę - 16 zł za m². Biblioteka musiałaby płacić miesięcznie ponad 5000 zł. Miałyby one obowiązywać od stycznia br. Żadna z instytucji nie zapłaciła ani złotówki.²⁵⁰

Ostatecznie starostwo górskie przejęło budynek biblioteki, chcąc umieścić w nim sąd powiatowy czy grodzki. Biblioteka miała się przenieść do innego lokalu znajdującego się w posiadaniu starostwa – do byłego „komitetu” (dawnej siedziby PZPR w Górze). Doszło nawet do oględzin nowych pomieszczeń i wstępnego planowania ich zagospodarowania. Ostatecznie tych zamierzeń nie zrealizowano i wszystko pozostało po starym.

W drugiej połowie 2000 r. w związku z planami utworzenia ośrodka doskonalenia nauczycieli rozpoczął się remont na pierwszym piętrze. Gabinet kierowniczy (14,28 m²) został przeniesiony do działu gromadzenia na parterze, a magazyn czasopism (27,72 m²) – do piwnicy (29,40 m²).²⁵¹

Zmiana przynależności organizacyjnej nie zmieniła wielkości liczby kupowanych książek. Szczególnie dramatycznie wyglądała sytuacja w roku 1999, gdy

²⁵⁰ Fragment artykułu – za: M. Żłobiński: Kłopoty z budynkiem. Gaz. Wrocław. 1999 nr 150 s. 5 (30 czerwca 1999)

²⁵¹ Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000

powiększono księgozbiór wyłącznie dzięki czytelnikom – ich wpłatom lub darom, wówczas nie wydano na zakup książek ani złotówki z budżetu. W następnym roku było już nieco lepiej, bo kupiono ze środków budżetowych 46 książek.²⁵²

NABYTKI W LATACH 1999-2000

Rok	Nabytki					Ubytki
	ogółem	Zakupy			dary	
		ogółem	z budżetu	ze środków specjalnych		
1999	270	208	-	208	62	
2000	224	138	46	92	66	

Źródło: „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 1999”,
„Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000”

Prenumerata czasopism na 1999 r. została opłacona pieniędzmi pochodzącymi z trzech źródeł - Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego w Lesznie, DBP we Wrocławiu i z wpłat czytelników.²⁵³

W 1999 r. rozpoczęła się zmiana układu księgozbioru podręcznego z działowego na systematyczny wg UKD.²⁵⁴

Rok	Udzielone informacje	Wystawy	Wykazy nowości	Lekcje biblioteczne
1999	4 271	7	3	21
2000	2 796	9	3	-

Źródło: „Ankieta sprawozdawcza za rok 1999”,
„Ankieta sprawozdawcza za rok 2000”

²⁵² „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 1999”, „Sprawozdanie z działalności DBP, filii w Górze za rok 2000”

²⁵³ „Sprawozdanie z działalności DBP, Filii w Górze za rok 1999”

²⁵⁴ „Sprawozdanie z działalności DBP, Filii w Górze za rok 1999”

W POWIATOWYM OŚRODKU DOSKONALENIA NAUCZYCIELI / POWIATOWYM OŚRODKU DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I PORADNICTWA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEGO W GÓRZE (2001-2010)

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

W Urzędzie Marszałkowskim we Wrocławiu narodziła się koncepcja regionalnego systemu kształcenia ustawicznego nauczycieli, wg niej zmieniłoby się usytuowanie biblioteki pedagogicznej. 20 kwietnia 2000 r. starostwo powiatowe w Górze zorganizowało konferencję „Źródła finansowania doskonalenia nauczycieli i pracowników oświaty. Utworzenie Powiatowego Ośrodka Doradztwa Metodycznego-Programowego”. W skład tej instytucji miała wejść biblioteka pedagogiczna. Było to zgodne z koncepcją Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu. Uczestnicy z aprobatą przyjęli projekt powołania takiego ośrodka w Górze.²⁵⁵

15 czerwca 2000 r. na sesji Rady Powiatu podjęto uchwałę o utworzeniu z dniem 16 czerwca Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli oraz wyrażono zgodę na przejęcie Biblioteki Pedagogicznej jako zadania zleconego.²⁵⁶ Z dniem 1 stycznia 2001 r. uchwałą Rady Powiatu w Górze nr 5/XXIV/00 z 22 grudnia 2000 r. utworzono zespół placówek oświatowych o nazwie Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Powstało ono przez połączenie Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli (funkcjonującego od kilku miesięcy) i filii Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej. Głównym zadaniem tej placówki jest prowadzenie szeroko rozumianego doradztwa merytorycznego i metodycznego oraz doskonalenia dla nauczycieli, wychowawców i kadry kierowniczej. Biblioteka pozostała w sieci bibliotek pedagogicznych województwa dolnośląskiego i miała realizować zadania z tego wynikające.²⁵⁷ Dotychczasowa kierowniczka filii została zastępcą dyrektora PCDN ds. biblioteki pedagogicznej.

W wyniku konkursu funkcję dyrektora PCDN objął Jacek Figiel, wcześniej nauczyciel informatyki w Liceum Ogólnokształcącym w Górze.

9 sierpnia 2002 r. podczas sesji Rady Powiatu podjęto uchwałę nr 5/XLI/02 w sprawie połączenia Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Górze w zespół placówek o nazwie Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego. Połączenie nastąpiło z dniem 1 października 2002 r. Placówka

²⁵⁵ Z. Stepan: Centrum Informacji Pedagogicznej i Doskonalenia Nauczycieli. Prz. Górow. 2000 nr 5 s. 11

²⁵⁶ M. Żłobiński: Nowa instytucja oświatowa. Prz. Górow. 2000 nr 8 s. nlb

²⁵⁷ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze za rok 2001, Góra 2002, s. 2

ta zajmowała w całości budynek w Górze na placu Bolesława Chrobrego 27. Nadal funkcję dyrektora sprawował Jacek Figiel.

Wejście do budynku zajmowanego przez PCDN i PPP w Górze. Na parterze mieści się Biblioteka Pedagogiczna. (stan w 2001 r.)

Połączenie PCDN w Górze i PPP w Górze w zespół placówek było związane z tworzeniem centrum informacji zawodowej, które miało realizować preorientację zawodową oraz wspomagać młodzież w wyborze kierunków dalszego kształcenia.

Z dniem 31 grudnia 2005 r. dotychczasowy dyrektor tej instytucji przeszedł na emeryturę, ale nadal pracował na pół etatu jako konsultant. Kierowanie PCDN i PPP przejął Janusz Krukowski-Zdanowicz (do 31 grudnia 2006 r.), wcześniej pełniący funkcję dyrektora wydziału oświaty w starostwie w Górze. Od 1 stycznia 2007 r.

Bernard Bazylewicz, doradca metodyczny z matematyki, został p.o. dyrektora, a po wygraniu konkursu objął funkcję dyrektora.²⁵⁸

PRACOWNICY

W ciągu roku 2001 r. nastąpiły poważne zmiany kadrowe. Zofia Stepan, pełniąc funkcję zastępcy dyrektora PCDN, niespodziewanie zrezygnowała z pracy w bibliotece i z dniem 1 września 2001 r. przeniosła się do biblioteki Gimnazjum nr 2 w Górze. Z dniem 1 września tę funkcję objął Mirosław Żłobiński; od 1 maja 2005 r. jako kierownik Biblioteki Pedagogicznej.

Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej.

Od lewej: Mirosław Żłobiński, Bożena Ginc, Ryszard Kołodziej, siedzi - Zofia Stepan.

Od 16 lipca 2001 r. rozpoczęła pracę Julita Kruszka. Od 1 września 2001 r. została zatrudniona Ewa Walczak, absolwentka bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego.

W 2005 r. pracowali: Mirosław Żłobiński – kierownik biblioteki, Julita Kruszka i Ewa Walczak, ale sytuacja kadrowa była skomplikowana. Julita Kruszka od 6 kwietnia 2005 do 23 stycznia 2006 r. była nieobecna. W jej miejsce od 1 kwietnia

²⁵⁸ Patrz: „Działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze w latach 2000-2010” Góra 2010.

do 31 grudnia pracowała Maria Bodnar, wcześniej zatrudniona w bibliotece szkolnej w Liceum Ogólnokształcącym w Górze.

M. Żłobiński uczestniczył również w kursie kwalifikacyjnym pn. „Organizacja i zarządzanie oświatą w nowej systemie edukacji”, dający uprawnienia do objęcia stanowiska kierowniczego w oświacie. Rozpoczął się on 19 października 2001 r., trwał dwa semestry i obejmował 220 godzin zajęć, zakończył się 1 czerwca 2002 r. uroczystym rozdaniem świadectw. Kurs prowadzili pracownicy prywatnego Ośrodka Doskonalenia Pedagogicznego w Lesznie.

Od lewej: Ewa Walczak, Julita Kruszka, Danuta Skibińska – dyrektorka Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu, Mirosław Żłobiński (17 października 2002 r.)

E. Walczak w 2002 r. ukończyła podyplomowe studia pedagogiczne w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Lesznie. W lipcu tego roku również osiągnęła stopień nauczyciela kontraktowego. W lipcu 2009 r. uzyskała stopień nauczyciela dyplomowanego.

J. Kruszka w 2002 r. ukończyła studia podyplomowe z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Lesznie. W lipcu 2008 r. uzyskała stopień nauczyciela mianowanego. Obecnie odbywa staż na stopień nauczyciela dyplomowanego.

Nauczyciele-bibliotekarze byli wspierani przez stażystów i pracowników interwencyjnych, ich wykaz znajduje się w aneksie.

LOKAL

Biblioteka w 2001 r. posiadała dwa pomieszczenia służące jako magazyny czasopism – jeden na zapleczu czytelnicy, gdzie znajdowały się najczęściej wykorzystywane tytuły (przede wszystkim pedagogiczne), drugi - w piwnicy o powierzchni 29,40 m², który tylko częściowo służył jako magazyn biblioteczny, gdyż większą część tego lokalu zajmowały stare meble i różnego rodzaju rupiecie. W piwnicy również znajdował się magazyn książek naukowych i popularnonaukowych (dwa pomieszczenia). Selekcja książek spowodowała, że zwolniło się tyle miejsca, iż stało się możliwe przeniesienie czasopism do magazynu książek. W ten sposób biblioteka przestała użytkować pomieszczenie o powierzchni 29,40 m².

W 2002 r. zaczęto remontować budynek, poczynając od poradni znajdującej się na drugim piętrze. Od 18 października 2002 r. rozpoczął się remont pomieszczeń zajmowanych przez bibliotekę – toalet i działu gromadzenia. Została zmniejszona powierzchnia toalet, położono kafelki i wymieniono armaturę. Jedną toaletę przeznaczono dla pracowników, drugą – dla osób odwiedzających PCDN i PPP. Zamiast korytarza powstał spory ogólnodostępny hol.

Następnie zajęto się połączeniem kącika socjalnego z gabinetem zastępcy dyrektora PCDN i PPP, pełniącym jednocześnie funkcję działu gromadzenia i opracowywania zbiorów – powstało jedno pomieszczenie, które uzyskało dodatkowe drzwi prowadzące do magazynu czasopism.

Obok działu gromadzenia znajdował się kącik socjalny. Oddzielająca je ściana została zburzona i zwiększyła się powierzchnia działu gromadzenia. Likwidacja kącika socjalnego nie przyniosła szkody pracownikom, albowiem na pierwszym piętrze znajduje się kuchnia wyposażona w podstawowe urządzenia jak lodówka, mikrofalówka, czajniki bezprzewodowe, naczynia. Dział udostępniania uzyskał dodatkowe drzwi prowadzące do magazynu czasopism, znajdującego się na zapleczu czytelnicy; zamurowano również jedno małe okno.

Od 6 stycznia 2003 r. w nowym powiększonym metrażowo dziale gromadzenia powstała minicytelnia z dwoma komputerami i dwoma miejscami przy stole. Utworzono dwa stanowiska komputerowe, w tym jedno mające połączenie z internetem (ponieważ w tym pomieszczeniu jest tylko jedno gniazdko sieciowe) i jedno z drukarką laserową oraz dwa stanowiska do pracy z książkami i czasopismami.

Na czas remontu czasopisma zostały poprzenoszone do innych pomieszczeń. W magazynie czasopism udało się umieścić większość księgozbioru czytelnicy, ale część znalazła się w holu obok toalet; ponadto w magazynie czasopism ustawiono kserograf.

27-29 stycznia 2003 r. przeniesiono księgozbiór znajdujący się w wypożyczalni do pustej czytelnicy. Od 30 stycznia wypożyczalnię przeniesiono na korytarz. Umieszczono na nim katalogi, ladę biblioteczną i stół z dwoma krzesłami –

dla czytelników. Drzwi od frontu zostały zamknięte, czytelnicy i inne osoby musieli wchodzić do budynku od podwórka. W takich warunkach i przy słabym świetle odbywało się wypożyczanie książek.

Budynek PCDN i PPP w Górze – na parterze Biblioteka Pedagogiczna (2007 r.)

6-8 marca 2003 r. nastąpiła przeprowadzka z korytarza i działu gromadzenia do wyremontowanej czytelnicy i wypożyczalni. Udało się to wykonać w trzy dni, ale tylko prowizorycznie, w następnych dniach zajmowano się dalszym porządkowaniem, np. przenoszeniem księgozbioru czytelnicy i czasopism.

W czasie remontu praca była bardzo trudna, pięciu pracowników interwencyjnych bez przerwy chodziło po bibliotece wykonując swoje prace, dodatkowo jeszcze jeden pracownik z prywatnej firmy zakładał czujki do alarmu i kładł kabel sieciowy w tych pomieszczeniach, w których jeszcze go nie było. Remontem tylko w magazynie czasopism pozostały kraty, z reszty okien – zniknęły. Wszędzie ulokowano czujki alarmu.

Na początku grudnia 2003 r. nastąpiła wymiana starych okien na nowe plastikowe. Wówczas usunięto kraty w magazynie czasopism.

W opinii czytelników i pracowników remont przyniósł bardzo dobre efekty, poprawiając funkcjonalność i estetykę biblioteki; znacznie poprawiło się oświetlenie pomieszczeń.

W 2001 r. oprócz dotychczas użytkowanego sprzętu komputerowego (komputer i drukarka laserowa) przybył jeden komputer z napędem DVD oraz kserograf. Zostały one kupione ze środków uzyskanych w wyniku utworzenia miejsca pracy dla osoby niepełnosprawnej w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Z kserografu można korzystać za niewielką odpłatnością, są stosowane dwie stawki – jedna dla nauczycieli, druga wyższą dla pozostałych użytkowników.

Do dyspozycji był jeszcze jeden komputer o tak niskich parametrach (DOS, TAG, czarno-biały monitor, drukarka igłowa), że stał bezużyteczny w piwnicy. Na początku 2002 r. komputer i monitor zostały przekazane Środowiskowemu Hufcowi Pracy w Górze, a drukarka – Związkowi Nauczycielstwa Polskiego w Górze.

W całym budynku na początku roku 2001 zainstalowano sieć komputerową, która ma stałe połączenie z internetem. W dziale gromadzenia znajdował się jeszcze jeden komputer będący własnością Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Biblioteka w ciągu roku 2002 wzbogaciła się o dwa komputery. 4 lutego 2002 r. w Powiatowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze odbyło się spotkanie na temat „Powiatowy system doskonalenia nauczycieli jako zadanie realizowane wspólnie przez samorząd powiatowy i wojewódzki”. Wśród zaproszonych gości był Leszek Ryk, wicemarszałek województwa dolnośląskiego, odpowiedzialny za sprawy oświatowe. Obiecał on przekazanie dwu używanych komputerów do czytelnicy Biblioteki Pedagogicznej. Wypełnił tę obietnicę 28 lutego, osobiście je przywożąc. Już 1 marca udostępniono je czytelnikom.

Pod koniec marca 2008 r. komputery znajdujące się w czytelnicy, z których korzystali czytelnicy, zostały zabrane do przeglądu i ostatecznie ze względu na wyeksploatowanie nie powróciły do czytelnicy. Niemal do końca roku czytelnicy nie mogli korzystać z komputerów w czytelnicy, mogli to uczynić w pracowni komputerowej.

W czytelnicy przez część roku 2010 mieliśmy jeden komputer przeznaczony dla czytelników, ale był wyeksploatowany (pracował bardzo wolno). Pod koniec wakacji w jego miejsce trafiły dwa notebooki. Od września w pomieszczeniu z katalogami został umieszczony komputer, w którym czytelnicy mogą wyłącznie korzystać z katalogu internetowego tworzony w programie Aleph.

Obecnie biblioteka zajmuje na parterze 6 pomieszczeń: dział gromadzenia i opracowywania zbiorów i zarazem gabinet kierownika biblioteki – 13,7 m²; magazyn czasopism – 15,2 m², czytelnicy – 49,8 m², katalogi – 15,6 m², magazyn literatury psychologiczno-socjologiczno-pedagogicznej – 51,9 m² i magazyn z literaturą piękną, biografiami i wspomnieniami – 29,8 m²; w piwnicy dysponujemy dwoma magazynami – 32,7 i 44,8 m². Wszystkie pomieszczenia wykorzystywane przez bibliotekę mają łączną powierzchnię 253,5 m².

W pomieszczeniach bibliotecznych znajduje się 6 komputerów (3 do użytku czytelników, 3 służbowe), drukarka laserowa i kserograf.

GROMADZENIE ZBIORÓW

Wraz z rozwojem internetu i powstaniem księgarni internetowych zniknął uciążliwy problem z dotarciem do odpowiednich pozycji. Niemal wszystkie książki są kupowane za pośrednictwem internetu. Księgarnia Ludwika Lacha przestała być dostawcą literatury do biblioteki.

Pojawili się też nowi sprzedawcy – przedstawiciele firm dystrybucyjnych jeżdżący z książkami po bibliotekach. W niewielkim stopniu korzystaliśmy z ich oferty, ale jest ona skromna i nie zawsze rzetelnie podchodzą do handlowania. W ten sposób nabywaliśmy „Encyklopedię historyczną świata”, ale niestety nie dotarła do nas w komplecie, zabrakło tomu poświęconego Afryce, którego w żaden sposób (nawet za pośrednictwem internetu) nie udało się zdobyć.

Olbrzymie możliwości w uzupełnianiu zbiorów stwarzają internetowe antykwariaty i portal aukcyjny „Allegro”.

W 2001 r. księgozbiór biblioteki powiększył się o 155 książek, ale jedynie 14 pozycji zakupiono z budżetu PCDN. Właściwie były to dwa tytuły: 3. tom encyklopedii socjologicznej i encyklopedia biologiczna w 13. tomach. Reszta nabytków to dary (91) i książki odkupione przez czytelników (50). W latach następnych było lepiej.

Jak wyglądało gromadzenie w omawianym okresie, przedstawia poniższa tabela:

NABYTKI W LATACH 1999-2010

Rok	Razem	Zakupy	Dary
1999	270	208*	62
2000	224	138**	66
2001	155	14	141
2002	310	214	96
2003	245	100	145
2004	234	134	100
2005	341	178	163
2006	393	219	174
2007	593	430	163
2008	643	331	312
2009	74	54	20
2010	446	77	369

* zakupy wyłącznie z wpisowego,

** 46 książek kupionych ze środków budżetowych, 92 z wpisowego

Źródło: faktury i protokoły darów

W przypadku darów czytelników i wydawnictw prowadzono ostrą selekcję. O ile braliśmy wszystkie oferowane nam pozycje, o tyle do księgozbioru włączaliśmy tylko te, które uznaliśmy, że będą przydatne dla naszych czytelników, pozostałe staramy się przekazać innym instytucjom.

Nieodmiennie od lat powtarzają się te same wnioski. Posiadamy ograniczone środki finansowe, stąd kupujemy mało nowości, zwykle w jednym egzemplarzu. Biblioteka nie może sobie pozwolić na zakupy kilku egzemplarzy jednego tytułu. Bardziej poszukiwane pozycje przez czytelników trafiają do czytelnicy, przez co biblioteka nabiera charakteru biblioteki prezencyjnej. W 2004 r. po raz pierwszy od paru lat kupiliśmy 4 egzemplarze „Pedagogiki” pod red. Zbigniewa Kwiecińskiego i Bogusława Śliwerskiego (Warszawa 2004), w 2005 r. – kilka lektur szkolnych (z powodu niskiej ceny). Od ponad dziesięciu lat ograniczono czy wręcz zaniechano zakupu książek z nauk ścisłych i technicznych. W ten sposób nie możemy zaspokoić potrzeb naszych czytelników.

Dodatkowym utrudnieniem jest fakt, że studenci nie kształcą się w jednym ośrodku akademickim, lecz w kilku, i w każdym z nich obowiązują inne zestawy lektur. W przypadku nauczycieli dochodzi jeszcze jeden czynnik. Najaktywniejszymi czytelnikami w tej grupie są nauczyciele ubiegający się o awans zawodowy, a gdy już go osiągną, ich aktywność czytelnicza maleje, stąd też mniej wypożyczeń.

W 2006 r. tylko kilka tytułów zostało kupionych w liczbie większej niż jeden egzemplarz (m. in. Tadeusz Pilch, Bauman „Zasady badań pedagogicznych”, Sztompka „Socjologia”, Barbara Szacka „Wprowadzenie do socjologii”).

W 2007 r. dzięki dotacji z Urzędu Marszałkowskiego kilka tytułów zostało kupionych w liczbie większej niż jeden egzemplarz (m. in. Koziński „Koncepcje psychologiczne człowieka”, Sztompka „Socjologia”, Szacka „Wprowadzenie do socjologii”, „Psychologia” pod red. J. Strelaua, Begga „Mikroekonomia” i „Makroekonomia”). Ponadto kupiliśmy ok. 20 pozycji z różnych dziedzin dotyczących integracji europejskiej

Dotacja z sejmiku pozwala na w miarę normalne gromadzenie zbiorów, jedynym mankamentem jest to, że wpływa ona pod koniec roku i trzeba ją stosunkowo szybko wydać. Gdyby ten sposób finansowania utrzymał się przez najbliższe lata, wówczas byłaby szansa na odnowienie księgozbioru i powiększenie go o poszukiwane pozycje.

Zarząd Powiatu wykorzystując fakt przyznania przez Urząd Marszałkowski dotacji na zakup nowości postanowił nie przyznawać żadnych funduszy na zakup książek w 2007 r. Jednak dzięki kilku radnym, przyjaźnie nastawionych do biblioteki, w tym przewodniczącego komisji finansów, udało się wprowadzić do projektu budżetu powiatowego sumę 7 tys. na kupno książek. 28 grudnia 2007 r. projekt budżetu z tą poprawką został przyjęty przez Radę Powiatu. Jednak w ciągu roku w ramach oszczędności w PCDN i PPP zabrano tę sumę na inne cele. Gdyby nie dotacja z Wrocławia, moglibyśmy wydać na książki jedynie trochę więcej niż tysiąc złotych.

Rok 2009 pod względem liczby zakupionych i otrzymanych w darze książek okazał się niemal najgorszy od czasu wejścia biblioteki w strukturę Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Złożyły się na to dwa czynniki. Nie wsparł nas finansowo jak w latach minionych Urząd Marszałkowski a starostwo w ramach oszczędności przeznaczyło niewielką kwotę 2 tys. zł na zakupy nowości. Uzyskaliśmy

od czytelników i różnych instytucji dary książkowe, ale z powodu skontrum większość z nich nie mogliśmy włączyć do księgozbioru.

Zbiory specjalne składają się z 192 kaset wideo. Ze względu na brak środków finansowych nie były one kupowane, zbiory te powstały przede wszystkim w wyniku otrzymywania darów z MEN.

Nieodmiennie od lat powtarzają się te same wnioski. Bardziej poszukiwane pozycje przez czytelników trafiają do czytelni, przez co biblioteka nabiera charakteru biblioteki prezencyjnej. Wobec potrzeb czytelników od wielu lat zakupy książek są nie wystarczające. W żadnej dziedzinie, w której gromadzimy książki, zbiory nie zaspakajają potrzeby czytelników nawet w stopniu elementarnym. Dopóty będzie taka sytuacja, dopóki nie będzie wystarczających środków finansowych na zakupy.

Odwrotna sytuacja była z prasą. Liczba prenumerowanych (i pochodzących z darowizn) tytułów utrzymywała się na podobnym poziomie. Z kilku czasopism zrezygnowaliśmy, ponieważ zaprzestano ich wydawania (np. „Plastyka i Wychowanie”, „Psychologia Wychowawcza”), kilka tytułów zaczęliśmy prenumerować (od 2003 r. - „Edukację Przyrodniczą”, w 2004 r. - „Panoramę Dolnośląską”, od 2005 r. - „Pomoc Społeczną” i „Psychologię w Szkole”).

KSIĘGOZBIÓR

W 1999 r. ubytkowano 25 książek zagubionych przez czytelników. W 2001 r. przeprowadzono selekcję książek niepożyczonych z zakresu literatury pięknej (218 pozycji) i książek przestarzałych z zakresu literatury naukowej i popularnonaukowej (5258 pozycji) oraz dwukrotnie ubytkowano książki (40 pozycji). W kolejnych latach w wyniku selekcji i ubytkowania wycofano: w 2002 r. – 16 pozycji, 2003 r. – 17, w 2005 r. - 525 pozycji, w 2006 r. – 439, w 2007 r. – 18, w 2008 r. – 577, 2009 r. – 903, w 2010 r.- 953.

KSIĘGOZBIÓR W LATACH 2000-2010

Rok	Stan księgozbioru
1999	55 698
2000	55 922
2001	50 561
2002	50 855
2003	51 083
2004	51 317
2005	51 133
2006	51 096
2007	51 671
2008	51 737
2009	50 908
2010	50 401

Źródło: sprawozdania za lata 1999-2010

Z księgozbioru usuwano stare nieaktualne programy szkolne, nieaktualne informatory na studia, „minima” programowe, książki, których było zbyt wiele egzemplarzy w stosunku do potrzeb czytelników, zgubione lub nie oddane przez czytelników.

Na polecenie Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu przeprowadzono skontrum. Trwało ono od 22 czerwca do 9 września 2009 r. W tym czasie zbiory (do końca sierpnia) nie były udostępniane czytelnikom. Podczas kontroli książek zinwentaryzowanych we wszystkich księgach inwentarzowych (65972 pozycje) stwierdzono, że brakuje 214 książek.

Skontrum wykorzystano do wycofania książek pedagogicznych posiadanych w wielu egzemplarzach i nie wykorzystywanych przez czytelników. Selekcja objęła książki do sygnatury ok. 26 tys. Ponadto pozbyto się książek z literatury pięknej autorów drugo- i trzeciorzędnych, nie wzbudzających zainteresowania czytelników. W sumie w ten sposób księgozbiór zmniejszył się o 903 pozycje (702 pozycje z literatury pedagogiczno-socjologicznej, 95 pozycji z literatury naukowej i popularnonaukowej i 106 z literatury pięknej).

Ostatnio wykorzystuje się to, że są wprowadzane zbiory do bazy Aleph, więc towarzyszy temu usuwanie książek, które są niewykorzystywane.

Struktura księgozbiór w ostatnim dziesięcioleciu nie zmienia się: ok. 47% to publikacje pedagogiczno-psychologiczne, ok. 42% - naukowe i popularnonaukowe i ok. 10% - literatura piękna.

CZYTELNICY

W roku 1999 zapisało się 906 czytelników, w 2001 – 851, a w 2010 – 561. Liczba zarejestrowanych czytelników – z pewnymi wahnięciami – malała.

LICZBA CZYTELNIKÓW W LATACH 1999-2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
N	215	211	201	175	177	163	150	132	120	125	103	95
Inni	691	667	650	637	670	690	674	582	561	521	490	466
Razem	906	878	851	812	847	853	824	714	681	646	593	561

Źródło: rejestry czytelników za poszczególne lata

Wyraźnie widać, że w pewnych grupach (szkoły podstawowe, LO, przedszkola, inni) nastąpił spadek liczby czytelników-nauczycieli. Najbardziej widoczne to jest w grupie nauczycieli szkół podstawowych. Nauczyciele szkół podstawowych z jednej strony stanowią najliczniejszą grupę czytelników, z drugiej – w tej grupie nastąpił największy spadek czytelników, pamiętając o tym, że ich część odeszła do gimnazjów.

Znacznie gorzej wygląda to w grupie nauczycieli studiujących. Tutaj udaje się nam rejestrować głównie osoby studiujące zaocznie – ze względu na kilkuletni czas edukacji. Zmniejszająca się ich liczba oznacza, że w placówkach powiatu górowskiego pracują osoby posiadające pełne kwalifikacje. Porównanie liczby nauczycieli

studujących i nauczycieli ogółem pozwala wysnuć wniosek, że zmniejszenie się liczby czytelników wynika w pewnym stopniu z tego, że nauczyciele studiujący ukończyli studia i przestali odwiedzać bibliotekę.

STRUKTURA CZYTELNIKÓW NAUCZYCIELI W LATACH 1999-2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SP	128	102	97	84	75	74	62	55	43	48	37	31
G	-	14	22	26	30	23	23	25	27	25	22	25
LO	9	12	15	11	13	13	9	9	9	9	8	6
SZ	24	23	18	15	13	14	16	9	8	9	6	6
P	23	28	20	14	12	11	16	7	7	7	3	3
Inni	31	32	29	25	34	28	24	27	26	27	27	24
Razem	215	211	201	175	177	163	150	132	120	125	103	95
w tym Ns	61	89	67	55	58	48	37	17	15	31	20	18

Źródło: rejestry czytelników za poszczególne lata

Skróty: SP – szkoły podstawowe, G – gimnazja, LO – liceum ogólnokształcące, SZ – szkoły zawodowe, P – przedszkola, Ns – nauczyciele studiujący

Czytelników nie będących nauczycielami było w 1999 r. – 691, w 2001 r. - 650, w 2010 – 466. Liczba tych czytelników – z pewnymi wahnięciami – malała.

Na początku XXI w. powiększyliśmy krąg potencjalnych czytelników o gimnazjalistów. Dotychczas mogli wypożyczać książki uczniowie szkół średnich, wśród nich najaktywniejsi byli licealiści. W czytelni ze zbiorów biblioteki korzystali i nadal mogą korzystać wszyscy uczniowie bez ograniczeń wiekowych.

STRUKTURA CZYTELNIKÓW NIE BĘDĄCYCH NAUCZYCIELAMI W LATACH 1999-2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Studenci	342	361	398	368	371	407	397	355	358	332	294	302
Uczniowie	135	129	94	116	118	110	132	92	89	72	86	61
Inni	214	177	158	153	181	173	145	135	114	117	110	103
Razem	691	667	650	637	670	690	674	582	561	521	490	466

Źródło: rejestry czytelników za poszczególne lata

Wśród trzech grup czytelników nie będących nauczycielami (studenci, uczniowie i inni) najmniejszy spadek odnotowaliśmy wśród studentów.

WYPOŻYCZENIA

Do 1 lutego 2001 r. biblioteka udostępniała zbiory w soboty – od godz. 8.00 do 15.00, a w inne dni tygodnia – od poniedziałku do piątku w godz. 12.00-17.00. Od 1 lutego 2001 r. w związku ze zmniejszeniem liczby pracowników zrezygnowano

z pracy w soboty, a w pozostałe dni zbiory były dostępne w godz. od 12.00 do 17.00. Od 1 września 2001 r. czas udostępniania zbiorów się zwiększył: od poniedziałku do piątku w godz. 10.00-18.00. Od 2 października 2010 r. biblioteka pracuje w soboty.

W soboty w 2010 r. odwiedziły naszą placówkę 32 osoby, z tego 5 nauczycieli (w tym 2 studiujących). Wypożyczyły one 61 książek (15 pedagogicznych, 33 naukowe i 13 z literatury pięknej), ale zwróciły 71 pozycji. Nauczyciele wypożyczyli 4 książki, studenci najwięcej – 35. Są to dane statystyczne obejmujące 11 sobót, jedna jest nie ujęta.

Od 2001 r. biblioteka rozpoczęła się komputeryzować w systemie Aleph. Najpierw pracownicy uczestniczyli w szkoleniach we Wrocławiu, następnie wprowadzali nowości, nie zaprzestając opracowywania tradycyjnych kart katalogowych. Dopiero od 2006 r. zaczęto wprowadzać rekordy do Alepha w większej ilości. Mimo starań pracowników E. Walczak i J. Kruszki tempo wprowadzania opisów było niezadawalające, gdyż niekorzystnie wpływały na nie sytuacja kadrowa i lokalowa.

Na bieżąco były wprowadzane nowości z czytelni i wypożyczalni. 20 stycznia 2008 r. mieliśmy w bazie 6852 rekordów. Do końca 2009 r. umieściliśmy 15356 pozycje (30% księgozbioru), a do końca 2010 r. - 24266 (48%). W 2010 r. zaprzestaliśmy wykonywania kart katalogowych, jedynie wprowadzamy opisy do bazy komputerowej. Od paru lat na stronie internetowej biblioteki jest łącze do katalogu Alepha z górowskim księgozbiorem.

Od września 2010 r. w pomieszczeniu z katalogami kartkowymi został umieszczony komputer, w którym czytelnicy mogą wyłącznie korzystać z katalogu komputerowego tworzonoego w Alephie.

Liczba odwiedzin ogółem systematycznie z roku na rok maleje: w 1999 r. – 5284, w 2001 r. – 4740, w 2010 r. – 2454. Podobna sytuacja z pewnymi wahnięciami panuje wśród nauczycieli: w 1999 r. – 1221 odwiedzin, w 2001 r. – 2754, w 2010 r.- 398. Najgorzej jest wśród nauczycieli studiujących: w 1999 r. – 453, w 2001 r.- 1104 (najwyższa wartość tego wskaźnika w okresie od 1999 do 2010 r.), w 2010 r.- 64.

Liczba wypożyczeń ogółem również maleje: w 1999 r.- 10 499, w 2001 r.- 9872, w 2010 r.- 4754. Coraz mniej wypożyczają czytelnicy ze wszystkich grup - nauczyciele, nauczyciele studiujący, uczniowie, studenci, inni czytelnicy.

W roku 2003 remont i związane z tym uciążliwości mogły zniechęcić czytelników do wizyt w bibliotece, ale w statystyce tego nie widać, spadła za to liczba wypożyczeń.

Reforma szkolnictwa w Polsce też negatywnie odbiła się na czytelnictwie nauczycieli. Ważniejszym źródłem wiedzy od książek i czasopism stały się różnego rodzaju kursy, szkolenia, warsztaty, najczęściej nie wymagające większego wysiłku intelektualnego, a tym bardziej sięgnięcia po lekturę, a dający upragnione zaświadczenie tak hołubione przez administrację oświatową.

Najgorzej w tej statystyce wypadają uczniowie: w 2010 r. wypożyczyli ponad cztery razy mniej książek niż w 1999 r. Wśród uczniów biblioteka i jej zbiory nie cieszą zainteresowaniem. Rzadko odwiedzają bibliotekę, częściej pojawiają

się, gdy przygotowują swoje prezentacje maturalne. Łatwiejszym w dostępie źródłem informacji jest domowy komputer podłączony do internetu. Dzieje się tak za przyzwoleniem rodziców i nauczycieli. Nie widać szans na zmianę w tej grupie potencjalnych czytelników.

Wypożyczalnia (2007 r.)

Osoby o takim nastawieniu trafiają na wyższe uczelnie, wpływając na zmianę kultury czytelniczej studentów, swoje studiowanie ograniczają do przeczytania minimalnej ilości książek, a najlepiej – do przeczytania skserowanego artykułu. Ta generalizacja nie dotyczy wszystkich studentów, lecz w większości tych, którzy studiują na takich uczelniach jak PWSZ w Lesznie czy WSH w Lesznie, funkcjonujących od niedawna w miastach bez żadnych tradycji akademickich.

Warto zwrócić uwagę na ciekawe zjawisko – aktywność czytelniczą studentów. Bez względu na wielkość ich wypożyczeń zmniejsza się, ale w stosunku do innych grup czytelniczych są bardzo aktywni. W 1999 r. wypożyczyli 38% książek ogółem, ale 52% wśród czytelników nie będących nauczycielami; w 2001 r. – odpowiednio 49% i 68%; w 2010 r. - 59% i 71%.

W wypożyczeniach nauczycieli nie dominowały książki pedagogiczne i psychologiczne, zdarzały się bowiem lata, gdy nauczyciele woleli czytać pozycje naukowe i popularynonaukowe (w czasie 7 na 12 omawianych lat).

Z kolei wśród czytelników nie będących nauczycielami początkowo były preferowane książki naukowe i popularnonaukowe, ale w ostatnich latach to się zaczęło zmieniać. Większym uznaniem zaczęły się cieszyć książki pedagogiczno-psychologiczne. Najprawdopodobniej ma to związek z popularnością kierunków pedagogicznych na uczelniach.

Aktywność czytelnicza ma związek z posiadanym księgozbiorem. Brak wystarczających funduszy na zakup nowości utrzymujący się od początku lat 90. powodował, że czytelnicy nie znajdowali potrzebnych książek (albo ich nie było w księgozbiornie z braku pieniędzy, albo była ich niewystarczająca liczba). W efekcie malała liczba odwiedzin i wypożyczeń.

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA W WYPOŻYCZALNI W LATACH 1999-2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Odwiedziny ogółem	5284	4799	4740	5043	4922	5091	4910	4037	3663	3138	2781	2454
w tym nauczyciele	1221	1178	2754	1052	1784	911	772	733	650	600	405	398
w tym nauczyciele studujący	453	548	1104	400	618	217	142	145	154	128	79	64
Wypożyczenia Ogółem	10449	9974	9872	9135	8869	9257	8672	7749	6858	5949	4943	4754
w tym nauczyciele	2902	2863	2754	2100	1784	1940	1508	1673	1468	1246	1015	814
w tym nauczyciele studujący	1258	1431	1431	753	618	511	351	364	495	309	248	170
w tym wypożyczenia pozostałych czytelników	7547	7111	7120	7034	7085	7317	7162	6076	5390	4703	3929	3931
w tym studentów	3927	4241	4844	4842	4720	5127	4872	4388	3837	3351	2752	2781

* łącznie z sobotami

Źródło: codzienne zestawienia statystyczne wypożyczalni

STRUKTURA WYPOŻYCZEŃ W LATACH 1999-2010

Rok	Ogółem	Nauczyciele				Ns	Inni czytelnicy						
		ogółem	P	N	L		Ogółem	P	N	L	St	U	Inni
1999	10449	2902	1141	1340	421	1258	7547	1396	4850	1301	3927	1575	2045
2000	9974	2863	1131	1400	332	1431	7111	1421	4539	1151	4241	1168	1702
2001	9872	2754	1048	1279	427	1104	7120	1642	4343	1135	4844	832	1444
2002	9135	2100	928	769	403	753	7034	1813	3940	1281	4842	849	1343
2003	8869	1784	716	703	365	618	7085	1953	3820	1312	4720	834	1531
2004	9257	1940	624	940	376	511	7317	2105	3938	1274	5127	762	1428
2005	8672	1508	438	752	318	351	7162	2232	3751	1179	4872	1015	1275
2006	7749	1673	512	747	414	364	6076	2059	3099	918	4388	653	1035
2007	6858	1468	482	664	322	495	5390	1857	2583	951	3837	583	970
2008	5949	1246	391	561	294	309	4703	1866	2046	791	3351	402	950
2009	4944	1015	376	374	265	248	3929	1679	1713	537	2752	560	768
2010	4745	814	355	284	175	170	3931	1741	1676	514	2781	349	801

Źródło: codzienne zestawienia statystyczne wypożyczalni

Skróty: P – literatura pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczna, N – literatura naukowa i popularno-naukowa, L - beletrystyka

**WYPOŻYCZENIA NAUCZYCIELI ZE WZGLĘDU NA RODZAJ KSIĄŻEK
I ZATRUDNIENIE W LATACH 2001-2010**

Rok	Literatura			Ogółem	Nauczyciele						
	P	N	L		SP	G	LO	SZ	P	Inni	Ns
1999	1141	1340	421	10449	1600	-	172	214	426	490	1258
2000	1131	1400	332	9974	1427	204	143	155	386	538	1431
2001	1048	1279	427	2754	1344	323	227	192	653	405	1104
2002	928	769	403	2100	866	341	174	166	162	391	753
2003	716	703	365	1784	771	262	130	152	114	355	618
2004	624	940	376	1940	831	246	182	146	152	383	511
2005	438	752	318	1508	556	247	66	96	202	341	351
2006	512	747	414	1673	596	319	83	84	186	405	364
2007	482	664	322	1468	553	255	61	87	79	433	495
2008	391	561	294	1246	405	303	64	58	36	380	309
2009	376	374	265	1015	334	231	30	25	8	368	248
2010	355	284	175	814	189	229	69	41	17	269	170

Źródło: roczne zestawienia statystyczne wypożyczalni

W 2007 i 2008 r. biblioteka uzyskała dotację z Urzędu Marszałkowskiego na zakup książek, co zaowocowało największą liczbą nowości, które trafiły na półki biblioteczne: w 2007 r. – 430 pozycji, w 2008 r. – 331.

Wydaje się, że jedynym środkiem zaradczym jest przeznaczenie większych środków na zakupy książek. Ważny czynnik stanowi kultura czytelnicza, ale omówienie tej kwestii wykracza poza ramy tej publikacji.

Biblioteka prowadziła wypożyczalnię międzybiblioteczną, co ilustruje poniższa tabela:

WYPOŻYCZALNIA MIĘDZYBIBLIOTECZNA W LATACH 1999-2010

Rok	Wysłane rewersy	Otrzymane książki	Wypożyczone książki innym bibliotekom
1999	-	-	-
2000	3	2	-
2001	9	-	-
2002	12	11	-
2003	67	42	-
2004	69	42	-
2005	39	14	-
2006	43	29	-
2007	109	88	-
2008	154	140	-
2009	90	70	3
2010	124	104	24

Źródło: dokumentacja wypożyczalni międzybibliotecznej

CZYTELNIĄ I JEJ UŻYTKOWNICY

Z czytelni mogli i mogą korzystać wszyscy zainteresowani, stąd trudno mówić o liczbie czytelników, za to można mówić o liczbie odwiedzin. Porównując rok 1999 – 2014 odwiedzin, 2001 – 2560 i rok 2010 – 1209 widać spadek liczby osób odwiedzających czytelnię. Najwięcej osób odwiedziło czytelnię w latach 2001-2007. W ciągu omawianego okresu liczba ta wahała się, osiągając szczyt w 2002 r. – 4501. Odstaje jedynie rok 2003 ze względu na remont pomieszczeń bibliotecznych i związane z tym utrudnienia w korzystaniu ze zbiorów.

Nie ulega wątpliwości, że wpływ na liczbę odwiedzin miały komputery. Z chwilą pojawienia się tych urządzeń w czytelni zaczęła rosnąć liczba odwiedzin, a spadek zaczął się, gdy komputery i internet stały się powszechnie dostępne.

Czytelnia (2007 r.)

Wypożyczenia książek utrzymywały się na podobnym poziomie – ok. 2 tys. woluminów w ciągu roku. W 2005 rozpoczął się wyraźny spadek tej wielkości. Wówczas było to związane ze zmianami regulaminowymi. Wcześniej pod pewnymi warunkami wypożyczaliśmy książki z czytelni do domu. Pod koniec 2004 r. wystąpiło niekorzystne zjawisko – czytelnicy nagminnie lekceważyli postanowienia regulaminu

i stąd duże ograniczenia w wypożyczeniach, co od razu negatywnie rzutowało na wielkość tego wskaźnika.

Podobna sytuacja była z czasopismami. W latach 2001, 2002 i 2004 wzrosło zainteresowanie czasopismami z wahnięciem w 2003 r.; w 2002 r. – 10039 wypożyczeń. Od 2005 r. wystąpił gwałtowny spadek, w następnych latach sukcesywnie malało czytelnictwo czasopism.

W odniesieniu do nauczycieli sytuacja jest łatwa do opisanania – wszystkie wskaźniki malały. Nic nie wskazuje, żeby w przyszłości miały rosnąć.

Od 1 września 2001 r. w czytelnicy funkcjonuje stanowisko komputerowe z bezpłatnym dostępem do internetu. Możliwe też jest drukowanie za niewielką odpłatnością. W poszczególnych latach liczba komputerów (i ich jakość) zmieniała się, obecnie do dyspozycji odwiedzających bibliotekę są dwa notebooki.

Początkowo niewiele osób było zainteresowanych tą usługą, ale po pewnym czasie pojawiło się tylu chętnych, że trzeba było limitować dostęp do internetu (30 minut lub dłużej, jeśli nie było innych chętnych). Jedną z form regulowania dostępu było ograniczenie w korzystaniu z komputerów tylko dla osób posiadających ważną kartę biblioteczną. Pracownicy biblioteki służyli pomocą w obsłudze komputera i w dostępie do internetu.

Z przykrością można zauważyć, że nauczyciele w niewielkim stopniu używają komputerów czytelnicy. Mimo że nauczyciele mówią, że korzystają z internetu w domu lub w szkole, wydaje się, że prawdziwą przyczyną niekorzystania z internetu jest lęk przed komputerem i obawa przed kompromitacją. Większość nauczycieli brała udział w różnego rodzaju kursach komputerowych, ale nasza obserwacja wskazuje, że uzyskana w ten sposób wiedza jest bardzo ulotna, a umiejętności krótkotrwałe.

W przypadku funkcjonowania czytelnicy internetowej widać wzrastającą liczbę korzystających i następnie spadek. Tutaj tłumaczenie jest proste: liczba sprawnych komputerów, był pewien okres, że nie było żadnego; inny czynnik to, iż w Górze pojawiły się dwie prywatne firmy komputerowe instalujące połączenia internetowe za niewielką opłatą. Pewien wpływ miała też Biblioteka Miejska, w której urządzono czytelnicy komputerową z 3 komputerami.

Czytelnicy, zwłaszcza studenci i nauczyciele, bardzo pozytywnie oceniają bazę artykułów oświatowych dostępnych na stronach Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej. Początkowo część użytkowników oczekiwała daleko posuniętej pomocy ze strony nauczycieli-bibliotekarzy, wręcz wyręczenia w poszukiwaniu materiałów. Na ich potrzeby J. Kruszka sporządziła instrukcję korzystania z bazy „Edukacja” (w postaci broszury i gazetki zrzutów z monitora, ilustrujące krok po kroku postępowanie w czasie korzystania z bazy komputerowej). Obecnie większość czytelników oczekuje instruktazu, a potem samodzielnie poszukują potrzebnych informacji poza biblioteką, najczęściej w domu.

PRENUMERATA CZASOPISM

Rok	Liczba tytułów
1999	78
2000	79
2001	b.d.
2002	79
2003	77
2004	76
2005	77
2006	71
2007	73
2008	73
2009	73
2010	71

Źródło: sprawozdania za lata 1999-2010

Od 2001 r. nie brakowało środków finansowych na prenumeratę, jedynie na początku tego dziesięciolecia były problemy z uzyskaniem informacji na jej temat (numer konta, cena czasopism). Przez parę lat byliśmy wspierani przez DBP, co dopiero w 2010 r. się zmieniło i co spowodowało radykalne zmniejszenie liczby prenumerowanych czasopism.

Od wielu lat mamy podobny zestaw prenumerowanych tytułów czasopism. Kiedyś czytelnicy chętniej z nich korzystali (np. niegdyś bardzo popularnych tzw. „zeszytów kieleckich”), teraz już nie odczuwają takiej potrzeby. Myślę, że wynika to z powodu zmiany kultury czytelniczej. Teraz czytelnicy nie szukają interesujących ich wiadomości w prasie, lecz ograniczają się do informacji umieszczonych w internecie.

Nie wszystkie książki w czytelni w równym stopniu wzbudzają zainteresowanie czytelników. Największą popularnością cieszą się publikacje w działach: socjologia, pedagogika (głównie „Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku”), psychologia oraz okresowo słowniki motywów literackich. Czytelnicy jeszcze korzystają z działów: politologia, polityka społeczna, administracja publiczna (głównie samorząd terytorialny), regionalia. W dużym stopniu wynika to z tego, kto korzysta. Już nie pojawiają się uczniowie szukający informacji z różnych działów, żeby odrobić zadanie domowe czy napisać wypracowanie, lecz głównie studenci różnych kierunków pedagogicznych.

W zbiorach czytelni znajdują się kasety wideo i płyty CD (z czasopism komputerowych). Korzystanie z nich było odnotowane jako wypożyczenia inne. Ich wielkość była niewielka.

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA W CZYTELNI W LATACH 1999-2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wypożyczalnia												
Odwiedziny ogółem	2014	1852	2560	4501	4010	4475	3754	2907	2858	1621	1379	1209
w tym nauczyciele	583	577	538	498	353	370	389	442	342	252	205	163
Wypożyczenia książek (k)	2136	2513	2614	2713	2090	2629	1960	1884	1333	1163	1212	964
Wypożyczenia czasopism (cz)	6229	4762	6541	7326	4684	6914	4500	3561	2237	2094	2557	2322
Razem (k+cz)	8365	7275	9155	10039	6774	9543	6460	5445	3570	3257	3769	3286
Inne	-	-	95	157	181	157	93	127	81	34	32	31
Internet	-	-	418	2414	1766	1781	1529	1045	1091	200	55	177
Czytelnia												
Wypożyczenia książek przez nauczycieli	b.d.	b.d.	384	303	270	182	234	167	127	112	151	126
Wypożyczenia czasopism przez nauczycieli	b.d.	b.d.	3145	3059	1816	1519	1744	1333	790	656	602	391
Razem (k+cz)	b.d.	b.d.	3529	3362	2086	1601	1978	1500	917	768	753	517
Inne	-	-	30	53	46	27	34	39	19	9	12	10
Internet	-	-	12	59	26	31	34	11	4	1	2	4

Źródło: roczne zestawienia statystyczne czytelni

USŁUGI INFORMACYJNE

Do 2003 r. w holu budynku biblioteka użytkowała dwie gabloty, w których prezentowała nowości książkowe: w jednej – pedagogiczne, w drugiej – inne. Na życzenie czytelników były im wypożyczane. W wyniku remontu gabloty zostały zlikwidowane.

Na korytarzu prowadzącym do biblioteki od 2005 r. znajduje się 5 gablot zainstalowanych przez różne wydawnictwa. Tam właśnie są eksponowane ich publikacje. Od paru lat zmalało zainteresowanie tego rodzaju promocją, jedynie w dwu gablotach są rzadko zmieniane wystawki a w pozostałych od dwu lub trzech lat są prezentowane ciągle te same książki.

Latem 2009 r. J. Kruszka wykonała wystawę fotograficzną z okazji 15-lecia konkursu „Góra i Ziemia Górowska – Moja Mała Ojczyzna”, którą można było oglądać w holu PCDN i PPP. W 2010 r. J. Kruszka wykonała dwie wystawki fotograficzne – z okazji trzydziestolecia powstania „Solidarności” i z okazji dziesięciolecia PCDNiPPP, które były umieszczone na tablicy w czytelni. Wcześniej były tam wywieszane regulaminy, widokówki dodawane do „Gazety Wrocławskiej” i inne tego typu materiały.

PCDN i PPP otrzymywało – w pierwszych latach reformy szkolnej – od różnych wydawnictw oświatowych publikacje, które były w różny sposób popularyzowane wśród nauczycieli. W magazynie literatury pięknej znajdował się regał

z podręcznikami, zeszytami ćwiczeń i opracowaniami metodycznymi wydawnictw takich jak WSiP, „MAC Edukacja” i „Demart” i inne, z którymi czytelnicy mogą się zapoznać. W czytelni były udostępniane w podobny sposób książki takich wydawnictw jak „Arka”, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, „MAC Edukacja”, OPERON, WSiP, „Bea-Bleja”, „Demart”, „Juka”, „Nowa Era”, Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, Oficyna Wydawnicza PAZDRO i Rożak.

Od lutego 2001 r. w witrynie internetowej PCDN funkcjonowały strony poświęcone Bibliotece Pedagogicznej. Tekst i zdjęcia dostarczył M. Żłobiński, wykonał strony i je opublikował w internecie Jacek Figiel. W 2004 r. powstała nowa strona internetowa biblioteki. Utworzyły ją E. Walczak i J. Kruszka; z poprzedniej strony pozostała tylko część poświęcona historii biblioteki. Od 2009 r. na stronie głównej znajduje się łącze do katalogu internetowego zawierającego rekordy górowskiej biblioteki.

USŁUGI INFORMACYJNE I LEKCJE BIBLIOTECZNE 1999-2010

Rok	Udzielone informacje	Wystawki	Wykazy nowości	Lekcje biblioteczne	
				Lekcje ogółem	w tym w ramach reorientacji
1999	4271	7	3	21	-
2000	2796	9	4	-	-
2001	3 085	5	2	55	-
2002	4 687	8	1	39	22
2003	4 170	7	2	38	37
2004	6 407	6	3	74	25
2005	5 611	8	3	31	12
2006	5936	3	1	25	25
2007	5217	3	2	45	42
2008	4746	3	2	20	18
2009	3086	0+1	-	24	24
2010	2595	0+2	-	37	31

Źródło: sprawozdania opisowe za poszczególne lata

Od 1985 r. biblioteka informowała placówki oświatowe o nowościach pedagogicznych za pomocą „Wykazu Nowości Pedagogicznych”. Do 2001 r. osobą odpowiedzialną za jego redagowanie był M. Żłobiński, od 2002 r. – E. Walczak.

Od 2001 r. do wytwarzania „Wykazu Nowości Pedagogicznych” zaczęto wykorzystywać drukarkę laserową drukującą w kolorze, co w znaczny sposób podniosło wygląd estetyczny tego pisma.

Od 2009 r. zaprzestaliśmy wydawania „Wykazu Nowości Pedagogicznych”. Ostatni numer, czyli 116, obejmował okres lipiec - grudzień 2008 r. Książki są bowiem wprowadzane do „Alepha” znacznie szybciej niż publikowaliśmy „Wykaz”, więc jego tworzenie uznaliśmy za bezcelowe. Dodatkowym uzasadnieniem była niewielka liczba kupowanych książek i nieregularność zakupów.

Z okazji pięćdziesięciolecia biblioteki ukazał się wywiad z Zofią Stepan „50 lat Biblioteki Pedagogicznej”, który przeprowadził Mirosław Żłobiński („Przegląd Górowski” 2001 nr 4 s. 3, il.). Ten ostatni opublikował na łamach „Górowskich Zeszytów Oświatowych” artykuły: „Biblioteka Pedagogiczna w latach 1951-1975” (2001 nr 1 s. 97-103, tab.; nr 2 s. 89-96, tab.), „Biblioteka Pedagogiczna w latach 1976-2001” (2002 nr 7 s. 71-78, tab.; 2003 nr 11 s. 131-141, tab.). „Biblioteka Pedagogiczna w latach 2001- 2005” (2006 nr 28 s. 107-129, tab.).

WSPÓLPRACA ZE ŚRODOWISKIEM

W roku szkolnym 2000/2001 pracownicy prowadzili lekcje z uczniami LO w Górze:

- edukacja czytelnicza i medialna (8 spotkań po dwie godziny lekcyjne) – Zofia Stepan;

- „Tworzenie bibliografii lokalnej jako forma edukacji regionalnej (9 spotkań po 2 godziny lekcyjne) – Mirosław Żłobiński;

Lecje prowadzono z wykorzystaniem zasobów biblioteki i jej warsztatu informacyjno-bibliograficznego. Wykonano następujące prace: opracowano koncepcję zajęć, scenariusze, różne materiały dydaktyczne, zajęcia przeprowadzono z wykorzystaniem różnych form i metod pracy (m. in. aktywizujących), na koniec przeprowadzono ewaluację zajęć. Uczniowie pozytywnie ocenili te lekcje.

W roku szkolnym 2001/2002 były również prowadzone zajęcia z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej (moduł biblioteczny) z uczniami klasy II d LO – 2 godziny miesięcznie. W tym celu został sporządzony program, którego głównym celem było przygotowanie uczniów do samokształcenia poprzez poszukiwanie i opracowywanie informacji pochodzących z różnych źródeł. Część tematów zawartych w tym programie była realizowana w pracowni informatycznej wyposażonej w projektor komputerowy. Tymi tematami były: katalogi kartkowe i elektroniczne, ćwiczenia w sporządzaniu opisów bibliograficznych i tworzenie zestawienia bibliograficznego. Uczniowie wykonywali ćwiczenia indywidualnie, a efekty ich pracy były wyświetlane na ekranie przy pomocy projektora komputerowego i omawiane. Przy niektórych ćwiczeniach w sieci umieszczono podpowiedzi, np. definicja opisu bibliograficznego, bibliografii, zasięgu i zakresu bibliografii, itp., z których każdy uczestnik mógł skorzystać w razie potrzeby.

Podsumowaniem zajęć prowadzonych wg tego programu było sporządzenie przez uczniów (indywidualnie) zestawienia bibliograficznego na zadany temat. W czasie ostatniej lekcji była przeprowadzona ewaluacja, podczas której uczniowie dokonali oceny zajęć, m.in. wskazując ich zalety i wady. Te spostrzeżenia posłużyły na przyszłość do skorygowania programu i sposobu prowadzenia lekcji. Zakończenie tego cyklu zajęć odbyło się w czerwcu 2002 r.

Prowadzenie tych zajęć było możliwe dzięki zaangażowaniu Lucyny Wilkiewicz, nauczycielki języka polskiego w LO w Górze.

Na początku roku szkolnego 2004/2005 przeprowadzono cykl lekcji z klasami maturalnymi z LO i Zespołu Szkół przygotowującymi się do nowej matury (nauczycielki L. Wilkiewicz, J. Jabłońska-Panek i T. Witkowska). Po 12 lekcji przeprowadziły J. Kruszka i E. Walczak

Na końcu roku szkolnego 2003/2004 odbył się cykl lekcji z edukacji czytelniczej i medialnej w klasach Ic i Ie LO (nauczycielka Lucyna Wilkiewicz). 12 lekcji przeprowadziła J. Kruszka (wybrane tematy: „Katalogi kartkowe biblioteki pedagogicznej”, „Wyszukiwanie informacji na określony temat”); 10 - E. Walczak (wybrane tematy: „Katalogi biblioteczne on-line”, „Tworzenie bibliografii załącznikowej”) i 2 - M. Żłobiński.

7 lutego 2005 r. odbyły się zajęcia dla maturzystów przygotowujące ich do nowej matury: Ewa Walczak „Elektroniczne bazy danych. Komputerowe bazy danych Biblioteki Narodowej i Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej (2 lekcje) i Julita Kruszka „Opis bibliograficzny. Katalogi biblioteczne” (2 lekcje).

Na początku roku szkolnego 2005/2006 przeprowadzono cykl lekcji z klasami maturalnymi z LO i Zespołu Szkół (Technikum Ekonomiczne i Liceum Profilowane) przygotowującymi się do nowej matury (nauczycielka T. Witkowska). 6 lekcji przeprowadziła E. Walczak (w pracowni komputerowej – elektroniczne bazy danych) i 6 lekcji. M. Żłobiński (w czytelniku biblioteki – opis bibliograficzny i bibliografia załącznikowa).

W 2009 r. M. Żłobiński wygłosił prelekcję „Pocztówkowy zawrót głowy” dla członków Górowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, zilustrowaną prezentacją multimedialną (jesień 2009 r.) i dla członków Środowiskowego Hufca Pracy w Górze, również zilustrowaną prezentacją multimedialną (16 grudnia 2009 r.).

W 2010 r. M. Żłobiński przeprowadził lekcje:

- „Pocztówkowy zawrót głowy” w SP nr 1 w Górze;
- „Historia Góry w skrócie” dla uczniów klasy II ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Górze, zilustrowana prezentacją multimedialną, na zajęcia złożył się wykład ilustrowany prezentacją multimedialną, pokaz książek dotyczących historii Góry i konkurs wiedzy o Górze, na pamiątkę wszyscy dostali foldery wydane przez starostwo (17 lutego 2010 r.).
- dwukrotnie z członkami ŚHP o tematyce historycznej (19 marca 2010 r. - historia straży pożarnej, 23 kwietnia 2010 r. osadnictwo na Ziemi Górowskiej w latach 40.);
- „Historia Góry i okolicznych miejscowości” z uczniami klas V i IV, zilustrowana prezentacją multimedialną, podsumowaniem zajęć był minikonkurs wiedzy o przeszłości, w której nagrodami były foldery wydane przez starostwo (26 marca 2010 r.);
- „Historia Góry i okolicznych miejscowości w skrócie” z klasą szóstą ze Szkoły Podstawowej w Glince, zilustrowana prezentacją multimedialną (30 marca 2010 r.).

Połączenie PCDN z PPP w 2002 r. było związane z tworzeniem centrum informacji zawodowej²⁵⁹, które będzie realizować działania związane z preorientacją zawodową oraz wspomagać młodzież w wyborze kierunków dalszego kształcenia.

W roku szkolnym 2002/2003 w każdą środę, poczynając od 30 października, były organizowane zajęcia dla uczniów klas III gimnazjów z zakresu poradnictwa zawodowego. Zakończyły się one 2 kwietnia.

E. Walczak prowadziła lekcje na temat „Wyszukiwanie wiadomości na temat wybranych profesji w informatorach różnego typu i tworzenie ulotki zawodoznawczej”; M. Żłobiński – na temat „Biblioteka pedagogiczna jako źródło informacji ze szczególnym uwzględnieniem informacji zawodoznawczej”; J. Kruszka (od 2004 r.) – na temat „Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego – typy szkół”. Opracowała na potrzeby zajęć ulotkę „ABC Gimnazjalisty” zawierającą informacje o rekrutacji do szkół i typach szkół. Ulotka była rozdawana uczniom podczas zajęć.

Oprócz nauczycieli-bibliotekarzy zajęcia prowadzili pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz doradca metodyczny.

Podobnie było w latach następnych. Wszystkie klasy trzecie gminazjalne z terenu powiatu górskiego brały udział w preorientacji zawodowej w PCDN i PPP. W roku szkolnym 2002/2003 w tych zajęciach wzięło udział 569 gimnazjalistów, w 2003/2004 – 310, w 2004/2005 – ok. 500, w 2005/2006 – 298, 2006/2007 - 620, 2007/2008 – 456, w 2008/2009 – 407, w 2009/2010 – 395, w 2010/2011 – 426.

Wszystkie zajęcia były dokumentowane zdjęciami, które umieszczano na stronie PCDN.

Od wiosny 2001 r. Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli a następnie Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego wydawało czasopismo „Górowskie Zeszyty Oświatowe”.²⁶⁰ Poruszało szeroko rozumianą problematykę oświatową dotyczącą terenu powiatu górskiego oraz miało pomagać nauczycielom w awansie zawodowym, dając im możliwość publicznego przedstawiania swych dokonań. Było też wykorzystywane do popularyzowania nowości książkowych Biblioteki Pedagogicznej. Pismo to otrzymywały nieodpłatnie wszystkie placówki oświatowe w powiecie, ośrodki metodyczne na Dolnym Śląsku oraz kilka instytucji spoza jego terenu.

Mimo że redakcja składała się z kilku osób, co widać w stopce redakcyjnej, większość pracy wykonywał Mirosław Żłobiński – redaktor naczelny przy pomocy pracowników biblioteki. Średnio każdy zeszyt liczył około 100 stron formatu A4, w przypadku numerów łączonych jeszcze więcej. W sumie ogłoszono 32 numery (24 zeszyty). Redagowanie i powielanie odbywało się w godzinach pracy biblioteki.

Początkowo „Górowskie Zeszyty Oświatowe” trafiały do czytelników co dwa miesiące, a jak spadło zainteresowanie nauczycieli zamieszczaniem artykułów na jego

²⁵⁹ Więcej na ten temat w publikacji „Działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze w latach 2000-2010” (Góra 2010) s. 87-90, il.

²⁶⁰ Więcej na ten temat w publikacji „Działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze w latach 2000-2010” (Góra 2010) na s. 74-75.

łamach, ukazywały się coraz rzadziej, w 2007 wydano tylko jeden numer, potem nastąpiła przerwa i w 2010 r. znowu ogłoszono jeden numer.

W 2003 r. z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Górowskiej powstało pismo „Kwartalnik Górowski”.²⁶¹ Jest poświęcone przeszłości bliższej (polskiej) i dalszej (niemieckiej) powiatu górowskiego i ma charakter popularno-naukowy. Wydają go razem - TMZG oraz PCDN i PPP. Redakcję tworzyły lub tworzą: Zofia Hanulak, Elżbieta Maćkowska, Grażyna Onichimowska (do nru 21), Julita Kruszka (od nru 13), Ewa Walczak i Mirosław Żłobiński. Jest przekazywany nieodpłatnie do placówek oświatowych powiatu górowskiego oraz licznego grona zainteresowanych przeszłością powiatu górowskiego.

Dotychczas ukazały się 33 numery, każdy formatu A5 i objętości ok. 40 stron. Ze względu na zainteresowanie czytelnicze nakład rósł: od początkowych 100 egzemplarzy do obecnych 150. Każdy zeszyt jest ozdobiony grafiką związaną z Ziemią Górowską. Redagowanie, powielanie, częściowo kolportaż i pisanie artykułów spoczywa na barkach nauczycieli-bibliotekarzy.

²⁶¹ Więcej na ten temat w publikacji „Działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze w latach 2000-2010” (Góra 2010) na s. 76-79.

ANEKS

**PRACOWNICY BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ W GÓRZE
w latach 1951-2010**

Aścik Zofia	1 IV 1967 – 31 X 1973	
Błyga Janina	1 IX 1963 – 31 VIII 1965	
Bodnar Maria	1 IV – 31 XII 2005	
Czerwiński Antoni	1 IX 1954 – 30 X 1965	kierownik
Dobrowolski Anatol	1 XI 1951 – 31 III 1953	kierownik
Frask Maria	1 XII 1976 – 13 IX 1987	pracownik obsługi
Ginc Bożena	1 VII 1991 – nadal	pracownik obsługi
Hareźga Eugeniusz	1 IX 1966 – 31 VIII 1968	kierownik
Hryniewicz (Borowiecka) Anna	1 IX 1973 – 31 VIII 1984	
Hryniewicz Jan	1 IX 1971 – 31 VIII 1972	kierownik
Jankowiak Czesława	16 X 1973 – 31 III 1975	pracownik obsługi
Kaiser Mirosława	16 II 1965 r. – 31 VIII 1965 1 XI 1973 – 31 VIII 1976	
Kołodziej Ryszard	1 IV 1993 – nadal	pracownik obsługi
Korcowska (Zabłocka) Czesława	1 X 1983 – 31 I 1984	
Kordek Wojciech	1 II 1973 – 31 VIII 1973	
Kosmulski Bogdan	1 IX 1968 – 31 VIII 1971	kierownik
Kula Krystyna	1 XII – 31 XII 1977	
Kruszka Julita	16 VII 2001 – nadal	
Kubiak Henryk	1 IV 1953 – 31 VIII 1954	kierownik
Kucharski Ryszard	1 II 1966 – 31 VIII 1966	kierownik
	1 IX 1971 – 31 VIII 1988	
	1 IX 1972 – 31 VIII 1985	kierownik
Kussa Justyna	1 IX 1983 – 12 II 1984	
Nowicka Danuta	15 II 1982 – 31 VIII 1982	
Puzanow Barbara	16 XI 1974 – 30 VI 1975	
Rokicka Ewa	1 IX 1984 – 31 VIII 1988	
Sarek Elżbieta	1 IX 1985 – 31 VII 2000	
Stepan Zofia	1 X 1978 – 31 VIII 2001	
	1 IX 1985 – 31 XII 2000	kierownik
	1 VI 2001 – 31 VIII 2001	zastępca dyrektora PCDN
Szymczak Elżbieta	1 X 1982 – 31 VIII 1995	
Świerż Barbara	1 IX 1976 – 31 VIII 1983	
Walczak Ewa	1 IX 2001 – nadal	
Wojtaś Teresa	1987 – 1991	pracownik obsługi
Zarzecka Zofia	1 XI 1965 – 31 I 1966	kierownik
Zazula Bogusława	1 I 1978 – 30 VI 1978	
Żogał Włodzimierz	1 X 1972 – 31 VIII 1973	
Żłobiński Mirosław	1 IX 1988 – nadal	
	1 IX 2001- 30 IV 2005	zastępca dyrektora PCDN
	1 V 2005 – nadal	kierownik BP
Żuczkowska Magdalena	1 IX 1987 – 31 XII 1990	
Żurak Barbara	1 IV 1975 – 30 XI 1976	pracownik obsługi

INNI PRACOWNICY BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ W GÓRZE

Aneta Eckhardt	1996-1997	stażystka
Marcin Herczyński	?	stażysta
Tomasz Klich	16 X – 31 XII 2000	stażysta
Marzena Baryliszyn	1 VII – 30 XI 2001	stażystka
Kinga Prałat	2 IX – 30 X 2002	stażystka
Władysława Kulesza	9 I – 30 VI 2003	pracownik interwencyjny
Daniel Cieślik	9 I – 30 VI 2003	pracownik interwencyjny
Cezary Jurga	1-30 VI 2003	
Damian Starościc	1 VII – 30 IX 2003	stażysta
Krzysztof Mankiewicz	1 VII – 30 IX 2003	stażysta
Magdalena Stupak	1 VII – 30 XI 2003	stażystka
Magdalena Pawlak	18 IV – 31 XII 2006	stażystka
Katarzyna Klaczkowska	1 – 21 IX 2006	stażystka
Agnieszka Kamińska	22 IX – 30 XI 2006	stażystka
Elżbieta Kowalska	3 IV – 30 IX 2006 1 XII 2006 – 28 II 2007	przygotowanie zawodowe pracownik interwencyjny
Michał Kaźmirski	23 IV – 30 XI 2006	stażysta
Katarzyna Milkiewicz	1 X 2006 – 10 IV 2007	stażystka
Maciej Machowiak	1 VIII 2007 – 31 III 2008	stażysta
Anna Turowska	17 IX 2007 – 16 V 2008	stażystka
Małgorzata Kisielewicz	1 VI – 30 X 2008	przygotowanie zawodowe
Wojciech Bieda	9 II – 8 X 2009	stażysta
Natalia Katan	1 IX – 30 IV 2010 4 V – 31 VII 2010	stażystka pomoc administracyjna
Grażyna Popowicz	15 III – 14 XI 2010	stażystka
Marta Krzyżosiak	13 IX 2010 – 12 V 2011	stażystka

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA W LATACH 1960-1962

Miesiąc	1960		1961		1962	
	Liczba odwiedzin	Liczba wypożyczonych tomów	Liczba odwiedzin	Liczba wypożyczonych tomów	Liczba Odwiedzin	Liczba wypożyczonych tomów
Styczeń	81	134	97	154	88	198
Luty	46	73	99	168	124	206
Marzec	94	153	98	177	136	216
Kwiecień	98	173	86	149	95	206
Maj	80	118	89	144	93	172
Czerwiec	69	98	73	115	69	143
Lipiec	17	39	33	66	88	16
Sierpień	30	65	32	75	124	151
Wrzesień	99	203	93	183	136	204
Październik	125	209	104	209	126	272
Listopad	100	148	113	320	108	202
Grudzień	108	175	92	173	75	127

Źródło

Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 21 IV 1961 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 4 V 1962 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

Sprawozdanie z podróży służbowej do Góry Śl. dnia 6 V 1963 r. odbytej przez mgr Edwarda Renieckiego instruktora terenowego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu (w posiadaniu DBW we Wrocławiu).

ODWIEDZINY I WYPOŻYCZENIA W 1994, 2001 I 2010

Miesiąc	1994		2001		2010	
	Liczba odwiedzin	Liczba wypożyczonych tomów	Liczba odwiedzin	Liczba wypożyczonych tomów	Liczba odwiedzin	Liczba wypożyczonych tomów
Styczeń	635	1608	478	1249	283	686
Luty	650	1441	463	939	242	546
Marzec	732	1324	544	1105	303	602
Kwiecień	646	1140	382	704	252	505
Maj	700	1096	401	747	233	352
Czerwiec	567	787	341	570	172	231
Lipiec	324	712	236	397	119	151
Sierpień	293	670	126	272	66	121
Wrzesień	678	1398	315	633	136	272
Październik	798	1702	599	1513	208	475
Listopad	734	1326	483	957	243	479
Grudzień	587	899	372	786	197	325

Źródło: dokumentacja wypożyczalni

**WYKAZ ZAPRENUMEROWANYCH PRZEZ PEDAGOGICZNĄ BIBLIOTEKĘ POWIATOWĄ
W GÓRZE CZASOPISM NA ROK 1962**

1. Argumenty
2. Bibliografia Zawartości
Czasopism
3. Bibliotekarz
4. Biologia w Szkole
5. Chemia w Szkole
6. Chowanna
7. Fizyka w Szkole
8. Dokumentacja Prasowa
9. Geografia w Szkole
10. Głos Nauczycielski
11. Horyzonty Techniki
12. Język Polski
13. Język Rosyjski
14. Języki Obce w Szkole
15. Klasy Łączone
16. Kraj Rad
17. Kultura i Społeczeństwo
18. Kwartalnik Historyczny
19. Kwartalnik Pedagogiczny
20. Matematyka
21. Mówią Wieki
22. Nowa Szkoła
23. Nowe Drogi
24. Nowe Książki
25. Odra
26. Oświata Dorosłych
27. Polityka
28. Polonistyka
29. Poradnik Bibliotekarza
30. Poznaj Swój Kraj
31. Poznaj Świat
32. Problemy
33. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze
34. Przegląd Biblioteczny
35. Przegląd Historyczno-Oświatowy
36. Przegląd Kulturalny
37. Przewodnik Bibliograficzny
38. Przyjaciół Dziecka
39. Psychologia Wychowawcza
40. Rodzina i Szkoła
41. Ruch Pedagogiczny
42. Sprawy Międzynarodowe
43. Szkoła Zawodowa
44. Śląski Kwartalnik Historyczny
Sobótka
45. Śpiew w Szkole
46. Wiadomości Historyczne
47. Wiedza i Życie
48. Współczesność
49. Wychowanie
50. Wychowanie Fizyczne i Higiena
Szkolna
51. Wychowanie Techniczne
w Szkole
52. Wychowanie w Przedszkolu
53. Z Otchłani Wieków
54. Życie Szkoły

**WYKAZ TYTUŁÓW CZASOPISM PRENUMEROWANYCH PRZEZ PEDAGOGICZNĄ
BIBLIOTEKĘ WOJEWÓDZKĄ W LESZNIE – FILIA W GÓRZE W ROKU 1975**

1. Argumenty 2. Bibliografia Zawartości
Czasopism 3. Bibliotekarz 4. Biologia w Szkole 5. Biologia w Szkole
(wyd. rosyjskie) 6. Biuletyn KOS Katowickiego 7. Biuletyn Polonistyczny 8. Chemia w Szkole 9. Chemia w Szkole
(wyd. rosyjskie) 10. Chowanna 11. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną 12. Czasopismo Geograficzne 13. Człowiek i Światopogląd 14. Dziennik Ustaw PRL 15. Dydaktyka Szkoły Wyższej 16. Dziennik Urzędowy Minister-stwa
Oświaty i Wychowania 17. Fizyka w Szkole (wyd. rosyjskie) 18. Fizyka w Szkole 19. Forum 20. Gazeta Zachodnia
(do 30 czerwca Gazeta
Robotnicza) 21. Geografia w Szkole 22. Geografija w Szkole
(wyd. rosyjskie) 23. Głos Nauczycielski 24. Harcerstwo 25. Ideologia i Polityka 26. Inostrannyje Jazyki v Szkole
(wyd. rosyjskie) 27. Język Polski 28. Język Rosyjski 29. Języki Obce w Szkole 30. Kultura 31. Kultura i Społeczeństwo 32. Kultura i Życie 33. Kwartalnik Historii Nauki
i Techniki | <ol style="list-style-type: none"> 34. Kwartalnik Historii Kultury
Materialnej 35. Kwartalnik Historyczny 36. Kwartalnik Neofilologiczny 37. Kwartalnik Pedagogiczny 38. Literatura 39. Literatura Ludowa 40. Literatura na Świecie 41. Literatura Radziecka 42. Litieratura v Szkole
(wyd. rosyjskie) 43. Matematyka 44. Matiematika v Szkole
(wyd. rosyjskie) 45. Miesięcznik Literacki 46. Mówią Wieki 47. Nauka Polska 48. Nowa Szkoła 49. Nowe Drogi 50. Nowe Książki 51. Odra 52. Oświata Dorosłych 53. Oświata i Wychowanie 54. Pamiętnik Literacki 55. Pamiętnik Teatralny 56. Państwo i Prawo 57. Piedadogika i Psychologia
(wyd. rosyjskie) 58. Polityka 59. Polonistyka 60. Poradnik Bibliotekarza 61. Poradnik Językowy 62. Postępy Biochemii 63. Postępy Fizyki 64. Poznaj Swój Kraj 65. Poznaj Świat 66. Prace Polonistyczne 67. Prawo i Życie 68. Problemy 69. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze 70. Problemy Rodziny 71. Przegląd Biblioteczny |
|---|---|

72. Przegląd Geograficzny
73. Przegląd Historyczno-Oświatowy
74. Przegląd Historyczny
75. Przegląd Humanistyczny
76. Przegląd Księgarski
i Wydawniczy
77. Przegląd Oświatowo-
Wychowawczy
78. Przegląd Psychologiczny
79. Przegląd Socjologiczny
80. Przewodnik Bibliograficzny
81. Przyjaciel Dziecka
82. Psychologia Wychowawcza
83. Radio w Szkole – Klasy I-IV
84. Radio w Szkole – Klasy V-VIII
85. Radio w Szkole dla LO
86. Rodzina i Szkoła
87. Ruch Literacki
88. Ruch Pedagogiczny
89. Russkij Jazyk v Szkole
(wyd. rosyjskie)
90. Sovietskaja Pedagogika
(wyd. rosyjskie)
91. Sprawy Międzynarodowe
92. Studia Filozoficzne
93. Studia Historyczne
94. Studia Psychologiczne
95. Studia Socjologiczne
96. Szkoła Specjalna
97. Szkoła Zawodowa
98. Śląski Kwartalnik Historyczny
Sobótka
99. Teksty
100. Trybuna Ludu
101. Twórczość
102. Tygodnik Kulturalny
103. Wiadomości Botaniczne
104. Wiadomości Chemiczne
105. Wiadomości Historyczne
106. Wiedza i Życie
107. Wychowanie Fizyczne i Higiena
Szkolna
108. Wychowanie Fizyczne i Sport
109. Wychowanie Muzyczne
w Szkole
110. Wychowanie Obywatelskie
111. Wychowanie Techniczne
w Szkole
112. Wychowanie w Przedszkolu
113. Z Pola Walki
114. Zagadnienia Rodzajów
Literackich
115. Zagadnienia Naukoznawstwa
116. Zagadnienia Wychowawcze
a Zdrowie Psychiczne
117. Zapowiedzi Wydawnicze
118. Zbiorcza Szkoła Gminna
119. Zeszyty Teoretyczno-Polityczne
120. Życie Literackie
121. Życie Partii
122. Życie Szkoły
123. Życie Szkoły Wyższej

**WYKAZ CZASOPISM PRENUMEROWANYCH PRZEZ PED. BIBL. WOJ.
– FILIA W GÓRZE W 1989 ROKU**

1. Aura	36. Kwartalnik Pedagogiczny
2. Bajtek	37. Kwiaty
3. Bibliografia Zawartości
Czasopism
(wyd.dwustr. +indeks)	38. Literatura
4. Bibliotekarz	39. Literatura na Świecie
5. Biologia w Szkole	40. Literatura Radziecka
(czasopismo radzieckie)
6. Chemia w Szkole	41. Magazyn Rodzinny
7. Chowanna	42. Matematyka
8. Dialog	43. Miesięcznik Literacki
9. Dom	44. Monitor Polski
10. Dziennik Urzędowy
Ministerstwa Edukacji
Narodowej	45. Mówią Wieki
11. Dziennik Urzędowy
Ministerstwa Kultury i Sztuki	46. Nowa Szkoła
12. Dziennik Urzędowy
Ministerstwa Pracy i Polityki
Socjalnej	47. Nowe Drogi
13. Dziennik Ustaw PRL	48. Nowe Książki
14. Edukacja. Studia. Badania.
Innowacje	49. Odra
15. Fantastyka	50. Oświata Dorosłych
16. Filmowy Serwis Filmowy	51. Oświata i Wychowanie
17. Fizyka w Szkole	52. Pamiętnik Literacki
18. Forum	53. Panorama Leszczyńska
19. Gazeta Robotnicza	54. Państwo i Prawo
20. Gazeta Poznańska	55. Plastyka w Szkole
21. Geografia w Szkole	56. Poezja
22. Głos Nauczycielski	57. Polityka
23. Gospodarstwo Domowe	58. Polonistyka
24. Harcerstwo	59. Poradnik Bibliotekarza
25. Język Polski	60. Poradnik Językowy
26. Język Rosyjski	61. Poznaj Swój Kraj
27. Języki Obce w Szkole	62. Poznaj Świat
28. Kartkowy Katalog Nowości	63. Prawo i Życie
29. Kobieta i Życie	64. Problemy
30. Komputer	65. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze
31. Kontynenty	66. Problemy Oświaty na Wsi
32. Kronika Dokumentacja Prasowa	67. Problemy Rodziny
33. Kronika Wielkopolski	68. Przegląd Biblioteczny
34. Kultura	69. Przegląd Historyczno-
Oświatowy
35. Kultura Fizyczna	70. Przegląd Oświatowo-
Wychowawczy
	71. Przegląd Psychologiczny
	72. Przegląd Techniczny
	73. Przegląd Tygodniowy
	74. Przekrój

75.	Przewodnik Bibliograficzny
(wyd. dwustr. + indeks)	94.	Trybuna Ludu
76.	Przyjaciel Dziecka	95.	Twoje Dziecko
77.	Przyjaciel Ludu	96.	Twórczość
78.	Przyjaciółka	97.	Tygodnik Kulturalny
79.	Przysposobienie Obronne
w Szkole	98.	Tygodnik Powszechny
80.	Psychologia Wychowawcza	99.	Uroda
81.	Rodzina i Szkoła	100.	Wiadomości Historyczne
82.	Ruch Pedagogiczny	101.	Wychowanie Fizyczne
i Higiena Szkolna
83.	Russkij Jazyk w Szkole
(czasopismo radzieckie)	102.	Wychowanie Muzyczne
w Szkole
84.	Sowietskaja Piedadogika
(czasopismo radzieckie)	103.	Wychowanie Obywatelskie
85.	Sowietskij Sojuz
(czasopismo radzieckie)	104.	Wychowanie Techniczne
w Szkole
86.	Sprawy Międzynarodowe	105.	Wychowanie w Przedszkolu
87.	Studia Nauk Politycznych	106.	Zagadnienia Wychowawcze
a Zdrowie Psychiczne
88.	Studia Socjologiczne	107.	Zapowiedzi Wydawnicze
89.	Szkoła Specjalna	108.	Zrób Sam
90.	Szkoła Zawodowa	109.	Życie Gospodarcze
91.	Świat Książki	110.	Życie Literackie
92.	Świat Mody	111.	Życie Partii
93.	Teatr	112.	Życie Szkoły

**WYKAZ CZASOPISM PRENUMEROWANYCH PRZEZ BIBLIOTEKĘ PEDAGOGICZNĄ
W GÓRZE ŚL. W 1992 ROKU**

1. ABC	38. Panorama Leszczyńska
2. Aura	39. Plastyka i Wychowanie
3. Bibliografia Zawartości
Czasopism	40. Polonistyka
4. Biblioteka w Szkole	41. Poradnik Bibliotekarza
5. Bibliotekarz	42. Poradnik Językowy
6. Biologia w Szkole	43. Poznaj Kraj
7. Chemia w Szkole	44. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze
8. Dialog	45. Problemy Rodziny
9. Dziennik Urzędowy MEN	46. Przegląd Biblioteczny
10. Edukacja	47. Przegląd Górowski
11. Edukacja i Dialog	48. Przegląd Historyczno-Oświatowy
12. Filmowy Serwis Filmowy	49. Przegląd Oświatowy
13. Fizyka w Szkole	50. Przegląd Psychologiczny
14. Forum	51. Przewodnik Bibliograficzny
15. Gazeta Wyborcza	52. Przyjaciel Dziecka
16. Geografia w Szkole	53. Przyjaciel Ludu
17. Głos Nauczycielski	54. Przysposobienie Obronne
w Szkole
18. Gospodarstwo Domowe
w Kraju i na Świecie	55. Psychologia Wychowawcza
19. Guliwer	56. Psychoterapia
20. Harcerstwo	57. Ruch Pedagogiczny
21. Język Polski	58. Rzeczpospolita
22. Język Polski w Szkole
dla klas IV-VIII	59. Społeczeństwo Otwarte
23. Język Polski w Szkole Średniej	60. Spotkania
24. Języki Obce w Szkole	61. Szkoła Specjalna
25. Karta	62. Szkoła Zawodowa
26. Komputer w Szkole	63. Twórczość
27. Kronika Wielkopolski	64. Tygodnik Powszechny
28. Kultura Fizyczna	65. Tygodnik Solidarność
29. Kwartalnik Pedagogiczny	66. Wiadomości Historyczne
30. Literatura	67. Wprost
31. Literatura na Świecie	68. Wychowanie Muzyczne
w Szkole
32. Matematyka	69. Wychowanie Techniczne
w Szkole
33. Mówią Wieki	70. Wychowanie w Przedszkolu
34. Nauczanie Początkowe	71. Zeszyty Historyczne
35. Nowa Szkoła	72. Życie Szkoły
36. Nowe Książki	
37. Pamiętnik Literacki	

PRENUMERATA CZASOPISM NA 1998

1. ABC 2. Aura 3. Bibliografia Zawartości
Czasopism 4. Biblioteka w Szkole 5. Bibliotekarz 6. Biologia w Szkole 7. Business Week / Polska 8. Chemia w Szkole 9. Dialog 10. Dyrektor Szkoły 11. Dziennik Urzędowy MEN 12. Edukacja. Studia. Badania 13. Edukacja i Dialog 14. Ekodom w Kraju i na Świecie 15. Enter 16. Film 17. Fizyka w Szkole 18. Gazeta Górska 19. Geografia w Szkole 20. Głos Nauczycielski 21. Głos Wielkopolski 22. Guliwer 23. Harcerstwo 24. Język Polski 25. Język Polski w Szkole
dla klas IV-VIII 26. Język Polski w Szkole Średniej 27. Języki Obce w Szkole 28. Kwartalnik Pedagogiczny 29. Lider 30. Literatura na Świecie 31. Matematyka 32. Mówią Wieki 33. Najwyższy Czas! 34. Nauczanie Początkowe 35. Nowa Szkoła 36. Nowe Książki 37. Odra 38. Pamiętnik Literacki | <ol style="list-style-type: none"> 39. Panorama Leszczyńska 40. Plastyka i Wychowanie 41. Polityka 42. Polonistyka 43. Poradnik Bibliotekarza 44. Poradnik Językowy 45. Poznaj Swoj Kraj 46. Poznaj Świat 47. Problemy Alkoholizmu 48. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze 49. Problemy Oświaty
i Wychowania 50. Problemy Rodziny 51. Przegląd Biblioteczny 52. Przegląd Górowski 53. Przegląd Psychologiczny 54. Przewodnik Bibliograficzny 55. Przyjaciel Ludu 56. Przysposobienie Obronne 57. Psychologia Wychowawcza 58. Rzeczpospolita 59. Szkoła Specjalna 60. Szkoła Zawodowa 61. Świat Nauki 62. Świat Problemów 63. Tygodnik Solidarność 64. Twórczość 65. Wiadomości Historyczne 66. Wiedza i Życie 67. Wychowanie Fizyczne
i Zdrowotne 68. Wychowanie Muzyczne
w Szkole 69. Wychowanie na co Dzień 70. Wychowanie Techniczne
w Szkole 71. Wychowanie w Przedszkolu 72. Wychowawca 73. Życie Szkoły |
|---|---|

WYKAZ CZASOPISM PRENUMEROWANYCH W ROKU 2001

1. ABC	42. Nowe Książki
2. Arka	43. Nowe w Szkole
3. Aura	44. Odra
4. Biblioteka w Szkole	45. Opieka – Wychowanie
– Terapia
5. Bibliotekarz	46. Pamiętnik Literacki
6. Biologia w Szkole	47. Plastyka i Wychowanie
7. Charaktery	48. Polityka
8. Chemia w Szkole	49. Polonistyka
9. Chip	50. Poradnik Bibliotekarza
10. Chowanna	51. Poradnik Językowy
11. Deutschland	52. Poznaj Swój Kraj
12. Dialog	53. Poznaj Świat
13. Dyrektor Szkoły	54. Problemy Alkoholizmu
14. Dziennik Urzędowy MEN	55. Problemy Narkomanii
– Biuletyn
15. Edukacja	56. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze
16. Edukacja i Dialog	57. Problemy Oświaty
i Wychowania
17. Edukacja Medialna	58. Problemy Rodziny
18. Edukacja Ustawiczna Dorosłych	59. Przegląd Górowski
19. Enter	60. Przegląd Psychologiczny
20. Film	61. Przewodnik Bibliograficzny
21. Fizyka w Szkole	62. Psychologia Wychowawcza
22. Gazeta Górowska	63. Remedium
23. Gazeta Szkolna Dolnośląska	64. Rzeczpospolita
24. Gazeta Wrocławska	65. Serwis Informacyjny
– Narkomania
25. Geografia w Szkole	66. Studia Socjologiczne
26. Głos Nauczycielski	67. Szkoła Specjalna
27. Górowskie Zeszyty Oświatowe	68. Szkoła Zawodowa
28. Język Polski	69. Świat Nauki
29. Język Polski w Szkole
dla klas IV-VIII	70. Świat Problemów
30. Język Polski w Szkole –
Gimnazjum	71. Tygodnik Solidarność
31. Język Polski w Szkole Średniej	72. Warsztaty Polonistyczne
32. Języki Obce w Szkole	73. Wiadomości Historyczne
33. Katecheta	74. Wiedza i Życie
34. Kwartalnik Pedagogiczny	75. Wychowanie Fizyczne
i Zdrowotne
35. Literatura na Świecie	
36. Matematyka	
37. Mówią Wieki	
38. Najwyższy Czas!	
39. Nauczanie Początkowe	
40. Niebieska Linia	
41. Nowa Szkoła	76. Wychowanie Muzyczne

w Szkole	
77. Wychowanie na co Dzień	78. Wych. Techniczne w Szkole
	79. Wychowanie w Przedszkolu
	80. Wychowawca
	81. Życie Szkoły

PRENUMERATA 2010

1. Aura	42. Pamiętnik Literacki
2. Biblioteka w Szkole	43. Panorama Leszczyńska
3. Biblioteka: Szkolne Centrum
Informacji	44. Perspektywy
4. Bibliotekarz	45. Polityka
5. Biologia w Szkole	46. Polityka Społeczna
6. Biuletyn IPN	47. Polonistyka
7. Charaktery	48. Poradnik Bibliotekarza
8. Chemia w Szkole	49. Poradnik Językowy
9. Chip	50. Problemy Opiekuńczo-
Wychowawcze
10. Cogito	51. Problemy Oświaty
i Wychowania
11. Dialog	52. Przegląd Górowski
12. Dyrektor Szkoły	53. Przegląd Psychologiczny
13. Edukacja i Dialog	54. Przekrój
14. Edukacja: studia, badania,
innowacje	55. Psychologia w Szkole
15. Fakty Górowskie	56. Remedium
16. Film	57. Rzeczpospolita
17. Fizyka w Szkole	58. Szkoła Specjalna
18. Gazeta Wrocławska	59. Śląski Kwartalnik Historyczny
Sobótka
19. Geografia w Szkole	60. Świat Nauki
20. Głos Nauczycielski	61. Tygodnik Solidarność
21. Język Polski	62. Wiadomości Historyczne
22. Język Polski dla klas IV-VI	63. Wiedza i Życie
23. Język Polski w Gimnazjum	64. Wspólne Tematy
24. Język Polski w Liceum	65. Wychowanie Fizyczne
i Zdrowotne
25. Języki Obce w Szkole	66. Wychowanie Muzyczne
w Szkole
26. Komputer Świat	67. Wychowanie na Co Dzień
27. Kronika Życia Kulturalnego
Góry	68. Wychowanie w Przedszkolu
28. Kwartalnik Górowski	69. Wychowawca
29. Kwartalnik Pedagogiczny	70. Życie Powiatu
30. Literatura na Świecie	71. Życie Szkoły
31. Matematyka	
32. Mówią Wieki	
33. National Geographic	
34. Nauczanie Początkowe	
35. Niebieska Linia	
36. Notes Wydawniczy	
37. Nowa Szkoła	
38. Nowe Książki	
39. Oblicza Edukacji	
40. Odra	
41. Opieka, Wychowanie, Terapia	

ANTONI CZERWIŃSKI

Do grona osób zasłużonych dla Ziemi Górowskiej zaliczany jest niewątpliwie pan Antoni Czerwiński, znakomity nauczyciel, pedagog wielu pokoleń, od 60 lat nierozdzielnie związany z naszym regionem. A gdyby nie II wojna światowa, jakże inaczej potoczyłyby się Jego losy.

Urodził się 15 grudnia 1914 roku w Miejskiej Górze (powiat Rawicz, woj. poznańskie), w rodzinie robotniczej. Już w Szkole Powszechnej, do której uczęszczał w swej rodzinnej miejscowości, rozpoczął naukę języka niemieckiego i gotyku. Kontynuował ją w 6-letnim Seminarium Nauczycielskim im. St. Staszica w Rawiczu. Po ukończeniu seminarium miał kłopoty ze znalezieniem pracy w szkole, wskutek panującego wysokiego bezrobocia w Polsce. Tak więc przez 3 lata (od 1 września 1934 do 31 sierpnia 1937) pracował jako nauczyciel w prywatnych dworach w Roszkówku i Zbarzewie (woj. poznańskie).

1 września 1937 pan Antoni podjął pracę na Wołyniu, w Tryputni (dzisiejsza Ukraina), powiat Sarny jako nauczyciel w Szkole Powszechnej II stopnia. Tamtejsza szkoła liczyła ponad 200 uczniów (wśród nich było kilkunastu Polaków, reszta tzw. „tutejsi”), lekcje odbywały się w języku polskim. Do szkoły uczęszczały dzieci i młodzież w wieku od 7 do 14 lat. Zetknął się tam z zupełnie innym światem. Inni ludzie, inna kultura, inne obyczaje, inny krajobraz. Warunki bytowe w Tryputni znacznie różniły się od tych panujących na zachodzie. Jednak niepowtarzalny urok

Polesia oczarował pana Antoniego. Z wielką sympatią wspomina mieszkańców tych stron, ich serdeczność, szczerłość, gościnność. Do dziś przechowuje zdjęcia (które sam wykonał), jedyne pamiątki z tamtego okresu. Wszystko inne prze-padło w zawierusze wojennej. Nie przypuszczał, że nie wróci z letnich wakacji 1939 r. do Tryputni.

Zawsze powtarzał i powtarza, że gdyby nie wojna, zostałby tam na stałe, nie miał zamiaru wracać do Wielkopolski. Jednak wybuch II wojny (1 września zastał Go w Miejskiej Górze) pokrzyżował jego plany. Nie udało mu się przedostać przez cały kraj do wschodniej Polski, więc wrócił do rodzinnej miejscowości. We wrześniu 1939 r. zaczął pracować jako nauczyciel we wsi pod Miejską Górką. Jednak już w październiku władze niemieckie nakazały zamknięcie większości polskich szkół, w Białym Kale też. W czerwcu 1940 roku p. Antoni został przydzielony do pracy w Miejskiej Górze na torze kolejowym jako robotnik fizyczny. W lipcu 1940 r. został wywieziony na przymusowe roboty do Ottbergen (Westfalia). Pracował tam również na kolei, przy nasypach kolejowych. Po niecałym roku udało mu się wrócić do kraju, wykorzystując przy tym swoją znajomość języka niemieckiego. W Miejskiej Górze znów dostał nakaz pracy na kolei, ale już jako dyżurny ruchu oraz zwrotniczy.

Po zakończeniu II wojny światowej, musiał jeszcze przez kilka miesięcy pracować na kolei. Pod koniec 1945 roku ukazało się rozporządzenie będące efektem porozumienia zawartego między Ministerstwem Obrony Narodowej a władzą oświatową, w myśl którego nauczyciele pracujący na kolei mieli powrócić do wykonywanego wcześniej zawodu.

Tak więc pan Czerwiński już zimą tego roku na polecenie władz oświatowych w Górze, zajął się organizacją szkoły w Psarach. Nie było to zadanie łatwe, gdyż na Ziemiach Odzyskanych szkolnictwo polskie tworzyło się od podstaw, wieś nie posiadała prądu, nie miała połączeń kolejowych, w okolicach grasowali szabrownicy i żołnierze-niedobitki z Armii Czerwonej i wojsk niemieckich. Dużą pomocą wykazali się mieszkańcy Psar, przesiedleńcy ze Wschodu.

1 stycznia 1946 r. p. Antoni został kierownikiem tej szkoły. Pozostał na tym stanowisku do 31 sierpnia 1950 roku.

Z dniem 1 września 1950 został przeniesiony na własną prośbę do pracy w Szkole Podstawowej w Zaborowicach, gdzie przez 2 lata (do 31 sierpnia 1952) pełnił funkcję kierownika.

W 1952 p. Antoni rozpoczął pracę w Płskach, również na stanowisku kierowniczym. Piastował je do grudnia 1954. Wtedy to Inspektorat Wydziału Oświaty i Kultury zaproponował mu stanowisko kierownika Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych w Górze (PODKO). W związku z objęciem tej posady, p. Antoni wraz z żoną i trójką dzieci przeprowadził się do Góry, gdzie mieszka do dziś.

W 1954 został kierownikiem Biblioteki Pedagogicznej. Funkcję tę sprawował do 1965 roku. Następnie został zatrudniony na stanowisku nauczyciela języka niemieckiego, najpierw w Liceum Ogólnokształcącym w Górze, a po powstaniu Technikum Ekonomicznego, również i w Zespole Szkół Zawodowych. Na emeryturę przeszedł w 1975 roku, choć czynny zawodowo pozostał aż do roku 1990.

Był nauczycielem wyjątkowym, cenionym nie tylko przez władze oświatowe, ale przede wszystkim przez uczniów, którym poświęcił swoje zawodowe życie. Wspominają go z sympatią i szacunkiem, jako człowieka o wielkiej kulturze osobistej, wspaniałego nauczyciela, który potrafił przekazać im swoją wiedzę i zachęcić do nauki. I nadal pozostaje dla nich wielkim autorytetem. W czasie pracy w Liceum Ekonomicznym parokrotnie wygrywał plebiscyt na najbardziej ulubionego profesora szkoły. To wyróżnienie było dla Niego na pewno ważne, podobnie jak liczne nagrody i odznaczenia, które otrzymał od ówczesnych władz oświatowych i państwowych.

Pan Antoni Czerwiński za wybitne zasługi w pracy dydaktycznej i wychowawczej został odznaczony: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Polonia Restituta Odrodzenia Polski; wyróżniony: Złotą Odznaką ZNP, Medalem 40-lecia Polski Ludowej, Odznaką XV-lecia Wyzwolenia Dolnego Śląska, Odznaką Tysiąclecia za działalność społeczną w obchodach tysiąclecia państwa polskiego, tytułem członka honorowego Towarzystwa Miłośników Ziemi Górowskiej, odznaką Zasłużony dla Ziemi Górowskiej.

Otrzymał również liczne dyplomy i pisemne podziękowania jako wyraz najgłębszego uznania, wdzięczności i głębokiego szacunku za wieloletnią działalność dydaktyczno-wychowawczą.

W dziejach naszego regionu pan Czerwiński zasłużył się nie tylko jako organizator powojennego szkolnictwa, a później jako nauczyciel, wychowawca wielu pokoleń. Dzięki doskonałej znajomości języka niemieckiego przybliżył nam historię Ziemi Górowskiej. Zajmował się tłumaczeniem na język polski materiałów i dokumentów związanych z przeszłością regionu. To on jako pierwszy w 1960 r. przetłumaczył „Historię miasta Góry 1300–1900 jako pismo jubileuszowe na pamiątkę nadania praw miejskich miastu Górze w dniu 18 sierpnia 1300 roku przez księcia głogowskiego Henryka III, opublikowana i dedykowana korporacjom miejskim przez dr Ziöleckiego” oraz „Historię miasta Wąsosza i ewangelickiej gminy kościelnej w Wąsoszu”.

Ponadto tłumaczył:

1. Registrum Glogoviense
2. Parafia górowska w czasach średniowiecznych Dr. Jungnitz
3. Obrazy z historii Śląska, przez dr Franciszka Schrollera, radcy rządowego i szkolnego. Dla szkoły i domu. Opole i Lipsk 1899 nakład Jerzego Maske
4. Historia Śląska przez Gustawa Adolfa Stenzel'a, tajnego radcy archiwalnego i profesora Uniwersytetu we Wrocławiu. Wrocław 1853 nakład Józefa Maxa i S-ki
5. Kolonizacja Śląska w czasach przed- i wczesnohistorycznych. Wrocław 1923 wyd. II niezmiennione
6. Altschlesien
7. Ustrój grodów w czasach przedhistorycznych i historycznych Śląska przez Hermana Uhtenwoldta. Nakładem Księgarni Priebatscha we Wrocławiu
8. Książka adresowa śląskich majątków ziemskich – rok 1937 Powiat Góra
9. Góra na przełomie wieków. Opracował i wydał jako przyczynki do śląskiej historii regionalnej Otto Toppel naczelny redaktor w Świdnicy Dodatek: sprawozdanie z uroczystości 600-lecia miasta Góry w dniach 19 i 20 sierpnia 1900. 1901 nakładem L. Heege w Świdnicy

10. Język i kultura germańskich i romańskich narodów. Wydawane przez Wilhelma Horna, Pawła Meissnera, Pawła Merkera, Fritza Neuberta i Fryderyka Ranke'go T. 18 1936 nakładem Księgarni Priebatsch'a we Wrocławiu

11. Cechy miasta Góry przez Hansa Klappera 1936 nakładem Księgarni Priebatsch'a we Wrocławiu

12. Codex Diplomaticus Silesiae

Dziś, ponieważ niedługo skończy 90 lat, ma tylko jedną uczennicę, której udziela korepetycji z języka niemieckiego, mnie, autorkę tego artykułu, gdyż jestem Jego wnuczką. Osobiście cenię Go niezmiernie za inteligencję, takt, kulturę osobistą i posiadaną ogromną wiedzę, której każdy z nas mógłby mu pozazdrościć.

Marta Kaiser

Pierwodruk: „Kwartalnik Górowski” 2004 nr 7 s. XXI-XXIV, il.

BOGDAN KOSMULSKI

(1941-2004)

Do Góry przyjechał z Częstochowy w 1963 roku po uzyskaniu absolutorium z filologii polskiej na Uniwersytecie Śląskim i podjął pracę jako nauczyciel języka polskiego w Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza. Mieliśmy obawy jak sobie poradzi z młodzieżą, ponieważ zewnątrznie był trochę inny. Okazało się jednak, że od pierwszych dni zjednał sobie sympatię młodzieży, braki fizyczne wyrównywał świetnie erudycją, pogodą ducha, niezwykłym poczuciem humoru.

Szybko też znalazł wśród kolegów nauczycieli grono oddanych przyjaciół, a zdecydowały o tym nie tylko walory towarzyskie, ale również świetna gra w brydża i stosowane tutaj niezwykle konwencje słowne tak w czasie licytacji, jak i rozgrywki, które przeszły do swoistej legendy i są słodką tajemnicą

zainteresowanych. Wraz z Edwardem Bargielem, Antonim Nasiadko, Kazimierzem Kawką, Bogdanem Kaiserem i innymi zapaleńcami zapoczątkował sekcję brydża sportowego. Spotykaliśmy się najpierw w świetlicy PSS-u, później towarzystwo brydżowe przeniosło się do Domu Kultury, gdzie spotyka się po dziś dzień. Ludzie ci organizowali turnieje, wyjeżdżali na zawody wojewódzkie, a Bogdan wracał z dobrymi lokatami. Później przyszedł czas na rozgrywki nauczycielskie, którym patronował Związek Nauczycielstwa Polskiego.

W Liceum Ogólnokształcącym w Górze pracował do 1968 roku. We wrześniu tegoż roku w ramach uzupełniania kwalifikacji zawodowych przeprowadził w Szkole Podstawowej nr 2 przepiękną lekcję, w której uczestniczyłam, a która tak mnie, jak i ówczesnego inspektora oświaty Tadeusza Podwińskiego wzruszyła do łez, a było to omówienie lirycznego wiersza K. K. Baczyńskiego „Z głową na karabinie”. Trzeba pamiętać o tym, że miał On niezwykle talent pedagogiczny i aktorski, ale w normalnym funkcjonowaniu w szkole przeszkodziła Mu ciężka, nieuleczalna, powracająca choroba. W 1968 roku podjął pracę w Powiatowej Bibliotece Pedagogicznej, gdzie pracował do roku 1971, stąd przeszedł na rentę.

W późniejszym czasie, jeśli pozwalało Mu zdrowie, pracował jako nauczyciel polonista w Zespole Szkół Zawodowych, w Szkole Podstawowej nr 2 i Szkole Podstawowej w Sicinach. Całe swoje dorosłe życie związał z Górą. Tu mieszkał z żoną i córką, tu chciał być pogrzebany.

Odszedł od nas w sile wieku, zmarł 29 września 2004 roku. Mógł jeszcze pożyć, gdyby różne okoliczności życiowe były bardziej sprzyjające i gdyby wybory poczynań codziennych były bardziej racjonalne.

Bogdan pozostanie w pamięci tych wszystkich, z którymi w różnych okresach życiowych był blisko, pamiętać będą oni Jego niezwykle zaraźliwy śmiech i serdeczny stosunek do ludzi. Był człowiekiem wielkiego ducha. Był również poetą, skromnym niedrukowanym, nie umiał, a może nie chciał tego swojego talentu ujawnić.

Niech w tym innym lepszym świecie będzie Mu jak najlepiej.

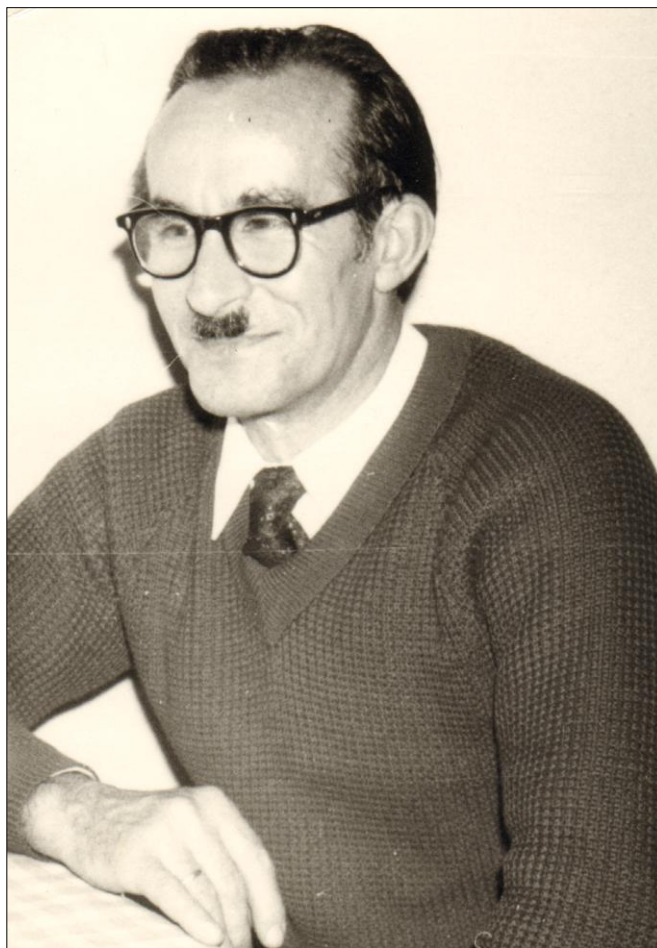
Zofia Hanulak

Pierwodruk: „Górowskie Zeszyty Oświatowe” 2004 nr 18 s. 555-6, il.

RYSZARD KUCHARSKI

(1929-2003)

Urodził się 21 marca 1929 roku w Grodzisku Mazowieckim (województwo warszawskie). Jego matka – Cecylia Kucharska, z domu Brzezińska – ukończyła w Warszawie Szkołę Główną Gospodarstwa Domowego. Ojciec – Konstanty Kucharski – przed wojną pracował w Policji Ochrony Rządu, a potem – jako inżynier łączności – w warszawskiej telekomunikacji. Obydwoje rodzice zmarli młodo, pozostawiając pięcioro dzieci (czterech synów i jedną córkę).

Ryszard ukończył Powszechną Szkołę Podstawową w Milanówku pod Warszawą. W czasie okupacji kontynuował naukę, przerabiając w systemie tajnego nauczania program gimnazjum ogólnokształcącego; jednocześnie – będąc harcerzem – działał jako łącznik w konspiracji. Ze zburzonej Warszawy do Góry, gdzie mieszkała cioteczna siostra jego matki, przybył siedemnastoletni Ryszard w roku 1945. Tu ukończył trzymiesięczny wstępny kurs pedagogiczny i 1 września 1946 roku podjął pracę w Publicznej Szkole Powszechnej w Psarach. Wtedy otrzymał także

misję kanoniczną do nauczania religii w szkole powszechnej.

Szkoła w Psarach rozpoczęła funkcjonowanie 15 stycznia 1946 r. Uczyło się w niej ok. 90 uczniów, w roku szkolnym 1948/49 było ich nawet ok. 120. Pierwszym nauczycielem był Antoni Czerwiński, który jednocześnie sprawował funkcję kierownika. Pod jego zwierzchnictwem Ryszard Kucharski pracował do 31 sierpnia 1950 r. W tym czasie szkoła z trzyklasowej przekształciła się w siedmioklasową.

W roku 1949 Ryszard Kucharski złożył egzamin dojrzałości w Liceum Pedagogicznym w Nowej Soli. Od 1 września 1950 roku był nauczycielem w Zaborowicach, w roku 1951 zaś przyjechał do Naratowa, gdzie osiadł na stałe. Tu w roku 1952 założył rodzinę, wstępując w związek małżeński z Marią Miczek (nauczycielką z Wronowa) i tu przyszło na świat ich troje dzieci.

Od 1 września 1951 r. podjął pracę w szkole podstawowej w Naratowie. Uczył tam do 16 września 1967 r. W roku szkolnym 1951/52 objął stanowisko dyrektora szkoły podstawowej w Naratowie, które piastował do 1964 r.

Krótko sprawował funkcję instruktora prac pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy Wydziale Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Górze Śląskiej (1 maja 1953 r. – 31 sierpnia 1953 r.) oraz funkcję kierownika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Górze (1 marca 1966 – 31 sierpnia 1966). Ówczesny dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu proponował, żeby stanowisko kierownika górskiej biblioteki powierzyć na stałe Ryszardowi Kucharskiemu, jednak inspektor szkolny, w którego kompetencji to leżało, miał inne plany.

Od 16 września 1967 r. do 31 sierpnia 1971 r. Ryszard Kucharski przebywał na rencie. Choroba gardła (strun głosowych) uniemożliwiła mu bowiem dalszą pracę w szkolnictwie. 1 września 1971 r. – po dobrowolnym zrzeczeniu się renty – ponownie zatrudnił się w Pedagogicznej Bibliotece Powiatowej w Górze, początkowo w wymiarze 17 godzin tygodniowo. Od 1 września 1972 r. pracował już na pełnym etacie (36 godzin tygodniowo). Był kierownikiem najpierw Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej, a od 1975 r. – górskiej filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie. Pracował na tym stanowisku do 31 sierpnia 1985 r.

Szczególne zasługi miał w gromadzeniu księgozbioru. W latach 1973–1975 biblioteka zakupiła niemal 10 tysięcy książek, w następnych latach zakupy zawsze przekraczały 2 tys. pozycji, a w niektóre lata nawet 3 tysiące. Przy obecnej mizerii wielkość tych liczb jest oszałamiająca.

Jego następczyni na stanowisku kierownika, Zofia Stepan, tak napisała o nim: *„Biblioteka Pedagogiczna z małej biblioteki, liczącej około 12000 książek, przekształciła się w dużą instytucję oświatową, wspomagającą kształcenie i doskonalenie nauczycieli. Zbiory wzrosły prawie czterokrotnie, powiększył się lokal biblioteki, zorganizowano czytelnię, w której było dostępnych ponad 100 tytułów czasopism w bieżącej prenumeracie. Dzięki Jego staraniom pod koniec lat 70-tych w bibliotece było zatrudnionych 4 nauczycieli-bibliotekarzy z pełnym przygotowaniem bibliotekarskim i pedagogicznym, co gwarantowało wysoką jakość usług bibliotecznych. W tymże okresie Biblioteka Pedagogiczna w Górze była największą biblioteką filialną w woj. leszczyńskim*

i była wysoko oceniana przez czytelników i zwierzchników.”

Z dniem przejścia na emeryturę nie ustał jego kontakt z Biblioteką Pedagogiczną. Jeszcze przez pewien czas pracował na pół etatu. Chętnie uczestniczył w imprezach organizowanych przez Związek Nauczycielstwa Polskiego w Górze i wtedy zwykle odwiedzał bibliotekę.

Przez cały czas swojej aktywności zawodowej Ryszard Kucharski dokształcał się: w 1951 r. ukończył kurs dla bibliotekarzy szkolnych we Wrocławiu, w 1964 r. Studium Nauczycielskie w Lublinie, a w 1977 Akademię Rolniczą w Poznaniu – uzyskując tytuł magistra inżyniera rolnictwa. Szczególnie pasjonowała go uprawa kwiatów i hodowla królików rasy wiedeńskiej niebieskiej.

Łącząc w swym życiu pracę zawodową z zaangażowaniem na rzecz środowiska, działał w Związku Nauczycielstwa Polskiego, Towarzystwie Przyjaciół Dzieci (m. in. w 1962 r. został wybrany członkiem zarządu oddziału powiatowego w Górze), w Ochotniczej Straży Pożarnej, Lidze Przyjaciół Żołnierza; był także członkiem wspierającym Polskiego Czerwonego Krzyża. Należał do Stronnictwa Ludowego (później: Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego), w latach osiemdziesiątych ponadto do PRON. W latach 1954–1958 pełnił funkcję radnego w Gromadzkiej Radzie Narodowej w Żuchlowie, w latach 1984–1988 i 1988–1990 radnego Gminnej Rady Narodowej w Niechlowie. W 1989 r. nawet rozważano możliwość wysunięcia jego kandydatury na senatora.

Za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej i wychowawczej, za osobiste zaangażowanie w pracy z dziećmi i młodzieżą oraz za społeczną działalność na rzecz naszego regionu otrzymał Ryszard Kucharski wiele podziękowań, wyróżnień i odznaczeń, w tym: Złotą Odznakę Przyjaciela Dziecka przyznaną w 1959 r. przez TPD, odznakę XV-lecia Wyzwolenia Dolnego Śląska (1960 r.), Odznakę Tysiąclecia (1966 r.), Nagrodę I Stopnia (1978 r.) i Nagrodę Specjalną Ministra Oświaty i Wychowania (1982 r.), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1982 r.), Odznakę za Zasługi dla Województwa Leszczyńskiego (1985 r.), Nagrodę Kuratora Oświaty i Wychowania w Lesznie (1985 r.).

Niespodziewanie zmarł 23 marca 2003 r. Leży pochowany na cmentarzu w Naratowie.

Do naszej pamięci przeszedł jako człowiek prawy, który wierzył, że ludzie są z natury dobrzy, który kochał młodzież i swym życiem służył innym.

Mirosław Żłobiński

Dziękuję za pomoc przy pisaniu tego artykułu
Elżbiecie Kucharskiej-Dreiss i Marcie Krzyżosiak

Pierwodruk: „Przegląd Górowski” 2011 nr 5 s. 7, il.

ŻYCIE WŚRÓD KSIĄŻEK

Zofia Stepan urodziła się 5 marca 1953 r. w Górze. Uczyła się w górowskim Liceum Ogólnokształcącym. W 1972 r. zdała w nim maturę. Naukę kontynuowała na Uniwersytecie Wrocławskim, uzyskując w 1978 r. tytuł magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Od 1 października 1978 r. do 31 sierpnia 2001 r. pracowała w Bibliotece Pedagogicznej w Górze jako nauczyciel-bibliotekarz. W latach 1985-2000 sprawowała funkcję kierownika biblioteki, a od 1 stycznia do 31 sierpnia 2001 – wicedyrektora Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze. Od 2001 r. przeszła do pracy w bibliotece szkolnej Gimnazjum nr 2 w Górze. Od października 1998 r. do sierpnia 1999 r. pracowała jako kurator społeczny. 23 sierpnia 2009 r. zmarła po długiej i ciężkiej chorobie.

W 1988 r. Zofia Stepan zaproponowała mi pracę w bibliotece, stąd mój artykuł będzie dotyczył tego okresu jej i mojego życia..

Biblioteka Gimnazjum nr 2; siedzi od prawej – Zofia Stepan
(spotkanie Zespołu Samokształceniowego Nauczycieli-Bibliotekarzy 10 grudnia 2002 r.)

Od 1975 r. biblioteka mieściła się przy ul. Marchlewskiego 43 (obecnie ul. Pod-wale). Pomieszczenia biblioteczne nie tworzyły zamkniętej całości, ponieważ były podzielone ogólnodostępnym korytarzem, który prowadził na pierwsze piętro, gdzie były dwa mieszkania prywatne i jeden duży pokój bez ogrzewania, użytkowany przez bibliotekę. Znajdowały się tam książki rzadko

wypożyczane. Można niekiedy natknąć się na ślad ich pobytu w tym pomieszczeniu w postaci litery „S” na karcie książki.

Na parterze, po lewej stronie, biblioteka zajmowała pięć pomieszczeń (hol z katalogiem czytelni, czytelnia, gabinet kierowniczkowy, wypożyczalnia i magazyn czasopism), po prawej stronie – magazyny książek, dział gromadzenia i toaleta. Wszystkie okna posiadały kraty. Były one tak zamontowane, że nie można było otworzyć okien w celu wywietrzenia magazynów z książkami, jedynie lufciki. Wchodząc do magazynów czuło się przegrzany kurz. Jeden z magazynów nie posiadał okien, a książki były ustawione aż po sufit. Na korytarzu stały szafki, w których przechowywano czasopisma.

Cechą charakterystyczną ówczesnego lokum bibliotecznego był unoszący się od rana zapach obiadu, gotowanego na pierwszym piętrze.

Z. Stepan kierowała biblioteką, w której pracowało, oprócz niej, cztery osoby na etatach pedagogicznych, w tym były kierownik Ryszard Kucharski na pół etatu; dodatkowo jedna nauczycielka przebywała na urlopie wychowawczym. Ponadto była zatrudniona sprzątaczką. Każdy nauczyciel-bibliotekarz miał przydzielony zakres czynności związany z funkcjonowaniem biblioteki, np. Elżbieta Szymczak – dział opracowania, Magdalena Żuczkowska – czytelnia, piszący te słowa – wypożyczalnia, oraz czynności, które musiał wykonywać każdy: dyżur w wypożyczalni lub czytelni. Biblioteka była czynna od godz. 10.00 do 18.00.

Wówczas biblioteka prenumerowała ponad sto tytułów różnych czasopism, w tym rosyjskojęzyczne i ideologiczne (takie jak „Życie Partii”, „Nowe Drogi”, „Argumenty”). O ile do czasopism rosyjskojęzycznych od czasu do czasu sięgali uczniowie, o tyle do tych ostatnich – nikt. W 1990 r. nastąpiła katastrofa. W III kwartale zabrakło pieniędzy na prenumeratę. „Solidarność” oświatowa zaproponowała pożyczkę, ale Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół był gotów przyjąć pieniądze, ale nie chciał zobowiązać się do ich zwrotu. Z inicjatywy Z. Stepan wszyscy pracownicy zrobili zrzutkę i kupowaliśmy rzez ten feralny kwartał jeden tygodnik i jeden dziennik. Gdy sytuacja finansowa nieco się poprawiła, próbowaliśmy braki usunąć, starając się kupić czasopisma w redakcjach, ale tylko częściowo to się udało.

W czasach województwa leszczyńskiego biblioteka w Górze była filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie. Od 1 stycznia 1991 r. PBW weszła w skład Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego. Dotychczas wszystkie sprawy kadrowe, finansowe i organizacyjne załatwiano na miejscu w Górze w inspektoracie oświaty, teraz w Lesznie. Z. Stepan w sprawozdaniu podsumowującym działalność biblioteki w 1991 r. oceniła tę zmianę pozytywnie. Oficjalnie. Faktycznie przyniosła też problemy. Wymyślono, że po wynagrodzenie trzeba osobiście pofatygować do kasy w Lesznie. Jeździła jedna osoba, w tym Z. Stepan, po pieniądze dla wszystkich pracowników, ale nie zawsze, bo kilkakrotnie wszyscy musieli osobiście pojechać do Leszna. Wówczas biblioteka była zamknięta. Po pewnym czasie w bibliotece nastąpiła epoka kont bankowych.

Z WOM’u dostaliśmy komputer (z DOS’em i polskim edytorem tekstu TAG) i drukarkę igłową. Ten sprzęt stał się wyposażeniem gabinetu kierowniczkowego. Osobiście go przywiózł ówczesny dyrektor WOM’u, w ciągu kilku minut pokazał jak się nim posługiwać i odjechał. Taki instruktaż niewiele dał, a TAG nie mogliśmy rozgryźć

intuicyjnie, choć każdy próbował. Komputer stał dopóty bezużyteczny, dopóki Z. Stepan nie ukończyła kursu komputerowego w Lesznie, a później E. Szymczak, choć niespecjalnie dużo im dał. Jednak w pełni mogliśmy wykorzystać jego możliwości dopiero wtedy, gdy księgozbiór biblioteki wzbogacił się o książki dotyczące programu TAG.

Wraz ze zmianami społecznymi-gospodarczymi w Polsce następowała redukcja zatrudnienia w bibliotece. M. Żuczowska pracowała do końca 1990 r. i z własnej woli odeszła. Żeby nie tracić etatu Z. Stepan i ja mieliśmy nadgodziny. Od 1 września 1991 r. miała przyjść nowa osoba do biblioteki. Załatwiła wszystkie wymagane formalności w Lesznie i do pracy miała się stawić 1 września o godzinie 10.00. Przed dziesiątą zadzwonił telefon. Odebrała go Z. Stepan, chwilę rozmawiała. Okazało się, że dyrektor poinformował ją o likwidacji etatu. Osoba niby zatrudniona przyszła punktualnie, ale po to, żeby się dowiedzieć, że nie ma dla niej pracy. Od wielu lat pracuje w innej bibliotece.

Największą bolączką biblioteki była zbyt mała powierzchnia w stosunku do potrzeb. Rozwiązanie tego problemu znalazła Z. Stepan. Wówczas biblioteka szkolna Liceum Ogólnokształcącego mieściła się na pl. Bolesława Chrobrego, ale po remoncie przybudówki przy szkole miała tam powrócić. Kierowniczką postarała się, żeby zająć zwalniane pomieszczenia. Niebagatelnym argumentem były kraty w oknach.

Od stycznia do marca 1993 r. biblioteka normalnie funkcjonowała, ale pracownicy byli dodatkowo obciążeni przygotowaniem do przeprowadzki – pakowaniem książek i czasopism; kierowniczką zaś nadzorem nad adaptacją przyszłej siedziby biblioteki. Dyrektor WODN w Lesznie przydzielił ograniczone środki finansowe, stąd nie można było zbyt dużo zrobić. Po przeprowadzce Z. Stepan obarczono dodatkową funkcją administratora budynku. Jej pomysłem było zagospodarowanie bardzo dużego holu poprzez włączenie go obręb pomieszczeń biblioteki jako miejsca umieszczenia książek z literatury pięknej, biograficzno-wspomnieniowej i materiałów repertuarowych. Postanowiła też, że do tych książek będzie wolny dostęp. Rozwiązanie na tyle nowatorskie, że jeszcze nie spotkałem się z takim rozwiązaniem w innych bibliotekach pedagogicznych. W ten sposób wyszliśmy naprzeciw potrzebom uczniom szkół średnich, którzy chętnie korzystali z naszego księgozbioru, szukając zwłaszcza lektur.

Z. Stepan wymyśliła również podział księgozbioru na kilka grup książek: naukowe i popularno-naukowe, pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczne, literatura piękna, biograficzno-wspomnieniowa i materiały repertuarowe. Każda z tych grup była umieszczona w innym miejscu z osobnym ciągiem numerycznym. Książki pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczne jako najbardziej poszukiwane umieszczono w wypożyczalni.

Sama przeprowadzka odbyła się dzięki pomocy dyrektorów SP nr 3 (użyczyli samochodu) i ZSZ w Górze (skierował do pomocy uczniów) oraz pracowników WODN w Lesznie. Jednak najwięcej pracy mieli etatowi pracownicy. Nowo zatrudniony (i do dziś pracujący) Ryszard Kołodziej rozmontował wszystkie regały i w nowym miejscu zmontował na nowo. Zrobił to zgodnie z Jej pomysłem, żeby nie były zbyt wysokie i można było sięgnąć po książki bez korzystania z drabinek.

W czasach istnienia województwa leszczyńskiego bibliotekarze-nauczyciele z biblio-tek pedagogicznych spotykali się dwa razy do roku (Dzień Edukacji Narodowej i Dzień Kobiet) – oficjalnie w celach szkoleniowych, faktycznie w celach towarzyskich. Jedno z takich spotkań odbyło się 15 marca 1994 r. w Górze. Z. Stepan oprowadziła gości po nowym lokalu i zaprezentowała bibliotekę. Nowa siedziba wzbudziła u większości podziw i zazdrość, nikt bowiem, poza Leszmem, nie miał tak dobrych warunków lokalowych.

W nowej siedzibie zmienił się system pracy pracowników obsługi. Był to kolejny pomysł organizacyjny Z. Stepan, wymuszony przez okoliczności. W czasie dyżurów popołudniowych towarzyszyli nauczycielowi-bibliotekarzowi pracownicy obsługi jako pomocnicy, obsługujący magazyn książek. Od 1 września 1995 r. nastąpiła kolejna redukcja liczby pracowników: odeszła jedna osoba, druga osoba pracowała na pół etatu. Wtedy pomoc pracowników obsługi stała wręcz nieodzowna, żeby biblioteka mogła normalnie funkcjonować. Przez pewien czas biblioteka udostępniała swoje zbiory w soboty, od 1 września 1995 r. stało się o niemożliwe, przez dwa dni w tygodniu – w we wtorki i w czwartki – pracowała do godziny 15.00

Biblioteka zwykle kupowała dużo książek. W rekordowym roku 1981 kupiono ich aż 3624. Dziś niewyobrażalna liczba. W latach 80. zakupy oscylowały w przedziale między 2 a 3 tysiące woluminów. Książki kupowano w księgarni Ludwika Lacha. W ówczesnych warunkach było to optymalne rozwiązanie. Rok 1989 przyniósł olbrzymie zmiany: z jednej strony w warunkach wolnorynkowych górowska księgarnia nie mogła zapewnić potrzebnych tytułów, z drugiej strony – zaczęło brakować pieniędzy. Liczba kupowanych książek spadła poniżej tysiąca, osiągając najniższy poziom w 2001 r. Dane dotyczą okresu pracy Z. Stepan w bibliotece.

Z. Stepan próbowała w różny sposób tym problemom zaradzić. Biblioteka zaczęła książki kupować poza Górą. Kupowaliśmy je we Wrocławiu. Mogę napisać to w liczbie mnogiej, gdyż w tym uczestniczyłem. Książki kupowaliśmy w kilku księgarniach, gromadziliśmy u jej koleżanki ze studiów, pracującej w filii biblioteki miejskiej i stamtąd przywoziłem je do Góry w plecaku. Niekiedy korzystaliśmy z pomocy osób, które jechały z Wrocławia do Góry. Podczas wyjazdów służbowych Z. Stepan kupowała w leszczyńskich księgarniach. Zamawialiśmy też przez pocztę.

Środki na zakupy nowości zyskaliśmy dzięki odgórnej decyzji wprowadzenia tzw. rocznej opłaty wpisowej, którą czytelnik wpłacał, kiedy się zapisywał do biblioteki lub prolongował swoją kartę czytelnika.

Biblioteka na pl. Bolesława Chrobrego 27 zajmowała piwnicę (kotłownia, magazyn książek i inne magazyny), parter (wypożyczalnia, magazyny książek, czytelnia, magazyn czasopism pedagogicznych, dział gromadzenia, na korytarzu szafki z czasopismami), pierwsze piętro (gabinet kierowniczkii, magazyn czasopism i części książek oraz kilka pomieszczeń wolnych). Na drugim piętrze ulokowała się poradnia wychowawczo-zawodowa. Początkowo na pierwszym piętrze było tyle wolnych pomieszczeń, że hałas pracującej drukarki igłowej w gabinecie kierowniczkii niósł się po całym budynku.

Stopniowo wolne pomieszczenia zajmowały różne instytucje. Najpierw pojawił się Związek Nauczycielstwa Polskiego. Oczywiście nie płacił czynszu, za prąd czy ogrzewanie. Nigdy nie zrozumieliśmy dlaczego ustawy obowiązek zapewnienia lokalu dla związku zawodowego, spadł na Bibliotekę Pedagogiczną. Potem to samo

uczyniła „Solidarność” oświatowa. Następnie, do zajmowanego przez nią lokalu, wprowadziła się górowska „Solidarność”, która opłacała czynsz. Jedno z pomieszczeń wynajęto na biuro telewizji kablowej „Master”.

W burzliwych politycznie czasach drugiej połowy lat 90. RS AWS zaczął wynajmować na zebrania za symboliczną opłatą salę na pierwszym piętrze. Niektórzy jej działacze ułatwili sobie pracę, samowolnie dorabiając do budynku i sali klucze, oraz zaczęli organizować zebrania nie informując o tym administratora budynku, ani nie płacąc za salę. Z różnych względów Z. Stepan tolerowała taką sytuację.

Od powstania PODN’u w 2000 r. biblioteka zaczęła tracić pomieszczenia. Z. Stepan straciła swój gabinet i przeniosła się do działu gromadzenia na parterze. Magazyn czasopism z pierwszego piętra ulokowano w piwnicy. Z tych dwu sal powstała obecna pracownia komputerowa.

W 1995 r. znowu zmniejszono liczbę pracowników: odeszła E. Szymczak, a E. Sarek rozpoczęła pracę na pół etatu. Z nastaniem powiatów w latach 1999-2000 biblioteka zaczęła organizacyjnie podlegać pod Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną. Początkowo E. Sarek zyskała pełny etat w bibliotece, ale od lutego 2000 r. przeszła w stan nieczynny i po pół roku straciła pracę. W tym czasie Urząd Marszałkowski wzbogacił biblioteki pedagogiczne, w tym górowską, w nowoczesne komputery i drukarki laserowe, co znacznie poprawiło jakość pracy. Komputer już się zużył, ale drukarka do dziś służy potrzebom biblioteki.

Nastąpiły perturbacje związane z budynkiem. Dotychczasowy administrator Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego w Lesznie pozostawił budynek – siedzibę biblioteki swojemu losowi, nawet nie zapewnił odpowiedniej ilości opału, ale też przestał przyjmować czynsz za wynajmowane pomieszczenia. Gdy górskie starostwo zaczęło się interesować budynkiem, chcąc go przeznaczyć na siedzibę sądu, Leszno podwyższyło czynsz i zapragnęło go ściągnąć, ale żadna instytucja go nie zapłaciła. Ostatecznie biblioteka pozostała na starym miejscu, ale wcześniej doszło do oględzin nowego lokum w tzw. „komitecie”. W sali, gdzie obecnie Urząd Skarbowy obsługuje interesantów, zaplanowano wypożyczalnię i magazyn.

Przy Bibliotece Pedagogicznej z przerwami działał zespół samokształceniowy nauczycieli-bibliotekarzy. W latach 1993-2000 jego członkowie spotkali się 17 razy. W jego prowadzenie była bardzo zaangażowana Z. Stepan, choć formalnie kto inny był przewodniczącym. Dbała ona o stronę organizacyjną zespołu, m. in., przygotowywała i powielala różne materiały (np. zestawienia bibliograficzne, ciekawe artykuły z czasopism bibliotecznych, wykazy nowości pedagogicznych). Wyznawała bardzo dobrą zasadę, że z takiego spotkania nauczyciel nie powinien wyjść z pustymi rękoma.

Wiele napisałem o pracy biblioteki, na pozór te szczegóły nie są związane z osobą Z. Stepan, ale to Jej pomysły tak odcisnęły się na organizacji pracy, że chyba można powiedzieć, iż w dużym stopniu Ona zdecydowała o obecnym kształcie Biblioteki Pedagogicznej.

Mirosław Żłobiński

* * * * *

*„Jakby by nie było to zawsze jest / nagle / człowiek ucicha /
jakby struna pękła / jakby / nawet słowa milczą / brzoza skamieniała /
jakby / ale serce / nie pęka / tylko / nagle / staje / oniemiała”
(Z. Bolek Człowiek ucicha)*

Dnia 23 sierpnia 2009 po długiej i ciężkiej chorobie odeszła od nas Zofia Stepan, znany górowski nauczyciel bibliotekarz. Po ukończeniu bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Wrocławskim w roku 1978 rozpoczęła pracę w Bibliotece Pedagogicznej. W roku 1985 została kierownikiem tejże biblioteki, a po reorganizacji pełniła funkcję wice-dyrektora Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze. Od 1 września 2001 kontynuowała swą pracę na stanowisku nauczyciela bibliotekarza w Gimnazjum nr 2. Była osobą lubianą i cenioną przez młodzież oraz nauczycieli, bardzo pracowitą i oddaną swej pasji, którą niewątpliwie była praca. Dzięki Jej dużemu zaangażowaniu biblioteka Gimnazjum może już drugi rok udostępniać swe zbiory drogą elektroniczną. Jej zasługą było bowiem skomputeryzowanie księgozbioru biblioteki. Program komputerowy MOL 2000+ (po aktualizacji MOL Optivum) został zakupiony i zainstalowany w roku szkolnym 2001/2002. Po zakupie czytnika i kodów kreskowych Z. Stepan rozpoczęła komputeryzację. Pierwsza książka („Matematyczne aforyzmy i nie tylko”, nr inwentarzowy 7900) wprowadziła do bazy danych 26 lutego 2002. Od tej chwili rozpoczęto elektroniczną ewidencję i opracowanie wszystkich nabytków biblioteki.

Zofia Stepan przez lata sprawowała pieczę nad Kołem Bibliotecznym, realizowała z młodzieżą szereg interesujących i atrakcyjnych programów edukacyjno-wychowawczych. Były to:

„Poradnik kulturalnego gimnazjalisty”, którego głównym celem i efektem końcowym było napisanie i wykonanie książki pod tym samym tytułem oraz jej wersji elektronicznej. Każda z uczestniczek programu wybrała sobie jedną dziedzinę z zakresu szeroko rozumianej kultury i miała opracować na ten temat jeden rozdział do przyszłej książki. Teksty pisane były ręcznie lub przy wykorzystaniu techniki kolażu. Każdy rozdział zawierał bibliografię załącznikową. Efekt końcowy pracy członków Koła Bibliotecznego został zaprezentowany dwukrotnie publicznie: na forum klasy IIIe w obecności Dyrekcji oraz podczas Przeglądu Dorobku Artystycznego Szkoły.

„W krainie Internetu”, którego efektem było opracowanie banku adresów internetowych dla nauczyciela i ucznia. Został on zamieszczony na stronie www biblioteki.

„Wokół Kopernika” – będący częścią projektu edukacyjnego szkoły „Dopóki Ziemia obraca się...”. Celem nadrzędnym programu była szeroko rozumiana popularyzacja osoby Mikołaja Kopernika, patrona szkoły, a zwłaszcza jego osiągnięć naukowych wśród uczniów gimnazjum. Efektem pracy Koła było utworzenie banku materiałów o patronie. Zawiera on różnorodne materiały, najczęściej są to kserokopie lub wydruki z Internetu (notki biograficzne, kalendarium, portrety, artykuły prasowe, wiersze, materiały źródłowe, materiały metodyczne dla nauczycieli – scenariusze zajęć i konkursy). W banku znaleźć można też bibliografię przedmiotową M. Kopernika w formie broszury, opracowaną pod kierunkiem Z. Stepan.

„Kawiarenka literacko-muzyczna” – propozycja zajęć kulturalno-edukacyjnych w formie cyklu imprez organizowanych raz w miesiącu przy udziale członków Koła Bibliotecznego. Tematyka spotkań była zróżnicowana. Wspólną cechą wszystkich imprez było zespołowe przygotowanie wystroju czytelnicy oraz szukanie inspiracji w literaturze i muzyce.

„Vademecum czytelnika” – program mający za cel główny podniesienie szeroko rozumianych kompetencji czytelniczych oraz wykorzystanie umiejętności komputerowych uczniów do opracowania materiałów dydaktycznych. Zajęcia, które prowadziła z Kołem Bibliotecznym Z. Stepan miały za zadanie wdrożyć młodego czytelnika do systematycznego odwiedzania biblioteki i korzystania z jej zbiorów.

„W świecie multimediiów”, którego celem było opracowanie folderu informacyjnego pod tym samym tytułem. Materiały te służyły pomocą uczniom korzystającym z multimediiów zainstalowanych na dyskach komputerów Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej (ICIM).

„Niezwykłe historie zwykłych przedmiotów” – program, który miał na celu opracowanie „monografii” wybranego przez ucznia przedmiotu codziennego użytku oraz przedstawienie jego historii w formie leporello. Uczył sprawnego wyszukiwania informacji pochodzących z różnych źródeł.

W ramach realizacji programu szkoły „Cudze chwalicie, swego nie znacie...” brała udział w opracowaniu „Przewodnika turystyczno-krajoznawczego po Ziemi Górowskiej”, zbierając materiały i sporządzając bibliografię załącznikową do tej publikacji.

„Wirtualne wędrówki” – program, którego celem miały być prezentacje multimedialne wykonane w programie Power Point na wybrany przez siebie temat zgodny z zainteresowaniami ucznia. Program, niestety nie został zrealizowany ze względu na chorobę i zwolnienie lekarskie Z. Stepan.

Szczegółową dokumentację działalności Koła Bibliotecznego można odnaleźć w jego kronice prowadzonej pod kierunkiem Z. Stepan.

Aby zachęcić ucznia do korzystania z księgozbioru biblioteki, rozwijać jego zainteresowania i preferencje czytelnicze organizowała liczne konkursy czytelnicze. Były to m.in. „Tajemnice naszych lektur”, „Lektury dobrze znane?”, „Jak to napisać?”, „Z polszczyzną za pan brat”, „*Szyfrowe prace*, czyli jak to kiedyś w gimnazjum było...”, „Wyrazy obce i zwroty obcojęzyczne” oraz konkursy realizowane w ramach powyższych projektów.

Od kwietnia 2004 biblioteka zaistniała w Internecie, gdyż pod adresem <http://panzo.w.interia.pl> Z. Stepan stworzyła jej stronę. Promowała w ten sposób zbiory i działalność biblioteki gimnazjum.

We współpracy z nauczycielami polonistami prowadziła ciekawe zajęcia z edukacji czytelniczej i medialnej, wykorzystując przy tym prezentacje multimedialne oraz ciekawe metody aktywizujące.

Aktywnie uczestniczyła w pracach zespołu samokształceniowego nauczycieli bibliotekarzy. W roku szkolnym 2002/2003 zorganizowała spotkanie w Gimnazjum nr 2 pt. „Formy pracy z Kołem Bibliotecznym”.

Współpracowała z Biblioteką Pedagogiczną oraz Biblioteką Miejską.

Sprawowała opiekę nad Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej, m.in. opracowując jego regulamin.

Prze cały okres pracy w Gimnazjum nr 2 doskonaliła swoje umiejętności, wzbogacała swą wiedzę poprzez lekturę czasopism fachowych (głównie „Biblioteki w Szkole”, „Poradnika Bibliotekarza”, „Wszystko dla Szkoły”). Ukończyła również szereg kursów doskonalących m.in. „Zastosowanie technologii informacyjnej w pracy nauczyciela”, „Obsługa programu komputerowego MOL 2000+”, „Intel – Nauczanie ku przyszłości”, „Tworzenie witryn internetowych”, „Gromadzenie dokumentacji na awans na nauczyciela dyplomowanego”, „Metody aktywizujące w pracy biblioteki szkolnej”, „Opiekun szkolnego centrum multimedialnego i informacyjnego”. W roku 2004 uzyskała stopień nauczyciela dyplomowanego.

Dzięki Jej nieustającym staraniom i zaangażowaniu bez reszty w pracę biblioteka Gimnazjum nr 2 przekształciła się w nowoczesne centrum multimedialne. Pracy, bibliotece i czytelnikom poświęciła całe swoje życie. Bardzo mi Jej brakuje, Jej cennych fachowych wskazówek, poczucia humoru, po prostu obecności na co dzień.

Marta Kaiser

Pierwodruk: „Kwartalnik Górowski”2009 nr 28 s. XXXV-XLI, il.

ZESPÓŁ SAMOKSZTAŁCENIOWY NAUCZYCIELI-BIBLIOTEKARZY

W roku szkolnym 1964/65 na terenie powiatu górowskiego powołano do życia zespoły samokształceniowe. Wytyczne Centralnego Ośrodka Metodycznego z 6 czerwca 1964 r. w tej sprawie po raz pierwszy omówiono na konferencji kierowników szkół 27 sierpnia 1964 r. i w czasie konferencji przedmiotowo-metodycznej 29 sierpnia 1964 r. Dodatkowo o tym mówiono podczas konsultacji zbiorowych we wrześniu i październiku 1964 r.

Instruktorzy OM zaproponowali nauczycieli na przewodniczących zespołów samokształceniowych. Zebrali się oni na szkoleniu 10 grudnia 1964 r., gdzie omówiono wytyczne COM. Wówczas ustalono ostateczną liczbę i lokalizację zespołów oraz ich obsadę. W oddzielnych pomieszczeniach instruktorzy z przewodniczącymi zespołów omówili planowanie pracy i prowadzenie zebrań. W ciągu roku szkolnego było czynnych 45 zespołów.

W roku szkolnym 1964/65 funkcjonowały dwa zespoły o nazwie „Biblioteki i czytelnictwo”, jeden w Górze (przewodnicząca Teresa Baczyńska), drugi w Wąsoszu (przewodnicząca Maria Górońska). Z kolejnych lat brak informacji o zespołach samokształceniowych dotyczących bibliotek i czytelnictwa.²⁶²

Po dłuższej przerwie w 1978 r. utworzono Zespół Samokształceniowy Bibliotekarzy Szkolnych. Jego działalność przedstawiła na łamach „Górowskich Zeszytów Oświatowych” jego animatorka Zofia Stepan.

„W dniu 20 czerwca 2001 r. w PCDN Bibliotece Pedagogicznej w Górze spotkali się nauczyciele-bibliotekarze w celu utworzenia zespołu szkoleniowego. Głównym celem spotkania była próba określenia tematyki przyszłych szkoleń. Uczestnicy zebrania zaproponowali następującą tematykę: a) prawo biblioteczne dotyczące bibliotek szkolnych b) edukację czytelniczą i medialną c) komputeryzację bibliotek w systemie MOL d) awans zawodowy nauczyciela-bibliotekarza.

Doskonalenie nauczycieli-bibliotekarzy pracowników bibliotek szkolnych w powiecie górowskim organizowane przez Bibliotekę Pedagogiczną w Górze ma bogate tradycje, sięgają one lat 70. Na podstawie dokumentacji bibliotecznej (protokoły z zebrań Zespołu Samokształceniowego Bibliotekarzy Szkolnych) można odtworzyć organizację i tematykę szkoleń. W okresie od 1978 r. do 1981 r. odbyło się 10 spotkań:

1. 12.01.1978 r. „Planowanie, sprawozdawczość i statystyka w pracy bibliotekarzy”
2. 13.04.1978 r. „Warsztat służby informacyjno-bibliograficznej w pracy biblioteki”
3. 17.11.1978 r. „Treść i formy przysposobienia czytelniczego uczniów”
4. 22.03.1979 r. „Rola i zadania biblioteki w propagowaniu książki i rozwijaniu czytelnictwa – współpraca bibliotekarza z Radą Pedagogiczną”
5. 24.05.1979 r. „Katalogi i katalogowanie”

²⁶² Żłobiński Mirosław „Z dziejów doradztwa metodycznego w Górze” (niepublikowany)

6. 29.11.1979 r. „Działy nauczycielskie w bibliotekach szkolnych”
7. 6.03.1980 r. „Rola i zadania służby informacyjnej w bibliotece szkolnej i pedagogicznej”
8. 6.05.1980 r. „Praca pedagogiczna z czytelnikiem w bibliotece szkolnej”
9. 5.02.1981 r. „Omówienie Raportu o stanie bibliotek szkolnych i pedagogicznych ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek woj. leszczyńskiego”
10. 29.05.1981 r. „Klasyfikacja zbiorów bibliotecznych w warunkach biblioteki szkolnej”

Większość spotkań odbyła się w siedzibie Biblioteki Pedagogicznej przy ul. Marchlewskiego 43, niektóre w bibliotekach szkolnych (w Szkole Podstawowej nr 1, Liceum Ogólnokształcącym, Zespole Szkół Zawodowych w Górze). Szkolenia były organizowane przez ówczesnego kierownika Biblioteki Pedagogicznej R. Kucharskiego. W zebraniach uczestniczyli bibliotekarze szkolni, bibliotekarze- pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Górze oraz zaproszeni goście, bibliotekarze-pracownicy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie oraz wizytator Kuratorium Oświaty i Wychowania w Lesznie Ludwik Tobółka.

Na każde zebranie szkoleniowe był przygotowany referat, po którego wygłoszeniu wywiązywała się dyskusja. W dalszej części poruszano bieżące problemy występujące w pracy bibliotekarzy. Referaty opracowywali: R. Kucharski, B. Świerz, U. Kwiatkiewicz, S. Balsewicz, T. Baczyńska.

W okresie od 1981 r. do 1993 r. z przyczyn obiektywnych zaniechano organizowania szkoleń bibliotekarzy.

W dniu 27. 10. 1993 r. zorganizowano w Bibliotece Pedagogicznej w Górze konferencję metodyczną dla bibliotekarzy. Celem jej było wznowienie doskonalenia poprzez utworzenie zespołu samokształceniowego. Biblioteka Pedagogiczna mieściła się (po przeprowadzce) w budynku przy pl. B. Chrobrego 27 i wchodziła w skład Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Lesznie. W zebraniu oprócz nauczycieli-bibliotekarzy uczestniczyli zaproszeni goście: Janina Nawrocka - dyrektor PBW w Lesznie, Krystyna Dzikowska - doradca WODN w Lesznie, Władysław Flig – kierownik Delegatury Oświaty w Górze, Bogusław Sitnik – wizytator Delegatury Oświaty w Górze.

Zebranie prowadziła Z. Stepan – kierownik Biblioteki Pedagogicznej w Górze, która przedstawiła nowe zadania biblioteki pedagogicznej wynikające z „Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej” z dnia 9 czerwca 1993 r. w sprawie organizacji i zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych, które wymienia jako jedno z zadań „udzielanie pomocy i instruktażu metodycznego bibliotekom szkolnym” oraz przedstawiła własną koncepcję pomocy metodycznej bibliotekom szkolnym.

Kolejnym punktem spotkania była promocja biblioteki pedagogicznej. Wszyscy uczestnicy spotkania zostali oprowadzeni po nowych pomieszczeniach biblioteki i zapoznani z warsztatem informacyjno-bibliograficznym i nowym układem księgozbioru. Szczególną uwagę zwrócono na przestronną czytelnię z bogatym księgozbiorem informacyjnym i zbiorem czasopism (około 80 tytułów w bieżącej prenumeracie).

Podkreślono, że w bibliotece wydzielono część księgozbioru (literatura piękna i biograficzna), do której czytelnicy uzyskali wolny dostęp.

W dalszej części dokonano wyboru bibliotek wzorcowych. Mianem tym obdarzono i powierzono funkcję biblioteki przykładowej bibliotece ZSZ w Górze kierowanej przez p. U. Kwiatkiewicz. Dla szkół podstawowych za wzorcową uznano bibliotekę Szkoły Podstawowej nr 3 w Górze.

Następnie powołano zespół samokształceniowy i wybrano na jego przewodniczącą p. E. Maćkowską. Utworzono Radę Programową, w której skład weszły oprócz przewodniczącej i kierowniczkę biblioteki pedagogicznej, doświadczone bibliotekarki. J. Stadnik (SP Witoszyce) i p. B. Świerz (SP Wąsosz).

Ostatnim punktem spotkania była dyskusja nad aktualnymi problemami w pracy bibliotek szkolnych. Poruszono m.in. takie zagadnienia jak: łączenie bibliotek szkolnych i publicznych, miejsce biblioteki we współczesnej szkole, efektywne wykorzystywanie czasopism metodycznych.

W okresie od 1993 r. do 2000 r. odbyło się 17 spotkań szkoleniowych. Miały one miejsce albo w czytelni Biblioteki Pedagogicznej w Górze albo w różnych bibliotekach szkolnych na terenie powiatu górowskiego. 2 szkolenia odbyły się także w czytelni Biblioteki Publicznej w Górze z którą zespół samokształceniowy bibliotekarzy szkolnych nawiązał współpracę. Tematykę szkoleń proponowali sami bibliotekarze a organizacją i przygotowaniem materiałów dydaktycznych zajmowała się Rada Programowa. Jedno ze szkoleń miało formę wycieczki dydaktycznej do 3 bibliotek (pedagogiczna, publiczna i parafialna), w trakcie 2 innych spotkań nawiązano współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i poproszono psychologa p. S. Zdanowicza o podzielenie się swoim doświadczeniem w pracy z uczniem trudnym oraz zdolnym.

Tematyka przeprowadzonych szkoleń w omawianym okresie:

1. 27.10.1993 r. „Organizacja doradztwa dla bibliotekarzy szkolnych w Delegaturze Oświaty w Górze. Ustalenie form instruktazu metodycznego prowadzonego przez WODN, PBW, Filię w Górze. Powołanie zespołu samokształceniowego”
2. 16.02.1994 r. „Stan prawny bibliotek szkolnych. Podstawowa dokumentacja biblioteczna”
3. 18.05.1994 r. „Stan bibliotek szkolnych Rejonu Delegatury KO w Górze. Selekcja i ubytkowanie księgozbioru”
4. 9.11.1994 r. „Problemy funkcjonowania bibliotek łączonych (szkolno-publicznych). Warsztat informacyjno-bibliograficzny biblioteki ZSZ w Górze - prezentacja. Warsztaty moderatorskie „Jak być dobrym bibliotekarzem?”
5. 22.02.1995 r. „Opracowanie kaset video. Projekcja filmu „Szkoła inna”
6. 31.05.1995 r. „Komputeryzacja bibliotek w Polsce. Zastosowanie systemu MOL w bibliotece szkolnej. Informatyka w zbiorach Biblioteki Pedagogicznej w Górze”
7. 8.11.1995 r. „Rola bibliotekarza w obchodach rocznicowych szkoły”
8. 6.12.1995 r. „Scenariusze uroczystości szkolnych poświęcone tematyce regionalnej - zajęcia warsztatowe”
9. 22.02.1996 r. „Literatura dziecięca i młodzieżowa w pracy biblioteki szkolnej”

10. 22.05.1996 r. „Zasady biblioterapii w pracy z uczniem trudnym”
11. 20.11.1996 r. „Praca z uczniem zdolnym w bibliotece szkolnej”
12. 12.03.1997 r. „Biblioteka szkolna jako źródło wiedzy o regionie. Pozyskiwanie, gromadzenie, opracowanie i formy wykorzystania zbiorów regionalnych w pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły”
13. 26.11.1997 r. „Standardy osiągnięć szkolnych w edukacji czytelniczej i informacyjnej. Edukacja czytelnicza i informacyjna w świetle publikacji J. Andrzejewskiej: Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka.T. 1, 2. W-wa 1996”
14. 13.05.1998 r. „Wycieczka do biblioteki publicznej, pedagogicznej i parafialnej w Górze”
15. 10.12.1998 r. „Zmiany w systemie Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej”
16. 8.12.1999 r. „Komputeryzacja biblioteki ZSZ w Górze – prezentacja”
17. 5.04.2000 r. „Udział bibliotekarzy szkolnych w edukacji czytelniczej i medialnej”

Organizacja szkoleń była owocem pracy Rady Programowej w szczególności zaś jej przewodniczącej E. Maćkowskiej, która zorganizowała i poprowadziła większość spotkań. Pozostali członkowie J. Stadnik i B. Świerz przedstawiały problemy bibliotek szkolnych w prasie bibliotekarskiej, ponadto B. Świerz protokołowała wszystkie zebrania a także poprowadziła w całości szkolenie dotyczące możliwości udziału bibliotekarza w obchodach rocznicowych szkoły ilustrując je filmem na kasecie video przedstawiającym obchody 50-lecia Szkoły Podstawowej w Wąsoszu.

Udział Z. Stepan to przede wszystkim organizacja posiedzeń Rady Programowej, przygotowywanie i powielanie różnego rodzaju materiałów (zestawień tematycznych, przepisów prawnych oświatowych i bibliotekarskich, wzory opisów bibliograficznych itp.). Ponadto opracowanie i analiza ankiet dotyczących stanu bibliotek szkolnych rejonu Delegatury KO w Górze, poprowadzenie warsztatów moderatorskich „Jak być dobrym bibliotekarzem?” oraz opracowanie kilku numerów przeglądu wydawnictw bibliotecznych pn. „Bibliotekarskie Lektury”.

E. Orzechowska-Świątek w czasie jednego ze szkoleń w bibliotece ZSZ w Górze zaprezentowała osiągnięcia „swojej” biblioteki jedynej jak na razie w całości skomputeryzowanej biblioteki szkolnej na terenie powiatu górowskiego.

Jedno z ostatnich szkoleń poprowadziła dr J. Andrzejewska (pracownik naukowy Uniwersytetu Wrocławskiego), na którym zaprezentowała autorski program edukacji czytelniczej i medialnej oraz udział w niej bibliotekarza.

Każde spotkanie szkoleniowe prowokowało do dyskusji i wymiany doświadczeń, uczestnicy otrzymywali komplet materiałów metodycznych ponadto także kolejne numery „Wykazu Nowości Pedagogicznych” Biblioteki Pedagogicznej opracowywane przez M. Żłobińskiego. W trakcie spotkań odbywanych w Bibliotece Pedagogicznej bibliotekarze otrzymywali bezpłatnie dublety czasopism, książek oraz oferty wydawnicze i księgarskie.

W trakcie jednego ze szkoleń warsztatowych powstały scenariusze imprez szkolnych o tematyce regionalnej, w których wykorzystano zbiory repertuarowe biblioteki pedagogicznej oraz twórczość młodzieży szkolnej z ZSZ w Górze.

Owoce innego spotkania było pismo wystosowane do Urzędu Miejskiego w Górze z prośbą o bezpłatne przekazywanie wszelkich publikacji regionalnych bibliotekom szkolnym i bibliotece pedagogicznej w Górze.

Powyższy, skrócony opis dotychczasowej działalności szkoleniowej zespołu samokształceniowego nauczycieli-bibliotekarzy świadczy o sporej aktywności tej grupy zawodowej. Wysoka frekwencja, aktywność i efekty pracy dowodzą, że pomimo przerw spowodowanych przyczynami często obiektywnymi (różne koncepcje władz oświatowych dotyczące usytuowania doradztwa i doskonalenia zawodowego bibliotekarzy szkolnych) doskonalenie to jest niezbędne, tym bardziej że w wielu szkołach obsada kadrowa w bibliotece jest 1-osobowa. Ponadto w świetle reformy oświatowej, która nakłada na bibliotekę szkolną obowiązek przekształcenia w multimedialne centrum informacyjno-dydaktyczne szkoły oprócz niezbędnych, dużych środków finansowych na wyposażenie techniczne i zbiory duży nacisk powinien być położony na doskonalenie bibliotekarzy zwłaszcza w kontekście koniecznej komputeryzacji bibliotek. Utworzenie Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Górze powinno ułatwić to zadanie.”²⁶³

Zofia Stepan w „Przeglądzie Górowskim” opisała jedno z spotkań z udziałem Jadwigi Andrzejewskiej.

„W dniu 5 kwietnia br. [2000 r.] w bibliotece Zespołu Szkół Zawodowych w Górze odbyła się konferencja szkoleniowa dla bibliotekarzy szkolnych z terenu powiatu górowskiego. Konferencja poświęcona było edukacji czytelniczej i medialnej w szkole. Organizatorem była Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu, Filia w Górze.

Dr Jadwiga Andrzejewska - pracownik naukowy Uniwersytetu Wrocławskiego, autorka wielu publikacji z dziedziny bibliotekarstwa szkolnego, szeregu artykułów w prasie fachowej, jedyne go tak obszernego kompendium wiedzy dla bibliotekarzy pt. „Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka” T.1, 2, niekwestionowany autorytet wśród środowiska bibliotekarzy, autorka wcześniej realizowanego przez biblioteki szkolne (zatwierdzonego przez MOiW) „Programu pracy biblioteki szkolnej” - prezentowała autorski program zgodny z założeniami reformy oświatowej pn. „Program edukacji czytelniczej i medialnej w szkole podstawowej i gimnazjum”. Przedstawiała moduł biblioteczny do realizacji przez bibliotekarza na zajęciach grupowych w bibliotece szkolonej. Program ten duży nacisk kładzie na samokształcenie i umiejętności organizacji warsztatu pracy umysłowej przez uczniów. Ponadto przedstawiła aktualne programy i poradniki z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej. Podzieliła się refleksjami z innych podobnych konferencji odbytych w kilku powiatach woj. dolnośląskiego.

²⁶³ Stepan Zofia: Doskonalenie bibliotekarzy - tradycje i współczesność. „Górowskie Zeszyty Oświatowe” 2001 nr 3 s. 107-110

Fot. Zofia Stepan

W dalszej części przy kawie i herbacie toczyła się dyskusja na temat możliwości realizacji ścieżki czytelniczej i medialnej w bibliotekach szkolnych naszego powiatu. Pracownicy bibliotek poruszali te tematy wskazując na różnego rodzaju problemy w swojej pracy. Jednym z kluczowych problemów był brak środków finansowych na nowości, gdyż to one przyciągają nowych czytelników. Biblioteki szkolne w większości szkół nie funkcjonują jako centra multimedialne, o czym mówią założenia reformy oświatowej. Biblioteki nie są skomputeryzowane (chlubny wyjątek to biblioteka ZSZ, która była gospodarzem konferencji, mimo że wiele szkół posiada pracownie komputerowe).

Aby realizacja edukacji czytelniczej i medialnej przez bibliotekarza i innych nauczycieli była możliwa i w pełni realna biblioteka szkolna powinna stać się prawdziwym centrum multimedialnym w szkole, w przeciwnym razie założenia reform w tym zakresie pozostaną tylko na papierze.”²⁶⁴

Prawdopodobnie w okresie od 1981 do 1993 r., a dokładniej w latach 80., jednak odbywały się spotkania zespołu samokształceniowego, być może w mniejszym zakresie.²⁶⁵

²⁶⁴ Stepan Zofia: Reforma oświaty w bibliotece szkolnej. „Przegląd Górowski” 2000 nr 5 s. 9, il.

²⁶⁵ Informacja Anny Borowieckiej z 11 lipca 2011 r.

20 czerwca 2001 r. odbyło się pierwsze zebranie zespołu samokształceniowego w czytelni Biblioteki Pedagogicznej. Na nim postanowiono wznowić pracę zespołu. Podczas kolejnego zebrania 26 września 2001 r. wybrano Małgorzatę Podolecką z Zespołu Szkół Zawodowych. Do rady weszły: Janina Stadnik i Zofia Stepan. Od 2004 r. przewodniczyła zespołowi Anna Pieprz z biblioteki Gimnazjum nr 1 w Górze. W 2009 r. nastąpiła zmiana i funkcję przewodniczącej objęła Julita Kruszka z Biblioteki Pedagogicznej.

Spotkanie w 2001 r. poza sprawami organizacyjnymi było poświęcone budowie planu pracy biblioteki szkolnej i wykorzystaniu lekcji bibliotecznych. Zatwierdzono również tematy i terminy kolejnych spotkań. 6 grudnia odbyło się spotkanie poświęcone edukacji czytelniczej i medialnej z udziałem pani Lilli Wojtysiak-Nitki z Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu.

Ponieważ w spotkaniach uczestniczy nie więcej niż 20 osób z różnych szkół – podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych – oraz z Biblioteki Pedagogicznej, trudno było znaleźć tematy, które by zainteresowały wszystkich.

Członkowie Zespołu Samokształceniowego Nauczycieli-Bibliotekarzy
na dziedzińcu Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Fot. Marcin Szymański

Spotkania odbywały się w różnych szkołach, czy w różnych bibliotekach szkolnych, co było okazją do zobaczenia, w jakich warunkach pracują poszczególni członkowie zespołu, i prezentacji warsztatu pracy. Nauczyciele-bibliotekarze odwiedzili Czerninę, Jemielno, Wąsosz oraz w Górze Szkołę Podstawową nr 1, Szkołę Podstawową nr 3, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2, Liceum Ogólnokształcące i Zespół Szkół Zawodowych.

Ewa Walczak zaproponowała, żeby odwiedzać inne biblioteki, leżące poza terenu powiatu górowskiego. Nauczyciele-bibliotekarze zwiedzali biblioteki we Wrocławiu (m. in. Zakład narodowy im. Ossolińskich), Lesznie, Głogowie, Poznaniu, Gnieźnie, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Kórniku, Jeleniej Górze, Żaganiu; raz nawet wybrali się poza granice Polski do Czech do biblioteki klasztornej w Broumovie. Przy okazji zwiedzali lokalne atrakcje. Z inicjatywy Anny Pieprz od 2006 r. jest organizowany konkurs „Książka – Biblioteka – Informacja – Internet” przeznaczony dla gimnazjalistów.

Spotkania protokołuje Ewa Walczak i prowadzi stronę internetową, funkcjonującą od 2003 r.²⁶⁶

²⁶⁶ Patrz artykuł prezentujący inny punkt widzenia na działalność Zespołu Samokształceniowego Nauczycieli-Bibliotekarzy - Kruska J.: Zespół Samokształceniowy Nauczycieli-Bibliotekarzy, [w:] Działalność Powiatowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Górze w latach 2000-2010, Góra 2010 s.102-104, il.

P 200525

Pr. 200

WR001183985

Biblioteka Pedagogiczna w Górze

pl. Bolesława Chrobrego 27

www.bp.pcdn.edu.pl, e-mail: gora@dbp.wroc.pl, tel. 65 544 12 77